Kwaliteitscriteria Gezinshuizen

2026

Een uitgave voor het werkveld

kwaliteitscriteriagezinshuizen.nl • Platform Gezinshuizen

Colofon

Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026

Uitgave
Kwaliteitscriteria Gezinshuizen
www.kwaliteitscriteriagezinshuizen.nl
info@kwaliteitscriteriagezinshuizen.nl

Samenstelling & Redactie
Jeannette Vletter & Roel de Boer

Met dank aan
Platform Gezinshuizen, initiatiefnemer
Gezinshuizen, die middels o.a. een enquête input hebben geleverd
Kernteam Gezinshuizen 2019, met name de Hogeschool Leiden en het Nederlands Jeugdinstituut, die de oorspronkelijke kwaliteitscriteria uit 2019 hebben ontwikkeld.

Datum van publicatie
Oktober 2026

Copyright & Rechten
© 2026 Kwaliteitscriteria Gezinshuizen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Overzicht van de onderdelen van deze uitgave.

Colofon 2
Inhoud 3
Samenvatting 4
Verantwoording totstandkoming en herziening 7
Kernsamenvatting 7
1. Doel, status en reikwijdte van deze verantwoording 7
2. Basis voor de actualisatie 8
3. Proces in 2026: van concept-kader naar eigen actualisatievoorstel 8
4. Aantoonbare betrokkenheid van gezinshuisouders 10
5. Werkwijze voor de inhoudelijke herziening 11
6. Inhoudelijke verantwoording van de belangrijkste wijzigingen 11
7. Samenvattende vergelijking 2019-2026 18
8. Verwerking van de enquête in de herziening 20
9. Conclusie 21
Bronnen 21
Bouwsteen I: De vakbekwame gezinshuisouder 22
1. Context vakbekwame gezinshuisouder 22
2. Kwaliteit vakbekwame gezinshuisouder 22
3. Veldnormen vakbekwame gezinshuisouder 24
Bouwsteen II: Leefklimaat in gezinshuizen 30
1. Context leefklimaat 30
2. Kwaliteit leefklimaat 31
3. Veldnormen leefklimaat 37
Bouwsteen III: Positie van de jeugdige en diens ouders 43
1. Context Positie van de jeugdige en diens ouders 43
2. Beschrijving van kwaliteit: positie, participatie en rechtsbescherming van jeugdige en ouders 43
3. Veldnormen positie, participatie en rechtsbescherming 48
Bouwsteen IV: Professionele organisatie, kwaliteit en verantwoording 53
1. Context Professionele organisatie, kwaliteit en verantwoording 53
2. Beschrijving van kwaliteit: professionele organisatie, kwaliteit en verantwoording 54
3. Veldnormen Professionele organisatie, kwaliteit en verantwoording 62
Begrippenlijst 70
Bijlage A – Vraag-voor-vraag verwerking van de enquête 74
Bijlage B – Registratie van betrokkenheid 90

Samenvatting

De Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026 beschrijven wat nodig is om verantwoorde gezinshuiszorg te bieden. Een gezinshuis wordt gezien als een kleinschalige, gezinsgerichte vorm van professionele jeugdhulp, waarin jeugdigen wonen en worden opgevoed in een zo gewoon mogelijke woon- en leefomgeving. Professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning zijn verweven met het dagelijks samenleven.

Centraal staat dat gezinshuiszorg zowel gezinsgericht als professioneel is. De huiselijke omgeving doet niet af aan de professionele verantwoordelijkheid van de gezinshuisouder, de rechten van jeugdigen of de organisatorische verantwoordelijkheid van de jeugdhulpaanbieder. Tegelijk moeten regels, toezicht en professionele ondersteuning niet leiden tot onnodige institutionalisering van het dagelijks leven.

Bouwsteen I – De vakbekwame gezinshuisouder

De gezinshuisouder is een beroepsmatig gekwalificeerde jeugdprofessional en handelt binnen de eigen beroepskwalificatie, vakbekwaamheid, bevoegdheid en toebedeelde professionele verantwoordelijkheid. De norm verantwoorde werktoedeling bepaalt welke werkzaamheden zelfstandig kunnen worden uitgevoerd en wanneer een geregistreerde professional nodig is.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen SKJ/BIG-geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouders. Een niet-geregistreerde gezinshuisouder beschikt minimaal over een relevante beroepskwalificatie op mbo-4-niveau of een relevante hbo- of wo-opleiding. Deze kan zelfstandig werkzaamheden uitvoeren die passen bij de eigen kwalificatie en vakbekwaamheid. Waar de norm verantwoorde werktoedeling geregistreerde inzet vereist, wordt deze georganiseerd.

Bij een geregistreerde gezinshuisouder geldt als uitgangspunt dat deze zelf professionele verantwoordelijkheid en regie draagt voor de gezinshuiszorg en het hulpverleningsplan, voor zover dit binnen het eigen professionele domein en de vakbekwaamheid valt. De aanwezigheid van een gedragswetenschapper of andere professional betekent niet automatisch dat deze toezicht houdt of de professionele verantwoordelijkheid overneemt.

Blijvend leren, professionele reflectie, samenwerking, het herkennen van grenzen van deskundigheid en aandacht voor professionele belastbaarheid maken eveneens deel uit van vakbekwaam gezinshuisouderschap.

Bouwsteen II – Leefklimaat in gezinshuizen

Het gezinshuis biedt een veilige, huiselijke en gezinsgerichte woon- en leefomgeving. Het dagelijks leven wordt zoveel mogelijk georganiseerd vanuit gewone gezins- en leefpatronen. Iedere jeugdige beschikt als uitgangspunt over een eigen slaapkamer en heeft recht op privacy, persoonlijke ruimte, sociale contacten, onderwijs of daginvulling en deelname aan het gewone maatschappelijke leven.

De zorg wordt zo georganiseerd dat jeugdigen continuïteit ervaren en kunnen rekenen op bekende en toegeruste personen. Tegelijk hoeft de gezinshuisouder niet persoonlijk 24 uur per dag beschikbaar te zijn. Vervanging en professionele achtervang worden georganiseerd waar dat nodig is.

Een belangrijk uitgangspunt is duurzame uitvoerbaarheid. De rechten en ondersteuningsbehoeften van jeugdigen worden gecombineerd met een leefbare woon-, werk- en leefsituatie voor de gezinshuisouder en andere bewoners. Ook rust, herstel, vrije tijd en een eigen sociaal en privéleven van de gezinshuisouder zijn relevant voor de continuïteit en kwaliteit van de gezinshuiszorg.

Bijzondere aandacht is er voor sociale en seksuele veiligheid, ontwikkeling en autonomie, relaties met ouders en netwerk en de positie van eigen kinderen van gezinshuisouders. Eigen kinderen maken geen deel uit van de professionele zorgstructuur en mogen niet structureel worden belast met zorgtaken of verantwoordelijkheden.

De criteria verduidelijken ook de grenzen rond vrijheid en privacy. Huisregels zijn geen zelfstandige grond om rechten te beperken. In een open gezinshuis worden geen vrijheidsbeperkende maatregelen tegen de wil van een jeugdige toegepast zonder wettelijke grondslag. Eerst wordt gezocht naar minder ingrijpende pedagogische, relationele of organisatorische alternatieven.

Bouwsteen III – Positie van de jeugdige en diens ouders

De jeugdige en diens ouders worden overeenkomstig leeftijd, ontwikkeling, gezag en rechtspositie betrokken bij de hulp. Iedere jeugdige heeft een individueel hulpverleningsplan en krijgt begrijpelijke informatie over de hulp, afspraken, rechten en beslissingen. Participatie betekent niet dat alle betrokkenen dezelfde professionele of juridische beslissingsbevoegdheid hebben.

Jeugdigen en ouders hebben rechtstreeks toegang tot een onafhankelijke vertrouwenspersoon en worden geïnformeerd over de klachtenregeling. Hiervoor is geen toestemming van de gezinshuisouder of aanbieder nodig.

Matching wordt gezien als een professionele kwaliteits- en veiligheidsafweging. Niet alleen de behoeften van de jeugdige tellen mee, maar ook de deskundigheid en capaciteit van het gezinshuis, de bewonerssamenstelling, eigen kinderen, veiligheid en duurzame uitvoerbaarheid.

Als uitgangspunt geldt maximaal zes geplaatste jeugdigen. Gemotiveerde afwijking is mogelijk wanneer kwaliteit, veiligheid, individuele aandacht, relationele continuïteit en het gezinsgerichte karakter behouden blijven. Bij meer dan zes moet worden beoordeeld of nog sprake is van gezinshuiszorg en niet feitelijk van groepsgerichte residentiële zorg.

De criteria onderscheiden daarnaast duidelijk ouderlijk gezag, juridische beslissingsbevoegdheid, professionele verantwoordelijkheid, professionele regie en organisatorische verantwoordelijkheid. Een gedragswetenschapper, gecertificeerde instelling of andere professional neemt niet automatisch de verantwoordelijkheid voor het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg over.

Bouwsteen IV – Professionele organisatie, kwaliteit en verantwoording

De organisatie rond het gezinshuis moet professionele zorg mogelijk maken en borgen. De jeugdhulpaanbieder is verantwoordelijk voor de organisatorische voorwaarden, waaronder werktoedeling, vakbekwame inzet, continuïteit, veiligheid en kwaliteitsborging. De gezinshuisouder blijft binnen de eigen verantwoordelijkheid aanspreekbaar voor het eigen professionele handelen.

De organisatievorm verandert deze verantwoordelijkheden niet. Een zelfstandig gezinshuis dat zelf jeugdhulpaanbieder is, draagt zelf de bijbehorende organisatorische verantwoordelijkheden. Bij samenwerking met een andere aanbieder moet duidelijk zijn hoe professionele en organisatorische verantwoordelijkheden zijn verdeeld.

Aanvullende deskundigheid, waaronder gedragswetenschappelijke expertise, moet beschikbaar zijn wanneer de zorgvraag daarom vraagt. Consultatie, casuïstiekbespreking en professionele tegenspraak zijn onderdeel van goede samenwerking, maar vormen op zichzelf geen hiërarchische of toezichthoudende verhouding.

Kwaliteit en veiligheid worden systematisch bewaakt via een kwaliteitscyclus, veiligheidsmanagement, dossiervoering, privacy en informatiebeveiliging, leren van incidenten en klachten en interne of externe kwaliteitstoetsing. Ervaringen van jeugdigen en ouders maken daarvan deel uit.

Ook bestuur, medezeggenschap, intern toezicht en financiën moeten zijn ingericht op een manier die past bij de omvang en rechtsvorm van de aanbieder. Kleinschaligheid betekent niet minder verantwoordelijkheid, maar vraagt om proportionele inrichting. Financiële en organisatorische belangen mogen niet ten koste gaan van kwaliteit, veiligheid of continuïteit; zakelijke en privéfinanciën moeten voldoende van elkaar te onderscheiden zijn

Kern

De Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026 brengen vier zaken bij elkaar: vakbekwaam professioneel handelen, een gezinsgericht leefklimaat, de rechten en positie van jeugdigen en ouders, en een organisatie die kwaliteit en verantwoordelijkheid borgt.

De rode draad is dat gezinshuiszorg professionele jeugdhulp is, maar juist haar kracht ontleent aan een zo gewoon mogelijke gezinsgerichte woonomgeving. De criteria stellen daarom duidelijke ondergrenzen voor kwaliteit, veiligheid, rechtsbescherming en verantwoordelijkheid, met ruimte voor professionele afwegingen en voor verschillen tussen jeugdigen en gezinshuizen.

Verantwoording totstandkoming en herziening

Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026

Proces, betrokkenheid van gezinshuisouders en inhoudelijke onderbouwing

Oktober 2026

www.kwaliteitscriteriagezinshuizen.nl

Kernsamenvatting

Dit document verantwoordt hoe Platform Gezinshuizen het voorstel voor de actualisatie van de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019 naar de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026 heeft uitgewerkt.

Betrokkenheid in drie fasen

De betrokkenheid van gezinshuisouders vond plaats via drie verschillende vormen: onderschrijving van een position paper over de koers van de herziening, een inhoudelijke enquête over de belangrijkste herzieningsthema's en een online feedbackmogelijkheid op het uitgewerkte concept. Deze vormen hadden ieder een andere functie en worden daarom afzonderlijk verantwoord.

Fase	Bereik	Functie in het proces
Position paper	178 volledige onderschrijvingen	Draagvlak voor de koers: actualiseren van de criteria uit 2019 en behoud van een gelijkwaardige professionele positie binnen de jeugdzorgketen.
Enquête actualisatie	153 responsen; 102 volledig en 51 onvolledig	Inhoudelijke input op thema's zoals opleiding, registratie, werktoedeling, vrijheid en begrenzing, omvang, screening en seksuele veiligheid.
Online conceptconsultatie	30 accounts aangemaakt; 0 inhoudelijke feedbackreacties ingediend	Mogelijkheid om het uitgewerkte concept te lezen en schriftelijk feedback te geven.

1. Doel, status en reikwijdte van deze verantwoording

De Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026 zijn door Platform Gezinshuizen uitgewerkt als voorstel voor actualisatie van de landelijke Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019. Dit verantwoordingsdocument beschrijft waarom die actualisatie nodig werd geacht, hoe gezinshuisouders in het proces zijn betrokken, welke andere bronnen zijn gebruikt en hoe keuzes in de herziene criteria zijn onderbouwd.

De verantwoording heeft twee functies. Ten eerste maakt zij het proces controleerbaar: welke signalen, consultaties en bronnen zijn gebruikt en welke ruimte voor inspraak is geboden. Ten tweede maakt zij de inhoudelijke keuzes navolgbaar: welke onderdelen uit 2019 zijn behouden, welke zijn verduidelijkt en waar is bewust voor een andere formulering of normering gekozen.

De enquête, de position paper en de online feedbackronde zijn daarbij niet gebruikt als formele stemming over professionele normen. Kwaliteitscriteria moeten ook verenigbaar zijn met wet- en regelgeving, professionele standaarden, rechtsbescherming van jeugdigen en de

verantwoordelijkheden van jeugdhulpaanbieders en individuele professionals. Waar praktijkopvattingen uiteenliepen, is daarom gezocht naar een onderbouwde professionele ondergrens met ruimte voor gemotiveerde afwegingen.

2. Basis voor de actualisatie

2.1 De Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019

De landelijke Kwaliteitscriteria Gezinshuizen uit 2019 zijn ontwikkeld met brede inbreng vanuit het werkveld. Het uitgangspunt was te beschrijven wat goede gezinshuiszorg inhoudt, terwijl gezinshuisouders en ondersteunende partijen ruimte hielden om zelf vorm te geven aan de manier waarop zij die kwaliteit realiseren. Het principe “pas toe of leg uit” was daarbij belangrijk.

2.2 Evaluatie in 2021

De evaluatie uit 2021 liet volgens de bestaande verantwoording een groot draagvlak voor de kwaliteitscriteria zien. Tegelijk werden ontwikkelpunten genoemd, waaronder nadere duiding van opleidingsniveau en omvang van gezinshuizen, meer aandacht voor professionele samenwerking, de positie van eigen kinderen en actualisering van de tekst over beperkende maatregelen.

2.3 Ontwikkelingen in wetgeving, professionele kaders en toezicht

Na 2021 ontwikkelden wetgeving en professionele kaders zich verder. Daarnaast publiceerde de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd in 2025 de analyse “Zo thuis mogelijk opgroeien”. Daarin kwamen onder meer veiligheid, seksuele ontwikkeling, vrijheidsbeperking, deskundigheid, verantwoorde werktoedeling, omvang van gezinshuizen en organisatorische kwaliteitsborging als aandachtspunten naar voren. Deze ontwikkelingen vormden inhoudelijke aanleiding om de criteria uit 2019 te actualiseren.

Uitgangspunt van de actualisatie

De herziening is opgezet als doorontwikkeling van 2019, niet als breuk met het bestaande fundament. Kleinschaligheid, het gezinsgerichte karakter, professionele ruimte en de vier bouwstenen blijven herkenbaar, terwijl onderwerpen die juridisch, professioneel of organisatorisch verduidelijking vragen scherper zijn uitgewerkt.

3. Proces in 2026: van concept-kader naar eigen actualisatievoorstel

3.1 Presentatie van het concept Kwaliteitskader Gezinshuiszorg

In het proces van de landelijke herziening werd een concept “Kwaliteitskader Gezinshuiszorg” gepresenteerd, aangevuld met onder meer een beroepsprofiel, beroepscode, samenwerkingscode en verdere uitwerkingen rond toetsing en professionele positionering. Platform Gezinshuizen onderschreef de ambitie om kwaliteit, veiligheid en professionaliteit te versterken, maar stelde dat het concept “Kwaliteitskader Gezinshuiszorg” verder ging dan actualisering van de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019.

Het platform signaleerde met name het risico dat gezinshuisouders via afzonderlijke codes, registers, toetsingsvormen en verantwoordingsplichten professioneel meer afzonderlijk van de gezamenlijke jeugdzorgketen zouden worden gepositioneerd. De centrale vraag werd daarom of professionalisering

zou plaatsvinden binnen een gezamenlijke professionele basis, met wederkerige verantwoordelijkheden voor alle ketenpartners, of via een afzonderlijk regime voor gezinshuisouders.

3.2 Position paper “Niet buiten de keten, maar gelijkwaardig daarbinnen”

Op 15 augustus 2026 publiceerde Platform Gezinshuizen de position paper “Niet buiten de keten, maar gelijkwaardig daarbinnen”. Daarin werd gepleit voor actualisering van het bestaande, breed gedragen kader uit 2019 in plaats van vervanging door een fundamenteel nieuw stelsel. De position paper legde nadruk op professionele gelijkwaardigheid, wederkerigheid, zeggenschap, proportionaliteit en aantoonbaar mandaat bij de ontwikkeling van beroepsnormen.

Voorwaarde uit de position paper	Betekenis voor de herziening
Actualiseren waar actualisering volstaat	Behoud het fundament van 2019 en wijzig uitgangspunten alleen wanneer daarvoor een aantoonbare noodzaak bestaat.
Maak wederkerigheid bindend	Kwaliteit is mede afhankelijk van de ondersteuningsstructuur; verantwoordelijkheden van ketenpartners moeten daarom zichtbaar en aanspreekbaar zijn.
Behoud aansluiting bij de hele jeugdzorgketen	Voorkom een afzonderlijk professioneel regime dat gezinshuisouders losmaakt van de gezamenlijke professionele basis.
Borg representativiteit en mandaat	Normen voor de beroepsgroep moeten aantoonbaar gedragen worden door de professionals waarop zij betrekking hebben.
Organiseer professionele zeggenschap structureel	Gezinshuisouders moeten niet alleen reageren op voorstellen, maar aantoonbaar invloed hebben op ontwikkeling en wijziging van normen.

3.3 Onderschrijving van de position paper

De position paper werd 178 keer volledig onderschreven. Deze onderschrijvingen zijn in dit document opgevat als steun voor de koers en uitgangspunten van de position paper: actualiseren van de kwaliteitscriteria uit 2019, behoud van aansluiting bij de gezamenlijke jeugdzorgketen en aandacht voor wederkerige verantwoordelijkheid en professionele zeggenschap.

De onderschrijvingen worden niet gebruikt als bewijs dat 178 personen instemmen met iedere afzonderlijke norm in het later uitgewerkte voorstel. Het betreft draagvlak voor de positionering en de gekozen richting van het vervolgproces.

3.4 Vervolg na de position paper

Na publicatie van de position paper werd het concept Kwaliteitskader Gezinshuiszorg offline gehaald en werden aangekondigde vervolgbijeenkomsten geannuleerd. Platform Gezinshuizen besloot daarop zelf een voorstel uit te werken voor actualisatie van de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019. Het uitgangspunt bleef dat kwaliteitsverbetering nodig kan zijn, maar dat de bestaande criteria als fundament behouden konden blijven en gericht moesten worden geactualiseerd.

4. Aantoonbare betrokkenheid van gezinshuisouders

4.1 Drie verschillende vormen van betrokkenheid

De betrokkenheid van gezinshuisouders is niet beperkt gebleven tot één consultatiemoment. In drie opeenvolgende fasen zijn verschillende mogelijkheden geboden om richting te geven aan het proces, inhoudelijke ervaringen in te brengen en op het uitgewerkte concept te reageren.

Fase	Vorm van betrokkenheid	Aantal	Wat ermee is gedaan
1. Koers en positionering	Openbare onderschrijving van de position paper	178 volledige onderschrijvingen	Gebruikt als onderbouwing voor de keuze om de criteria uit 2019 als basis te actualiseren en professionele gelijkwaardigheid binnen de keten als uitgangspunt te nemen.
2. Inhoudelijke consultatie	Enquête over hoofdthema's van de herziening	153 responsen; 102 volledig, 51 onvolledig	De 102 volledig ingevulde vragenlijsten vormden de basis voor de inhoudelijke analyse. Open opmerkingen zijn thematisch meegewogen.
3. Feedback op concept	Online toegang tot het concept met mogelijkheid om feedback in te dienen	30 accounts; 0 ingediende feedbackreacties	Het concept is toegankelijk gemaakt voor inhoudelijke controle. Via deze route zijn geen wijzigingsvoorstellen ontvangen.

4.2 Enquête over de hoofdthema's

Na het besluit om zelf een actualisatievoorstel uit te werken, heeft Platform Gezinshuizen een enquête uitgezet over onderwerpen die voor de herziening als bepalend werden gezien. De Lime Survey-registratie vermeldt 153 responsen: 102 volledig ingevulde enquêtes en 51 onvolledig ingevulde enquêtes. De inhoudelijke resultatenrapportage waarop de verdere analyse is gebaseerd, bevat de 102 volledige responsen.

De enquête behandelde onder meer beroepskwalificatie en registratie, werkervaring, de norm verantwoorde werktoedeling, professionele positie van geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouders, vrijheid en pedagogische begrenzing, veiligheid en screening, seksuele ontwikkeling, omvang van gezinshuizen, bereikbaarheid en professionele achtervang.

De enquête is gebruikt als consultatiebron en niet als stemming. Kwantitatieve uitkomsten maakten patronen en verschillen in opvatting zichtbaar; open antwoorden zijn gebruikt om dilemma's, argumenten en praktijkervaringen te begrijpen. Een meerderheid voor een antwoordoptie is alleen overgenomen wanneer dit ook inhoudelijk paste binnen wetgeving, professionele normen en de systematiek van de criteria.

4.3 Online feedback op het uitgewerkte concept

Na verwerking van de enquête en de inhoudelijke bronnen is het concept voor de actualisatie online geplaatst. Geïnteresseerden konden een account aanmaken om het concept te lezen en via dezelfde omgeving feedback in te dienen. Er zijn 30 accounts aangemaakt. Via deze consultatieroute is geen inhoudelijke feedback ingediend.

Het ontbreken van reacties wordt niet geïnterpreteerd als formele instemming of unanimiteit. Het is wel relevant voor de procesverantwoording: er is een afzonderlijke mogelijkheid geboden om na de enquête op het concrete uitgewerkte voorstel te reageren, en via die route zijn geen wijzigingsvoorstellen ontvangen.

5. Werkwijze voor de inhoudelijke herziening

De herziening is gebaseerd op een combinatie van bestaande kwaliteitscriteria, evaluatie, toezicht, wet- en regelgeving, professionele kaders en praktijkinbreng. Geen enkele bron is op zichzelf beslissend gemaakt.

Bron	Rol in de herziening
Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019	Fundament en bestaande professionele standaard.
Evaluatie 2021	Inzicht in draagvlak, werking in de praktijk en ontwikkelpunten.
Wet- en regelgeving en professionele kaders	Juridische en professionele ondergrenzen, onder meer voor verantwoorde hulp, werktoedeling, rechtspositie en organisatorische verantwoordelijkheden.
IGJ-analyse 2025	Toezichtbevindingen en aandachtspunten rond kwaliteit en veiligheid.
Position paper en 178 onderschrijvingen	Koersbepaling: actualiseren in plaats van vervangen; gelijkwaardige professionele positie binnen de keten.
Enquête gezinshuisouders	Praktijkervaringen, dilemma's en voorkeuren op de belangrijkste herzieningsthema's.
Online conceptconsultatie	Mogelijkheid om op het uitgewerkte voorstel te reageren.

Bij tegengestelde uitkomsten is gezocht naar een formulering die de professionele ondergrens duidelijk maakt zonder onnodig te uniformeren. Dat is bijvoorbeeld zichtbaar bij het opleidingsniveau en het uitgangspunt van maximaal zes geplaatste jeugdigen.

6. Inhoudelijke verantwoording van de belangrijkste wijzigingen

Onderstaande paragrafen brengen de belangrijkste inhoudelijke bewegingen van 2019 naar 2026 bijeen. De tekst is gebaseerd op de afzonderlijke inhoudelijke verantwoording van de herziening en wordt in hoofdstuk 7 gekoppeld aan de uitkomsten van de enquête.

6.1 Van professioneel opvoederschap naar gezinshuiszorg als professionele jeugdhulp

In 2019 werd een gezinshuis omschreven als een kleinschalige vorm van jeugdhulp, georganiseerd vanuit een 'natuurlijk gezinssysteem', waarin gezinshuisouders volgens het 24x7-principe opvoeding, ondersteuning en zorg bieden. Het gezinshuis werd daarnaast beschreven als behandelcontext en het multidisciplinaire team ondersteunde kind, gezinshuisouders en ouders.

In de concept-herziening 2026 wordt scherper onderscheid gemaakt tussen de gezinsgerichte woon- en leefomgeving en het professionele karakter van de jeugdhulp. Een gezinshuis wordt omschreven als een kleinschalige, gezinsgerichte vorm van professionele jeugdhulp. De gezinshuisouder is een beroepsmatig gekwalificeerde jeugdprofessional die handelt binnen de eigen vakbekwaamheid, bevoegdheid en toebedeelde professionele verantwoordelijkheid.

Daarmee verschuift het accent van een natuurlijk gezinssysteem waarin professionele hulp wordt geboden naar professionele jeugdhulp binnen een zo gewoon mogelijke, gezinsgerichte woon- en leefomgeving. Dat dagelijks samenleven een wezenlijk onderdeel van gezinshuiszorg is, blijft onverminderd behouden.

6.2 Beroepskwalificatie en verantwoorde werktoedeling

De criteria uit 2019 bepaalden dat de kerntaak van gezinshuisouders hbo-werk- en denkniveau vraagt, zonder dat daarvoor noodzakelijkerwijs een hbo-diploma vereist was. Competentiegericht toetsen en een brede screening op geschiktheid, waaronder persoonseigenschappen, levensloop, professionele achtergrond, kennis en motivatie, speelden een belangrijke rol.

De evaluatie uit 2021 liet zien dat juist rond opleidingsniveau behoefte bestond aan nadere duiding. Daarbij werd ook benoemd dat gemeenten steeds vaker eigen, zwaardere eisen stelden en dat onderzocht moest worden hoe opleiding, ervaring en de inzet van geregistreerde professionals zich tot elkaar verhouden.

De concept-herziening 2026 kiest daarom voor een explicietere benadering vanuit beroepskwalificatie, vakbekwaamheid en verantwoorde werktoedeling. Voor geregistreerde gezinshuisouders vormt beroepsopleiding en registratie de basis voor de werkzaamheden en professionele verantwoordelijkheden die aan hen worden toebedeeld. Niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders beschikken ten minste over een relevante erkende mbo-4-beroepskwalificatie of relevante hbo- of wo-opleiding. Zij kunnen zelfstandig werkzaamheden uitvoeren die passen bij hun beroepskwalificatie en vakbekwaamheid; waar de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional verlangt, wordt deze betrokken.

Dit sluit aan bij de wettelijke systematiek. Artikel 4.1.1 Jeugdwet verplicht aanbieders tot verantwoorde hulp en passende verantwoordelijkheidstoedeling; artikel 5.1.1 Besluit Jeugdwet regelt de inzet van geregistreerde professionals.

De noodzaak van verduidelijking wordt ook bevestigd door de IGJ. In 9 van de 33 bezochte gezinshuizen werd in het onderzoek van 2025 niet voldaan aan de norm verantwoorde werktoedeling en bij ongeveer de helft zag de inspectie ruimte of noodzaak voor verbetering van deskundigheid.

Screening anders uitgewerkt

De concept-herziening neemt niet iedere bestaande vorm van screening ongewijzigd over. Waar in 2019 een brede competentie- en geschiktheidsscreening centraal stond, wordt in 2026 primair uitgegaan van een aantoonbare relevante beroepskwalificatie, concrete vakbekwaamheid, VOG, verantwoorde werktoedeling en gerichte aanvullende ontwikkeling.

Daarmee verdwijnt beoordeling van bekwaamheid niet. De beoordeling wordt specifieker gekoppeld aan de werkzaamheden die daadwerkelijk worden uitgevoerd. Een algemene geschiktheidsscreening kan een ontbrekende relevante beroepskwalificatie niet vervangen.

6.3 Geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouders

De criteria van 2019 boden al ruimte voor gecombineerde inzet van geregistreerde en niet-geregistreerde professionals, maar werkten hun afzonderlijke professionele posities minder uitgebreid uit.

In de concept-herziening worden beide routes explicieter beschreven. Een geregistreerde gezinshuisouder voert toegedeelde werkzaamheden vanuit de eigen professionele verantwoordelijkheid uit. Binnen de criteria geldt als uitgangspunt dat deze gezinshuisouder tevens de professionele verantwoordelijkheid en regie voor het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg draagt, voor zover dit binnen het eigen professionele domein en de eigen vakbekwaamheid valt.

Een niet-geregistreerde gezinshuisouder voert zelfstandig werkzaamheden uit die passen bij de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid. Waar geregistreerde inzet nodig is, moeten taakverdeling,

professionele regie, informatie-uitwisseling, ruggespraak, bereikbaarheid en bekwaamheid aantoonbaar zijn georganiseerd.

Voor niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders is daarnaast Registerplein opgenomen als middel om blijvende professionele ontwikkeling aantoonbaar te borgen. De criteria maken expliciet dat Registerplein daarmee geen SKJ- of BIG-registratie vervangt en iemand niet tot geregistreerde professional maakt in de betekenis van de norm verantwoorde werktoedeling.

6.4 Positie van de gedragswetenschapper en het multidisciplinaire team

De criteria uit 2019 gaven de gedragswetenschapper een stevige structurele positie. Zij bepaalden dat, gezien de complexiteit van de doelgroep, altijd een geregistreerde gedragswetenschapper betrokken was die samen met de gezinshuisouder verantwoordelijkheid droeg voor passende hulp en begeleiding. In de veldnorm werd bovendien bepaald dat het multidisciplinaire team in ieder geval een geregistreerde gedragswetenschapper omvatte.

De evaluatie van 2021 liet zien dat het werkveld professionele samenwerking centraler wilde positioneren.

In 2026 wordt de gezinshuisouder daarom nadrukkelijk als volwaardig professional binnen het multidisciplinaire team gepositioneerd. Welke disciplines deelnemen en hoe intensief zij betrokken zijn, volgt uit de zorg- en ondersteuningsbehoeften van de jeugdige. Deelname aan het MDT verandert de eigen professionele, organisatorische of juridische verantwoordelijkheid van betrokken professionals niet.

Tegelijkertijd blijft gedragswetenschappelijke expertise structureel beschikbaar. Het gezinshuis beschikt aantoonbaar, zelfstandig of via de jeugdhulpaanbieder, over een structurele samenwerkingsmogelijkheid met een gedragswetenschapper of andere passend gekwalificeerde specialist voor onder meer consultatie, casuïstiekbespreking, advisering en supervisie. De beschikbaarheid daarvan betekent niet automatisch dat de gedragswetenschapper inhoudelijk toezicht houdt op de gezinshuisouder of de professionele verantwoordelijkheid overneemt.

Dit sluit aan bij de zorg van de IGJ dat kleinschaligheid niet mag leiden tot een gesloten systeem zonder voldoende externe reflectie. De inspectie noemt de betrokkenheid van andere professionals, waaronder gedragswetenschappelijke deskundigheid, en toegang tot een onafhankelijke vertrouwenspersoon als belangrijke waarborgen.

6.5 Grootte van het gezinshuis

De criteria uit 2019 koppelden de omvang aan de gezamenlijke zorgzwaarte. Bij een hoge gezamenlijke zorgzwaarte werd uitgegaan van doorgaans vier geplaatste jeugdigen en bij een lagere gezamenlijke zorgzwaarte van doorgaans zes.

De evaluatie van 2021 liet zien dat juist hierover veel discussie bestond. De open norm werd enerzijds gewaardeerd, maar gezinshuisouders, aanbieders en gemeenten vroegen anderzijds om meer duidelijkheid. Er werd onder meer expliciet de vraag gesteld of een gezinshuis met meer dan zes of acht jeugdigen nog als gezin kan functioneren.

De IGJ heeft deze discussie in 2025 verder aangescherpt. In vijf van de 33 bezochte gezinshuizen woonden zeven of meer jeugdigen. De inspectie zag in deze beperkte groep over de breedte een lagere kwaliteit dan bij gezinshuizen met zes of minder jeugdigen en verwees naar de bestaande norm van vier tot zes, afhankelijk van omstandigheden en gezamenlijke zorgzwaarte.

De concept-herziening bepaalt daarom dat een gezinshuis in beginsel plaats biedt aan maximaal zes geplaatste jeugdigen. Het verantwoorde aantal wordt echter niet uitsluitend door het getal bepaald.

Ook zorgzwaarte, bewonerssamenstelling, eigen kinderen, professionele capaciteit, benodigde personele inzet, individuele aandacht, nabijheid en continuïteit moeten worden meegewogen. Gemotiveerde afwijking is mogelijk wanneer kwaliteit, veiligheid, relationele continuïteit en het gezinsgerichte karakter aantoonbaar gewaarborgd blijven. Bij meer dan zes jeugdigen moet expliciet worden beoordeeld of de zorg niet feitelijk het karakter van groepsgerichte residentiële zorg krijgt.

Daarmee wordt kleinschaligheid duidelijker genormeerd zonder te veronderstellen dat zes jeugdigen in iedere situatie automatisch verantwoord is.

6.6 Vrijheidsbeperking, huisregels, privacy en rechtsbescherming

Dit is een van de meest wezenlijke juridische wijzigingen.

In de criteria uit 2019 stond dat vrijheidsbeperking of digitaal toezicht, waaronder camera's en gps, kon worden gebruikt wanneer dit 'in het belang van het kind' was en de maatregel in het hulpverleningsplan was vastgelegd.

De juridische en toezichthoudende inzichten zijn sindsdien aangescherpt. De IGJ stelt dat voor vrijheidsbeperking in open jeugdhulp geen algemene wettelijke grondslag bestaat. De inspectie trof bij 18 van de 33 bezochte gezinshuizen vrijheidsbeperkende maatregelen aan. IGJ De Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp trad op 1 januari 2024 in werking en regelt juist voor gesloten jeugdhulp onder welke voorwaarden vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen worden toegepast.

De conceptcriteria bepalen daarom dat in een open gezinshuis geen vrijheidsbeperkende maatregelen tegen de wil van een jeugdige worden toegepast zonder specifieke wettelijke grondslag. Opname in het hulpverleningsplan, toestemming van ouders, instemming van een gedragswetenschapper, een multidisciplinair overleg of een besluit van de aanbieder scheppen op zichzelf geen wettelijke bevoegdheid.

Ook cameratoezicht, digitale monitoring, het doorzoeken van kamers en bezittingen en het gebruik van algemene huisregels als grond voor beperkingen zijn in 2026 aanzienlijk preciezer genormeerd.

6.7 Veiligheidsmanagement

Veiligheid was ook in 2019 onderdeel van de criteria, maar in de concept-herziening is veiligheidsmanagement systematischer en toetsbaarder uitgewerkt.

De IGJ constateerde bij twee derde van de bezochte gezinshuizen, 21 van de 33, dat verbetering nodig was in het inschatten van en handelen naar veiligheidsrisico's. De inspectie zag dat risico's vaak wel bekend waren, maar niet altijd voldoende werden vastgelegd of multidisciplinair en over alle relevante levensdomeinen werden gewogen.

De conceptcriteria onderscheiden daarom risico's op organisatieniveau en individuele risico's. Zij benoemen onder meer brandveiligheid, medicatieveiligheid, informatiebeveiliging, personele bezetting, agressie, weglopen, zelfbeschadiging, suïcidaliteit, seksuele veiligheid en middelengebruik. Risico's worden niet alleen periodiek, maar ook bij relevante veranderingen opnieuw beoordeeld.

De veldnorm verlangt bovendien dat relevante individuele veiligheidsrisico's zo nodig in het hulpverleningsplan worden verwerkt en dat preventieve acties, signalen, handelingsafspraken en verantwoordelijkheden worden vastgelegd.

6.8 Seksuele ontwikkeling en seksuele veiligheid

De IGJ constateerde in 2025 dat signalen en meldingen over gezinshuizen relatief vaak betrekking hadden op seksueel grensoverschrijdend gedrag. De inspectie adviseert daarom expliciet aandacht te besteden aan gezonde seksuele ontwikkeling, seksuele veiligheid en een veilige zorgrelatie.

De conceptcriteria geven dit onderwerp een expliciete plaats. Binnen het leefklimaat moet aandacht bestaan voor lichamelijke en seksuele ontwikkeling, relaties, intimiteit, persoonlijke grenzen en weerbaarheid. Signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, seksuele onveiligheid en verhoogde kwetsbaarheid moeten tijdig worden herkend en professioneel worden opgevolgd.

In de bijbehorende veldnorm wordt bovendien verlangd dat waar nodig aanvullende deskundigheid wordt betrokken en dat bij plaatsing en relevante veranderingen opnieuw naar risico's in de onderlinge dynamiek wordt gekeken.

6.9 Matching en passendheid van de plaatsing

Matching was in 2019 al een belangrijk kwaliteitsonderwerp. In de concept-herziening wordt matching nog nadrukkelijker als een professionele kwaliteits- en veiligheidsafweging beschreven.

Vooraf wordt beoordeeld of behoeften, ontwikkeling, perspectief en relevante risico's van een jeugdige passen bij de deskundigheid, professionele capaciteit, ondersteuning, samenstelling en duurzame uitvoerbaarheid van het gezinshuis. Daarbij worden ook gevolgen voor andere jeugdigen, eigen kinderen, onderlinge dynamiek en veiligheid meegewogen.

Deze beoordeling eindigt niet na plaatsing. Wanneer zorgvraag, bewonerssamenstelling, veiligheid of professionele capaciteit wezenlijk veranderen, moet opnieuw worden beoordeeld of de plaatsing passend en verantwoord blijft.

Deze aanscherping past bij de constatering van de IGJ dat steeds complexere hulpvragen in open jeugdhulp, waaronder gezinshuizen, terechtkomen en dat onvoldoende aansluiting tussen zorgvraag, deskundigheid en bestaande bewoners risico's kan opleveren.

6.10 Positie en rechten van jeugdigen en ouders

Ook de criteria van 2019 bevatten al belangrijke rechten. Zo werden privacy, betrokkenheid bij het hulpverleningsplan, toegang tot een onafhankelijke vertrouwenspersoon en een onafhankelijke klachtencommissie genoemd.

In 2026 zijn deze rechten systematischer en juridisch preciezer uitgewerkt. Er wordt duidelijker onderscheid gemaakt tussen participatie, toestemming, professionele beslissingen en juridische beslissingsbevoegdheid.

De onafhankelijke vertrouwenspersoon wordt bovendien duidelijk onderscheiden van een eigen vertrouwd persoon uit familie of netwerk. Jeugdigen en ouders moeten rechtstreeks en zonder toestemming van gezinshuisouder of aanbieder contact kunnen opnemen en daarvoor voldoende privacy krijgen. Ook mag het uiten van onvrede, indienen van een klacht of benaderen van een vertrouwenspersoon niet leiden tot benadeling in de hulpverlening.

Deze waarborgen dragen mede bij aan het voorkomen van een te gesloten gezinshuissysteem, een risico waarop de IGJ eveneens wijst.

6.11 Medezeggenschap, goed bestuur en intern toezicht

De criteria van 2019 formuleerden voor goed bestuur vooral een algemene verwachting dat aanbieders en zelfstandig ondernemende gezinshuizen konden verantwoorden hoe toezicht, bestuur en transparantie waren georganiseerd.

Het wettelijke kader is sindsdien verder ontwikkeld. Artikel 4.2.4 Jeugdwet verklaart de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen 2018 van overeenkomstige toepassing op jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen. Daarbij moeten cliëntenraden zowel de belangen van jeugdigen als die van hun ouders behartigen.

De conceptcriteria werken goed bestuur, medezeggenschap en collectieve invloed daarom uitgebreider uit. Zij verlangen dat aanbieders vaststellen welke wettelijke verplichtingen op hen van toepassing zijn en daarnaast een passende vorm van collectieve invloed organiseren wanneer een formeel medezeggenschapsorgaan niet verplicht is.

Daarnaast gelden sinds 1 januari 2026 op grond van de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg nieuwe eisen voor onafhankelijk intern toezicht. Deze gelden voor jeugdhulpaanbieders met verblijf vanaf 11 jeugdhulpverleners, ambulante aanbieders vanaf 26 jeugdhulpverleners en gecertificeerde instellingen. De conceptcriteria nemen deze verplichtingen over.

6.12 Financiële bedrijfsvoering en continuïteit

Financiële aspecten kwamen in 2019 vooral terug vanuit transparantie over zorggelden en het uitgangspunt dat financiële belangen geen doorslaggevende reden mogen zijn voor een plaatsing.

In de concept-herziening wordt dit uitgebreid tot een norm voor financiële bedrijfsvoering en bedrijfscontinuïteit. De zakelijke administratie moet actueel, navolgbaar en controleerbaar zijn, zakelijke middelen en verplichtingen moeten voldoende van privéfinanciën kunnen worden onderscheiden en financiële risico’s voor de continuïteit van wonen en zorg moeten tijdig worden herkend.

De Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg brengt daarnaast per 1 januari 2027 aanvullende wettelijke verplichtingen mee op het gebied van financiële bedrijfsvoering en goed bestuur voor jeugdhulpaanbieders.

De conceptcriteria anticiperen hierop zonder van het volledige privévermogen of de volledige privé-administratie van de gezinshuisouder onderdeel van kwaliteitsverantwoording te maken.

6.13 Incidenten, calamiteiten en leren van fouten

De conceptcriteria maken explicieter dat kwaliteit niet alleen bestaat uit het voorkomen van incidenten, maar ook uit signaleren, registreren, onderzoeken, melden en leren.

Incidenten, bijna-incidenten, klachten en andere veiligheids- en kwaliteitssignalen worden onderzocht en gebruikt voor verbetering. Calamiteiten en geweld bij de verlening van jeugdhulp worden overeenkomstig de wettelijke meldplicht bij de bevoegde toezichthouder gemeld.

Dit sluit rechtstreeks aan bij de aanbeveling van de IGJ aan gezinshuizen om calamiteiten en geweldsincidenten te melden. De inspectie constateerde dat 27 van de 33 bezochte gezinshuizen met een of meer hoofdaanbieders werkten en zag daarbij meer waarborgen voor kwaliteit en veiligheid. De IGJ vermoedde bovendien dat vrijgevestigde gezinshuizen incidenten minder vaak melden, mogelijk doordat zij minder bekend zijn met de meldplicht.

De conceptcriteria schrijven echter niet voor dat ieder gezinshuis verplicht een hoofdaanbieder moet hebben. De noodzakelijke kwaliteitsfuncties moeten ongeacht de organisatievorm voldoende zijn geborgd.

6.14 Duurzame inzetbaarheid en het 24x7-principe

Het 24x7-principe maakte in 2019 expliciet onderdeel uit van de definitie van een gezinshuis. Daarbij werd permanente nabijheid van gezinshuisouders sterk benadrukt.

In 2026 wordt duidelijker onderscheid gemaakt tussen continuïteit van gezinshuiszorg en voortdurende persoonlijke beschikbaarheid van dezelfde gezinshuisouder.

De gezinshuisouder hoeft niet voortdurend persoonlijk beschikbaar te zijn. Wel moeten passende vervanging, ondersteuning en waar nodig professionele achtervang zijn georganiseerd. De criteria benoemen daarnaast ruimte voor rust, herstel, familie, sociale relaties, vrije tijd, hobby's en vakantie als voorwaarden voor duurzame gezinshuiszorg.

Daarmee blijft continuïteit voor de jeugdige een kernwaarde, maar wordt deze niet langer gelijkgesteld aan permanente persoonlijke inzetbaarheid van één gezinshuisouder.

6.15 Positie van eigen kinderen en het privéleven van de gezinshuisouder

De evaluatie van 2021 adviseerde om meer aandacht te besteden aan de positie van eigen kinderen van gezinshuisouders.

De concept-herziening bepaalt daarom expliciet dat eigen kinderen onderdeel zijn van de dagelijkse woon- en leefomgeving, maar geen onderdeel vormen van de professionele zorgstructuur. Van hen wordt geen begeleidende, toezichthoudende, signalerende of andere professionele rol verwacht. Hun veiligheid, ontwikkeling, privacy, welzijn en mogelijkheden voor een eigen leven worden meegewogen bij matching en organisatie van de zorg.

Ook het privéleven van de gezinshuisouder wordt scherper begrensd ten opzichte van professionele verantwoording. Het volledige privéleven is niet zonder meer onderwerp van toetsing of toezicht. Alleen aspecten van de woon- en leefsituatie die aantoonbaar relevant zijn voor kwaliteit, veiligheid, continuïteit of de rechtspositie van jeugdigen zijn professioneel toetsbaar.

Daarmee verschuift het accent van een brede beoordeling van de persoon en diens privéleven naar de vraag of de professionele gezinshuiszorg verantwoord, veilig en duurzaam kan worden uitgevoerd.

7. Samenvattende vergelijking 2019-2026

De volgende tabel vat de belangrijkste verschuivingen samen. De beweging bestaat niet primair uit meer regels, maar uit een scherpere ordening van beroepskwalificatie, professionele verantwoordelijkheid, rechten van jeugdigen en organisatorische borging.

Onderwerp	Kwaliteitscriteria 2019	Concept-herziening 2026	Belangrijkste aanleiding/onderbouwing
Positionering	Natuurlijk gezinssysteem; professioneel opvoederschap; 24x7-principe	Professionele jeugdhulp binnen een gezinsgerichte, zo gewoon mogelijke woon- en leefomgeving	Professionalisering en helderder onderscheid tussen leefomgeving en professionele verantwoordelijkheid
Vakbekwaamheid	Hbo-werk- en denkniveau; competentietoetsing en brede geschiktheidsscreening	Relevante beroepskwalificatie, aantoonbare vakbekwaamheid en verantwoorde werktoedeling	Evaluatie 2021, Jeugdwet/Besluit Jeugdwet en IGJ 2025
Registratie	Geregistreerde en niet-geregistreerde inzet mogelijk, maar beperkt onderscheiden	Expliciete routes voor geregistreerde en niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders; Registerplein voor blijvende ontwikkeling niet geregistreerde gezinshuisouders	Professionele borging en verduidelijking verantwoordelijkheden
Gedragswetenschapper	Geregistreerde gedragswetenschapper structureel betrokken en onderdeel MDT	Structureel beschikbare gedragswetenschappelijke/specialistische expertise; geen automatische toezichthoudende positie	Deskundige consultatie én professionele autonomie
Multidisciplinair team	Gezinshuis onderdeel van ondersteunend MDT en volwaardige partner in zorg	Gezinshuisouder expliciet als volwaardig professional in MDT; rollen en verantwoordelijkheden onderscheiden	Evaluatie 2021 en verduidelijking professionele verantwoordelijkheid
Hulpverleningsplan en regie	Regie moest zijn toegewezen; bij samenwerking tussen organisaties kon een hoofdbehandelaar worden aangewezen	Geregistreerde gezinshuisouder draagt binnen eigen domein in beginsel professionele regie over gezinshuiszorg en hulpverleningsplan	Norm verantwoorde werktoedeling en professionele verantwoordelijkheid
Omvang	Doorgaans vier bij hoge gezamenlijke zorgzwaarte en zes bij lagere zorgzwaarte, met pas toe of leg uit	In beginsel maximaal zes; inhoudelijke beoordeling en gemotiveerde afwijking mogelijk	Evaluatie 2021 en IGJ 2025
Veiligheid	Veiligheid en risicotaxatie aanwezig, maar minder als integraal systeem uitgewerkt	Integraal veiligheidsmanagement op individueel én organisatieniveau	IGJ: 21 van 33 bezochte gezinshuizen hadden verbetering nodig

Onderwerp	Kwaliteitscriteria 2019	Concept-herziening 2026	Belangrijkste aanleiding/onderbouwing
Seksuele veiligheid	Aanwezig binnen leefklimaat en ontwikkeling, maar minder expliciet genormeerd	Expliciete aandacht voor gezonde seksuele ontwikkeling, grenzen, weerbaarheid, seksuele veiligheid en risico's	IGJ 2025
Vrijheidsbeperking	Kon bij belang van het kind worden ingezet en in het hulpverleningsplan worden opgenomen	Niet tegen de wil van een jeugdige zonder specifieke wettelijke grondslag	Actueel juridisch kader, Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp en IGJ 2025
Vertrouwenspersoon	Zowel persoonlijke vertrouwenspersoon als onafhankelijke vertrouwenspersoon genoemd	Rechtstreekse en laagdrempelige toegang tot onafhankelijke vertrouwenspersoon; duidelijk onderscheid met eigen vertrouwd persoon	Rechtspositie jeugdige en
Bestuur en medezeggenschap	Algemene Good Governance-verantwoording	Goed bestuur, collectieve invloed, medezeggenschap en waar van toepassing onafhankelijk intern toezicht expliciet uitgewerkt	Wmcz 2018 en Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg
Incidenten en calamiteiten	Minder uitgebreid als afzonderlijke kwaliteitscyclus beschreven	Registreren, analyseren, melden, leren en aantoonbaar verbeteren	Wettelijke meldplicht en IGJ 2025
Continuïteit	24x7-principe en permanente nabijheid sterk benadrukt	Zorgcontinuïteit met passende vervanging, ondersteuning en professionele achtervang; gezinshuisouder hoeft niet voortdurend persoonlijk beschikbaar te zijn	Duurzame professionele inzetbaarheid
Eigen kinderen en privéleven	Persoonlijke geschiktheid en privésituatie relatief breed betrokken bij screening en kwaliteit	Eigen kinderen geen onderdeel van professionele zorgstructuur; privéleven alleen toetsbaar voor zover concreet relevant voor professionele zorg	Evaluatie 2021, proportionaliteit en professionele positionering

8. Verwerking van de enquête in de herziening

De enquête-uitkomsten zijn per vraag verantwoord in Bijlage A. De onderstaande matrix laat de belangrijkste verbanden zien tussen praktijkinput en inhoudelijke keuze.

Thema uit de enquête	Hoofdbevinding	Keuze in de herziening
Vrijheid en begrenzing	Een substantiële groep ervaart onduidelijkheid tussen gewone pedagogische afspraken en vrijheidsbeperking.	Duidelijker onderscheid tussen pedagogisch handelen, vrijwillige afspraken, huisregels en beperkingen van rechten; wettelijke grondslag blijft bepalend.
Gedragswetenschappelijke consultatie	Overleg met gedragswetenschapper is in de praktijk gebruikelijk bij ernstige risico's.	Consultatie en expertise worden geborgd, maar niet automatisch gelijkgesteld aan toezicht of eindverantwoordelijkheid.
Screening	Opvattingen over aanvullende screening zijn verdeeld; veel respondenten benadrukken dat veiligheid breder is dan papier en registers.	Geen aanvullende gezinshuisspecifieke screeningsnorm; wettelijke screening onderdeel van bredere kwaliteits- en veiligheidsborging.
Seksuele ontwikkeling	Bij vrijwel alle respondenten onderdeel van begeleiding; verschillende methodieken worden gebruikt.	Expliciete norm voor seksuele ontwikkeling en veiligheid, zonder één verplichte methode voor te schrijven.
Aantal jeugdigen	Weinig steun voor een absoluut maximum zonder uitzonderingen; zorgzwaarte, draagkracht en gezinsgericht karakter worden belangrijk gevonden.	Maximaal zes geplaatste jeugdigen als uitgangspunt; gemotiveerde afwijking mogelijk na inhoudelijke beoordeling.
Opleiding	Meeste steun voor minimaal relevante mbo-4; substantiële groep kiest voor hbo.	Relevante mbo-4-route blijft mogelijk; geen algemene hbo-verplichting.
Werkervaring	Zeer brede steun om werkervaring zwaar mee te wegen.	Werkervaring is belangrijk voor vakbekwaamheid, maar vervangt niet generiek een ontbrekende relevante beroepskwalificatie.
Verantwoorde werktoedeling	Norm is bij veel respondenten slechts globaal of beperkt bekend.	Werktoedeling, verantwoordelijkheden, regie, overleg, bereikbaarheid en achtervang zijn explicieter uitgewerkt.
Professionele positie	Respondenten vragen ruimte voor vakmanschap en duidelijke verantwoordelijkheden.	Geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouders krijgen een explicieter beschreven eigen professionele positie.

De volledige vraag-voor-vraagverantwoording, inclusief percentages, open opmerkingen, besluit en plaats van verwerking, is opgenomen als Bijlage A.

9. Conclusie

De Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026 zijn in dit proces uitgewerkt als actualisatie van het bestaande kader uit 2019. De aanleiding daarvoor kwam uit meerdere bronnen: de evaluatie van 2021, ontwikkelingen in wetgeving en professionele kaders, bevindingen van de IGJ, en signalen en ervaringen uit de gezinshuispraktijk.

De betrokkenheid van gezinshuisouders is op drie momenten aantoonbaar georganiseerd: via 178 volledige onderschrijvingen van de position paper, via een inhoudelijke enquête met 153 responsen waarvan 102 volledig ingevuld, en via een online conceptconsultatie waarvoor 30 accounts zijn aangemaakt en geen inhoudelijke feedback is ingediend. Deze cijfers hebben verschillende betekenissen en worden daarom niet samengenomen tot één maat voor draagvlak.

Inhoudelijk is gekozen voor behoud van het gezinsgerichte fundament en de professionele ruimte uit 2019, gecombineerd met scherpere grenzen rond beroepskwalificatie, werktoedeling, professionele verantwoordelijkheid, rechtsbescherming, veiligheid en organisatorische borging. Waar de praktijk uiteenlopende opvattingen liet zien, is niet automatisch de meerderheidsvoorkeur gevolgd, maar is gezocht naar een norm die professioneel, juridisch en uitvoerbaar te verantwoorden is.

Daarmee beoogt de actualisatie een professionele standaard te bieden die gezinshuisouders aanspreekbaar maakt op hun eigen handelen, zonder verantwoordelijkheden van andere professionals, jeugdhulpaanbieders en juridisch bevoegde partijen bij de gezinshuisouder neer te leggen. Het uitgangspunt blijft dat goede gezinshuiszorg een gezamenlijke ketenprestatie is, met een gelijkwaardige en duidelijk afgebakende professionele positie voor de gezinshuisouder.

Bronnen

- Inspectie Jeugdzorg (2016), Verantwoorde hulp voor jeugd in gezinshuizen
- Hogeschool Leiden & Nederlands Jeugdinstituut, namens het Kernteam Kwaliteitscriteria Gezinshuizen (2019), Kwaliteitscriteria Gezinshuizen: Kwaliteit van jeugdhulp in professionele gezinsvormen
- Peeters, C. & Oosterom, W. (2021), Evaluatie Kwaliteitscriteria Gezinshuizen, Significant Public
- Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (2025), Zo thuis mogelijk opgroeien: een analyse van gezinshuizen
- Platform Gezinshuizen (15 augustus 2026), Niet buiten de keten, maar gelijkwaardig daarbinnen, position paper over professionalisering, wederkerigheid en zeggenschap binnen de jeugdhulp in gezinshuizen
- Platform Gezinshuizen (2026), Enquête actualisatie Kwaliteitscriteria Gezinshuizen, resultaten en open opmerkingen
- Platform Gezinshuizen (2026), registraties Lime Survey: onderschrijving position paper, enquête actualisatie en online feedbackronde
- Concept/herzieningsvoorstel Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026
- Jeugdwet en Besluit Jeugdwet, voor zover in de inhoudelijke verantwoording aangehaald

Bouwsteen I: De vakbekwame gezinshuisouder

1. Context vakbekwame gezinshuisouder

Een gezinshuis is een kleinschalige, gezinsgerichte vorm van professionele jeugdhulp, waarin jeugdigen wonen en worden opgevoed in een zo gewoon mogelijke leefomgeving. Kenmerkend is dat professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning geïntegreerd zijn in het dagelijks samenleven.

De gezinshuisouder is een beroepsmatig gekwalificeerde jeugdprofessional die de dagelijkse professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning van jeugdigen in het gezinshuis vormgeeft. Jeugdigen die in een gezinshuis wonen kunnen uiteenlopende, complexe opvoedings-, ontwikkelings- en ondersteuningsvragen hebben en ingrijpende ervaringen hebben meegemaakt.

De gezinshuisouder handelt binnen de eigen vakbekwaamheid, bevoegdheid en toebedeelde professionele verantwoordelijkheid. Welke werkzaamheden zelfstandig kunnen worden uitgevoerd en voor welke werkzaamheden of verantwoordelijkheden betrokkenheid van een geregistreerde professional noodzakelijk is, wordt bepaald overeenkomstig de norm verantwoorde werktoedeling.

Binnen deze professionele verantwoordelijkheid biedt de gezinshuisouder continuïteit en nabijheid en handelt deze vanuit professionele kennis, professionele standaarden en de gemaakte afspraken over de hulp aan de jeugdige. De gezinshuisouder is professioneel transparant, aanspreekbaar en reflectief en werkt samen met ouders, voor de jeugdige belangrijke personen en andere betrokken professionals.

Jeugdigen die in een gezinshuis wonen kunnen uiteenlopende en complexe opvoedings-, ontwikkelings- en ondersteuningsvragen hebben en ingrijpende ervaringen hebben meegemaakt. Dit vraagt van gezinshuisouders aantoonbare vakbekwaamheid en het vermogen om aanvullende deskundigheid in te schakelen wanneer de zorgvraag daarom vraagt.

Gezinshuiszorg vindt plaats in een woon- en leefsituatie waarin het professionele en het dagelijkse leven nauw met elkaar verbonden zijn. Deze situatie moet voldoende veiligheid, stabiliteit en continuïteit en passende professionele en organisatorische voorwaarden bieden om duurzame en verantwoorde gezinshuiszorg mogelijk te maken. Daarbij is structurele aandacht voor professionele ontwikkeling, reflectie, ondersteuning, belastbaarheid en achtervang noodzakelijk.

2. Kwaliteit vakbekwame gezinshuisouder

2.1 Pedagogisch en professioneel handelen

In een gezinshuis worden professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning geboden binnen een zo gewoon mogelijke, gezinsgerichte woon- en leefomgeving. Het dagelijks samenleven vormt een belangrijk deel van de context waarin de gezinshuiszorg wordt uitgevoerd. Niet ieder moment hoeft het karakter te hebben van een expliciete professionele interventie, maar de professionele verantwoordelijkheid van de gezinshuisouder blijft steeds van toepassing. De woon- en leefomgeving heeft een huiselijk en gezinsgericht karakter; de relatie en verantwoordelijkheid van de gezinshuisouder ten opzichte van de geplaatste jeugdigen zijn professioneel.

Vanuit die professionele verantwoordelijkheid biedt de gezinshuisouder jeugdigen een veilig, voorspelbaar en positief opvoed- en leefklimaat en stemt deze het handelen af op hun ontwikkeling,

achtergrond, mogelijkheden en zorgbehoeften. De gezinshuisouder handelt vanuit professionele kennis en reflectie, bouwt betekenisvolle relaties op met jeugdigen en werkt samen met ouders, voor de jeugdige belangrijke personen en andere betrokken professionals. Daarbij heeft de gezinshuisouder oog voor zowel de individuele behoeften van iedere jeugdige als voor het functioneren van het gezinshuis als geheel. De gezinshuisouder kent de grenzen van de eigen deskundigheid en schakelt waar nodig aanvullende professionele deskundigheid in.

2.2 Reflecteren en professioneel ontwikkelen

De professionele beroepsuitoefening als gezinshuisouder vraagt om voortdurende ontwikkeling van kennis en vaardigheden en om structurele reflectie op het professioneel handelen. De gezinshuisouder staat open voor feedback, benut nieuwe kennis en ervaringen en kan het eigen handelen kritisch evalueren en waar nodig bijstellen.

De gezinshuisouder heeft zicht op de eigen professionele kwaliteiten, ontwikkelpunten en grenzen van de deskundigheid. Ook heeft de gezinshuisouder oog voor de professionele belastbaarheid en de mogelijkheden van het gezinshuis als geheel. Bij beslissingen over de zorg voor jeugdigen, waaronder matching, nieuwe plaatsingen en uitbreiding van de zorg, wordt steeds beoordeeld wat binnen de beschikbare deskundigheid, capaciteit en ondersteuning verantwoord en duurzaam kan worden geboden.

Professionele reflectie, deskundigheidsbevordering en waar nodig aanvullende ondersteuning en achtervang zijn structureel georganiseerd. Daarmee worden de vakbekwaamheid, professionele ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid van de gezinshuisouder geborgd. Dit sluit aan bij het Kwaliteitskader Jeugd, waarin voortdurende investering in vakmanschap, blijvend leren en een lerende en reflecterende houding worden beschouwd als belangrijke voorwaarden voor professioneel handelen.

2.3 Samenwerken

Samenwerking is een vast onderdeel van de professionele beroepsuitoefening als gezinshuisouder. De gezinshuisouder werkt vanuit de behoeften, ontwikkeling, veiligheid en het perspectief van de jeugdige samen met ouders, voor de jeugdige belangrijke personen en andere betrokken professionals. De samenwerking is gericht op samenhang en continuïteit in de hulp en sluit aan bij de rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende betrokkenen.

De gezinshuisouder communiceert open, zorgvuldig en tijdig over de ontwikkeling, het welzijn en de veiligheid van de jeugdige en over omstandigheden binnen het gezinshuis die relevant zijn voor de kwaliteit en continuïteit van de geboden zorg. Daarbij wordt rekening gehouden met de rechtspositie, wensen en mogelijkheden van de jeugdige en diens ouders en met de geldende afspraken over informatie-uitwisseling en privacy.

Vanuit de dagelijkse professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning draagt de gezinshuisouder actief bij aan de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van de hulp aan de jeugdige. De gezinshuisouder brengt relevante observaties en professionele afwegingen in, betrekt verschillende perspectieven en vertaalt gemaakte afspraken naar het dagelijks handelen binnen het gezinshuis.

De gezinshuisouder handelt binnen de eigen vakbekwaamheid, bevoegdheid en professionele verantwoordelijkheid. Wanneer de zorgvraag aanvullende deskundigheid, diagnostiek, behandeling of andere professionele ondersteuning vraagt, wordt deze tijdig betrokken.

De norm verantwoorde werktoedeling bepaalt welke werkzaamheden en professionele verantwoordelijkheden door de gezinshuisouder zelf kunnen worden uitgevoerd en wanneer

werkzaamheden of verantwoordelijkheden aan een geregistreerde professional moeten worden toebedeeld.

2.4 Organisatie

De gezinshuisouder draagt binnen de eigen professionele verantwoordelijkheid bij aan een zodanige organisatie van het dagelijks leven en de zorg dat de continuïteit, voorspelbaarheid, veiligheid en kwaliteit van de gezinshuiszorg worden geborgd.

De gezinshuisouder houdt overzicht over de praktische en organisatorische voorwaarden die van invloed zijn op de dagelijkse zorg voor de jeugdigen. Voor zover bedrijfsmatige of financiële verantwoordelijkheden tot de eigen rol behoren, worden ook deze zorgvuldig en transparant uitgevoerd. Beslissingen die gevolgen hebben voor de kwaliteit, continuïteit of uitvoering van de zorg zijn professioneel uitlegbaar en navolgbaar.

De gezinshuisouder draagt eraan bij dat afspraken over onder meer wonen, opvoeding en begeleiding, onderwijs of daginvulling, vrije tijd en gezondheid goed op elkaar aansluiten en praktisch uitvoerbaar zijn in het dagelijks leven van de jeugdige. Daarbij wordt rekening gehouden met de behoeften van de jeugdigen, de beschikbare professionele capaciteit en de uitvoerbaarheid van de zorg.

Wanneer aanvullende organisatorische, bedrijfsmatige of financiële deskundigheid nodig is, wordt passende ondersteuning betrokken.

De organisatie en bedrijfsvoering van het gezinshuis ondersteunen de professionele uitvoering van de gezinshuiszorg. Organisatorische of financiële omstandigheden mogen er niet toe leiden dat de kwaliteit, veiligheid of continuïteit van de zorg in het gedrang komt.

3. Veldnormen vakbekwame gezinshuisouder

3.1 Vakbekwaamheid van de gezinshuisouder

Gezinshuiszorg is professionele jeugdhulp. Van een gezinshuisouder wordt daarom verlangd dat deze beschikt over een passende beroepskwalificatie voor het bieden van professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning aan jeugdigen die niet thuis kunnen wonen.

De norm verantwoorde werktoedeling vormt het kader voor de verdeling van werkzaamheden en professionele verantwoordelijkheden tussen geregistreerde en niet-geregistreerde professionals. De norm gaat ervan uit dat werkzaamheden worden uitgevoerd door of onder verantwoordelijkheid van een geregistreerde professional. Een zorgaanbieder kan werkzaamheden ook aan een niet-geregistreerde professional toedelen wanneer aannemelijk kan worden gemaakt dat dit geen afbreuk doet aan de kwaliteit van de hulp of juist noodzakelijk is voor de kwaliteit daarvan.

> ***Werktoedeling en professionele autonomie***
>
> *Werktoedeling bepaalt aan welke professional werkzaamheden en professionele verantwoordelijkheden worden toebedeeld. Wanneer deze zijn toebedeeld aan een geregistreerde professional, worden zij uitgevoerd vanuit diens eigen professionele verantwoordelijkheid en overeenkomstig de voor deze professional geldende professionele standaard.*

3.1.1 SKJ- of BIG-geregistreerde gezinshuisouder

Een SKJ- of BIG-geregistreerde gezinshuisouder die voor de toepassing van de norm verantwoorde werktoedeling geldt als geregistreerde professional, heeft daarmee een formeel erkende professionele positie. De beroepsopleiding en registratie vormen de basis voor het zelfstandig uitvoeren van de

werkzaamheden en het dragen van de professionele verantwoordelijkheden die aan de gezinshuisouder zijn toebedeeld.

Voor deze gezinshuisouder is geen afzonderlijke algemene competentietoets of persoonlijke geschiktheidsscreening vereist om de reeds door opleiding en registratie aangetoonde beroepskwalificatie opnieuw vast te stellen.

Wanneer de zorg aan een jeugdige aanvullende specialistische deskundigheid, diagnostiek, behandeling of andere werkzaamheden vraagt die buiten het professionele domein van de gezinshuisouder vallen, wordt de daarvoor benodigde deskundigheid aanvullend georganiseerd.

3.1.2 Niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouder

Een gezinshuisouder die niet SKJ- of BIG-geregistreerd is, beschikt ten minste over een **relevant erkend beroepsdiploma op mbo-4-niveau**, dan wel over een relevante beroepsopleiding op hbo- of wo-niveau.

Als relevante mbo-4-opleidingen worden in ieder geval aangemerkt:

- Persoonlijk begeleider maatschappelijke zorg;
- Gespecialiseerd pedagogisch medewerker;
- Sociaal werker;
- Oudere, vernieuwde of opvolgende mbo-4-kwalificaties met aantoonbaar gelijkwaardige beroepsinhoud.

Als relevante hbo- en wo-opleidingen worden in ieder geval aangemerkt:

- Social Work;
- Pedagogiek;
- Sociaal Pedagogische Hulpverlening;
- Master Jeugdzorg;
- Pedagogische Wetenschappen;
- Orthopedagogiek;
- Psychologie, voor zover de opleiding of afstudeerrichting aantoonbaar aansluit bij kinderen, jeugdigen, ontwikkeling en/of gezinnen.

Andere beroepsopleidingen op minimaal mbo-4-niveau kunnen als relevant worden aangemerkt wanneer de inhoud aantoonbaar aansluit bij het bieden van professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning aan jeugdigen en bij de werkzaamheden die van een gezinshuisouder worden verwacht.

Het diploma geldt als bewijs van de kennis en vaardigheden die binnen de betreffende beroepsopleiding zijn verworven en geëxamineerd. Het Kwaliteitskader Jeugd erkent dat niet-geregistreerde professionals, waaronder professionals op mbo-niveau, werkzaamheden in de jeugdhulp kunnen uitvoeren wanneer hun vakbekwaamheidsniveau voor die werkzaamheden passend is.

Wanneer voor het werken als gezinshuisouder aanvullende kennis of vaardigheden nodig zijn die onvoldoende door de gevolgde opleiding en relevante werkervaring worden afgedekt, worden deze onderdelen gericht aangevuld. Een volledige nieuwe beoordeling van de beroepskwalificatie of een algemene competentietoets is daarvoor niet nodig.

De niet-geregistreerde gezinshuisouder kan zelfstandig werkzaamheden uitvoeren die passen bij de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid. Voor werkzaamheden en professionele

verantwoordelijkheden waarvoor op grond van de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional noodzakelijk is, geldt de borging zoals beschreven in paragraaf 3.1.4.

3.1.3 Beroepskwalificatie is een voorwaarde voor professionele gezinshuiszorg

Een gezinshuisouder voldoet aan de beroepskwalificatie-eisen zoals beschreven in paragraaf 3.1.1 of 3.1.2. Een algemene competentie- of geschiktheidsscreening kan een ontbrekende relevante beroepskwalificatie niet vervangen.

Wanneer degene die de dagelijkse professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning als gezinshuisouder uitvoert niet aan een van deze beroepskwalificatieroutes voldoet, kan deze binnen deze kwaliteitscriteria niet als professioneel gezinshuisouder worden ingezet.

3.1.4 Borging verantwoorde werktoedeling

De zorgaanbieder heeft aantoonbaar vastgelegd hoe de norm verantwoorde werktoedeling binnen het gezinshuis wordt toegepast. Voor iedere gezinshuisouder is duidelijk welke werkzaamheden en professionele verantwoordelijkheden zijn toebedeeld en op welke beroepskwalificatie en registratie deze werktoedeling is gebaseerd.

Wanneer de gezinshuisouder geregistreerde professional is, voert deze de professionele werkzaamheden en verantwoordelijkheden van de gezinshuiszorg zelfstandig uit vanuit de eigen professionele verantwoordelijkheid en overeenkomstig de geldende professionele standaard. Binnen deze kwaliteitscriteria geldt als uitgangspunt dat de geregistreerde gezinshuisouder tevens de professionele verantwoordelijkheid en regie draagt voor het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg. Hiervoor is niet automatisch inhoudelijk toezicht, goedkeuring of verantwoordelijkheid van een gedragswetenschapper of andere geregistreerde professional vereist.

Van dit uitgangspunt kan worden afgeweken wanneer de aard of complexiteit van de zorg, de benodigde specialistische deskundigheid of de professionele grenzen van de gezinshuisouder daartoe inhoudelijk aanleiding geven. De reden voor een andere verdeling van professionele verantwoordelijkheden wordt gemotiveerd en vastgelegd. Een organisatorische werkwijze, contractuele afspraak of de enkele betrokkenheid van een andere professional vormt op zichzelf geen inhoudelijke grond om de professionele verantwoordelijkheid van een vakbekwame geregistreerde gezinshuisouder over te nemen.

Wanneer de gezinshuisouder niet geregistreerd is, is duidelijk welke werkzaamheden deze zelfstandig uitvoert en voor welke werkzaamheden of professionele verantwoordelijkheden inzet van een geregistreerde professional noodzakelijk is. Wanneer werkzaamheden zelfstandig aan een niet-geregistreerde gezinshuisouder worden toebedeeld, kan de zorgaanbieder onderbouwen dat dit past bij diens beroepskwalificatie en vakbekwaamheid en dat dit geen afbreuk doet aan de kwaliteit van de hulp.

Wanneer een niet-geregistreerde gezinshuisouder in combinatie met of onder verantwoordelijkheid van een geregistreerde professional wordt ingezet, zijn ten minste de volgende zaken aantoonbaar geregeld:

- De verdeling van werkzaamheden en professionele verantwoordelijkheden;
- Wie de professionele regie voert;
- De wijze waarop relevante informatie wordt uitgewisseld;
- Overleg en ruggespraak tussen de gezinshuisouder en de geregistreerde professional;
- De bereikbaarheid en daadwerkelijke beschikbaarheid van de geregistreerde professional;

- De bekwaamheid van de niet-geregistreerde gezinshuisouder voor de aan deze toebedeelde werkzaamheden.

De geregistreerde professional heeft zich ervan overtuigd dat de niet-geregistreerde gezinshuisouder bekwaam is voor de aan deze toebedeelde werkzaamheden. De organisatorische inrichting en omvang van de verantwoordelijkheid van de geregistreerde professional zijn zodanig dat deze zijn of haar professionele verantwoordelijkheid daadwerkelijk kan uitoefenen.

Wanneer de situatie daarom vraagt, is tevens geborgd dat beoordeling, diagnostiek, vaststelling van het hulpverlenings- of behandelplan en andere werkzaamheden waarvoor een geregistreerde professional noodzakelijk is, door de daarvoor verantwoordelijke geregistreerde professional worden uitgevoerd. Het Kwaliteitskader Jeugd noemt bij gecombineerde inzet onder meer beoordeling van de jeugdige, vaststelling van het hulpverlenings- of behandelplan, bekwaamheid, informatie-uitwisseling, ruggespraak, taakverdeling en duidelijkheid over regie als relevante voorwaarden. kwaliteitskader-Jeugd-v2.1

De werktoedeling wordt opnieuw beoordeeld wanneer de zorgvraag, risico's, werkzaamheden of professionele verantwoordelijkheden wezenlijk veranderen.

3.1.5 Blijvend leren en professionele reflectie

Gezinshuisouders onderhouden gedurende hun beroepsuitoefening hun vakbekwaamheid en nemen structureel deel aan professionele reflectie en deskundigheidsbevordering. Dit sluit aan bij het Kwaliteitskader Jeugd, waarin voortdurende investering in vakmanschap, blijvend leren en een lerende en reflecterende houding worden beschouwd als onderdeel van professioneel handelen.

Voor gezinshuisouders wordt dit als volgt geborgd:

- **SKJ-geregistreerde gezinshuisouders** voldoen aan de eisen voor deskundigheidsbevordering en professionele reflectie die gelden voor hun herregistratie bij SKJ.
- **BIG-geregistreerde gezinshuisouders** voldoen aan de eisen voor het onderhouden van hun registratie en vakbekwaamheid die voor het betreffende beroep gelden. Voor zover structurele professionele reflectie daarin niet of onvoldoende is geborgd, wordt hiervoor aanvullend een passende vorm georganiseerd.
- **Niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders** zijn binnen deze kwaliteitscriteria geregistreerd bij Registerplein in een voor hun beroepsuitoefening passend register en voldoen aan de daarbij geldende eisen voor het onderhouden van hun registratie, deskundigheidsbevordering, werkervaring en professionele ontwikkeling.

Registratie bij Registerplein heeft voor niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders tot doel de blijvende professionele ontwikkeling en het onderhouden van de vakbekwaamheid aantoonbaar en toetsbaar te borgen. Registratie bij Registerplein maakt de gezinshuisouder niet tot geregistreerde professional in de zin van de norm verantwoorde werktoedeling en vervangt geen SKJ- of BIG-registratie.

Voor niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders vormen een relevante beroepskwalificatie op minimaal mbo-4-niveau, blijvende professionele ontwikkeling en een passende registratie bij Registerplein gezamenlijk de basis voor het aantoonbaar onderhouden van de professionele vakbekwaamheid.

3.2 Professioneel pedagogisch handelen

De gezinshuisouder:

- Kan de eigen professionele pedagogische visie verwoorden en laat deze herkenbaar terugkomen in het dagelijks handelen, in aansluiting op professionele standaarden en de afspraken over de hulp aan de jeugdige;
- Stemt de professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning aantoonbaar af op de ontwikkeling, achtergrond, mogelijkheden, behoeften en zorgvraag van iedere jeugdige;
- Observeert en volgt de ontwikkeling, het functioneren, welzijn en de veiligheid van de jeugdige, herkent relevante veranderingen en signalen en past het dagelijks handelen daar waar nodig op aan;
- Vertaalt doelen en relevante afspraken uit het hulpverleningsplan en, waar van toepassing, behandeling naar passende professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning in het dagelijks leven;
- Houdt bij individueel maatwerk rekening met de veiligheid, het welzijn, de privacy en de belangen van andere jeugdigen en overige bewoners van het gezinshuis;
- Biedt professionele nabijheid, bouwt betekenisvolle relaties op en bewaakt tegelijkertijd passende professionele grenzen.

3.3 Samenwerken rond de jeugdige

De gezinshuisouder:

- Onderhoudt actief contact en werkt samen met ouders en andere voor de jeugdige belangrijke personen, passend bij de behoeften, wensen, veiligheid, rechtspositie en gemaakte afspraken rond de jeugdige;
- Betrekt de jeugdige, passend bij leeftijd, ontwikkeling en rechtspositie, bij beslissingen en afspraken over het dagelijks leven, de begeleiding en de hulp;
- Werkt samen met betrokken professionals en organisaties en draagt bij aan een samenhangende uitvoering van de hulp;
- Brengt vanuit de dagelijkse professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning relevante observaties, ontwikkelingen en professionele afwegingen in en deelt noodzakelijke informatie tijdig en rechtmatig;
- Vertaalt doelen, afspraken en relevante adviezen uit het hulpverleningsplan en eventuele behandeling naar het dagelijks handelen in het gezinshuis en brengt ervaringen uit de uitvoering terug in de evaluatie van de hulp;
- Signaleert tijdig wanneer aanvullende deskundigheid, ondersteuning, diagnostiek of behandeling nodig is en betrekt deze overeenkomstig de afgesproken taak- en verantwoordelijkheidsverdeling;
- Weet wie voor welke professionele verantwoordelijkheid aanspreekbaar is, wie professionele regie voert en hoe wordt opgeschaald wanneer ontwikkeling, veiligheid of zorgbehoefte van de jeugdige daartoe aanleiding geeft.

Wanneer de gezinshuisouder geregistreerde professional is, draagt deze overeenkomstig paragraaf 3.1.4 in beginsel de professionele verantwoordelijkheid en regie voor het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg. De gezinshuisouder stelt het plan samen met de jeugdige, ouders en andere relevante betrokkenen op, stelt het vast, evalueert het en stelt het waar nodig bij. Aanvullende professionele of specialistische deskundigheid wordt betrokken wanneer de zorgvraag daarom vraagt. De betrokkenheid van een gedragswetenschapper, behandelaar of andere professional leidt niet automatisch tot overdracht van deze professionele verantwoordelijkheid.

3.4 Leren en reflecteren

De gezinshuisouder:

- Onderhoudt en ontwikkelt aantoonbaar de vakbekwaamheid die nodig is voor de professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning van de jeugdigen in het gezinshuis en voldoet daarbij aan de eisen voor blijvende professionele ontwikkeling en reflectie zoals uitgewerkt in paragraaf 3.1.5;
- Neemt structureel deel aan professionele reflectie en laat zien hoe feedback, nieuwe kennis, ervaringen en reflectie worden benut om het professioneel handelen waar nodig bij te stellen;
- Benut relevante vakinhoudelijke kennis, professionele richtlijnen, veldnormen en ervaringskennis bij professionele afwegingen en het dagelijks handelen;
- Herkent de grenzen van de eigen deskundigheid en professionele verantwoordelijkheid en betrekt tijdig aanvullende deskundigheid wanneer de zorgvraag daarom vraagt;
- Heeft zicht op de eigen professionele belastbaarheid en op de beschikbare deskundigheid, capaciteit en ondersteuning binnen het gezinshuis en betrekt deze bij beslissingen over bestaande en nieuwe plaatsingen;
- Signaleert tijdig wanneer kwaliteit, veiligheid of continuïteit onder druk dreigt te komen door onvoldoende deskundigheid, capaciteit of belastbaarheid en organiseert dan passende ondersteuning, achtervang of aanpassing van de zorg.

3.5 Organiseren en verantwoorden

De gezinshuisouder:

- Organiseert het dagelijks leven en de dagelijkse zorg op een voorspelbare, veilige en bij de jeugdigen passende wijze en zorgt ervoor dat wonen, professionele opvoeding en begeleiding, onderwijs of daginvulling, vrije tijd, gezondheid en andere relevante onderdelen praktisch op elkaar aansluiten;
- Houdt overzicht over afspraken, taken, verantwoordelijkheden en praktische en organisatorische voorwaarden die nodig zijn voor een goede uitvoering van de gezinshuiszorg;
- Betrekt bij organisatorische keuzes de behoeften en belangen van jeugdigen, de beschikbare professionele capaciteit, de haalbaarheid en de continuïteit van de zorg en kan deze keuzes navolgbaar toelichten en verantwoorden;
- Signaleert tijdig wanneer organisatorische, personele of praktische omstandigheden de kwaliteit, veiligheid of continuïteit onder druk zetten en organiseert binnen de eigen verantwoordelijkheid passende actie, ondersteuning of aanpassing;
- Draagt, voor zover dit tot de eigen rol behoort, bij aan een bedrijfsvoering die de kwaliteit en continuïteit van de gezinshuiszorg ondersteunt en houdt daarbij voldoende zicht op relevante financiële verplichtingen, middelen en bedrijfsrisico’s;
- Organiseert of betrekt tijdig passende administratieve, financiële, organisatorische of andere deskundige ondersteuning wanneer deze niet binnen de eigen expertise of verantwoordelijkheid beschikbaar is.

Organisatie en bedrijfsvoering staan ten dienste van de professionele gezinshuiszorg. Financiële, organisatorische of bedrijfsmatige belangen mogen de kwaliteit, veiligheid, rechten van jeugdigen en continuïteit van de zorg niet in het gedrang brengen.

Bouwsteen II: Leefklimaat in gezinshuizen

1. Context leefklimaat

Een gezinshuis is een kleinschalige, gezinsgerichte vorm van professionele jeugdhulp, waarin jeugdigen wonen en worden opgevoed binnen een zo gewoon mogelijke woon- en leefomgeving. De professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning zijn verweven met het dagelijks samenleven in het gezinshuis.

De gezinshuisouder biedt jeugdigen met uiteenlopende en vaak complexe opvoedings-, ontwikkelings- en ondersteuningsvragen een stabiele, voorspelbare en veilige leefomgeving en handelt daarbij vanuit professionele kennis, de gemaakte afspraken over de hulp en de eigen professionele verantwoordelijkheid.

Het leefklimaat heeft een huiselijk en gezinsgericht karakter en wordt professioneel vormgegeven. De gezinshuisouder stemt het dagelijks handelen af op de ontwikkeling, behoeften, mogelijkheden en zorgvraag van de jeugdigen. Wanneer behandeling of aanvullende specialistische deskundigheid is betrokken, worden relevante doelen, adviezen en interventies waar passend vertaald naar het dagelijks leven in het gezinshuis.

De gezinshuisouder is professioneel transparant en aanspreekbaar en kan keuzes en afwegingen in de opvoeding, begeleiding en ondersteuning toelichten en verantwoorden.

Ieder gezinshuis heeft een eigen identiteit, cultuur en wijze van samenleven. Hiervoor is ruimte, voor zover deze verenigbaar zijn met de veiligheid, ontwikkeling, rechten, achtergrond en ondersteuningsbehoeften van de jeugdigen en met de professionele kwaliteitseisen voor gezinshuiszorg.

In deze bouwsteen worden de kenmerken beschreven van een positief, veilig en ondersteunend leefklimaat in het gezinshuis. Het leefklimaat is een wezenlijk onderdeel van de kwaliteit van gezinshuiszorg en wordt door de gezinshuisouder bewust en professioneel vormgegeven.

De sociale en fysieke omgeving ondersteunt de veiligheid, ontwikkeling, het welzijn, de participatie en de eigenheid van de jeugdigen die in het gezinshuis wonen. Daarbij wordt rekening gehouden met zowel de individuele behoeften en rechten van iedere jeugdige als met het functioneren van het gezinshuis als geheel.

Een positief leefklimaat draagt eraan bij dat jeugdigen zich gezien, gehoord, veilig en verbonden voelen, invloed kunnen uitoefenen op zaken die hen aangaan en ruimte krijgen om zich te ontwikkelen, vaardigheden op te bouwen en succeservaringen op te doen. Verbondenheid, passende autonomie en competentie zijn daarbij belangrijke kenmerken. Jeugdigen ervaren betekenisvolle relaties, krijgen passende ruimte voor eigen keuzes en zeggenschap en worden ondersteund om vaardigheden en vertrouwen in het eigen kunnen te ontwikkelen.

De gezinshuisouder kan bij de professionele vormgeving van het leefklimaat gebruikmaken van verschillende onderbouwde pedagogische, ontwikkelingspsychologische en gedragswetenschappelijke theorieën en methoden. Deze worden doelgericht en samenhangend toegepast, passend bij de behoeften, ontwikkeling en situatie van de jeugdige en met respect voor diens rechten, veiligheid en autonomie.

2. Kwaliteit leefklimaat

2.1 Gezinshuis als woon- en leefomgeving

Het gezinshuis biedt jeugdigen een veilige, verzorgde en huiselijke woon- en leefomgeving die aansluit bij hun leeftijd, ontwikkeling en ondersteuningsbehoeften. Het dagelijks leven wordt zoveel mogelijk georganiseerd vanuit gewone gezins- en leefpatronen.

Iedere jeugdige beschikt als uitgangspunt over een eigen slaapkamer die privacy biedt, ruimte geeft om zich terug te trekken en mogelijkheden biedt om persoonlijke bezittingen veilig te bewaren. Het delen van een slaapkamer vindt alleen plaats wanneer dit op basis van een gemotiveerde afweging passend en verantwoord is. Daarbij worden de belangen, wensen, ontwikkeling, privacy, veiligheid en behoefte aan rust en persoonlijke ruimte van alle betrokken jeugdigen meegewogen. De afweging wordt vastgelegd en geëvalueerd.

De persoonlijke levenssfeer van jeugdigen wordt gewaarborgd. Hun kamer, persoonlijke ruimte en bezittingen worden gerespecteerd. Afspraken hierover sluiten aan bij de leeftijd, ontwikkeling, veiligheid en ondersteuningsbehoeften van de jeugdige.

Jeugdigen hebben toegang tot onderwijs, opleiding of een passende daginvulling en krijgen de mogelijkheid deel te nemen aan sport, hobby's, vrije tijd, sociale contacten en het maatschappelijk leven buiten het gezinshuis. Vrienden, familie en andere voor hen belangrijke personen kunnen worden ontvangen, rekening houdend met de privacy, veiligheid en belangen van andere bewoners.

Professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning zijn verweven met het dagelijks leven. Institutionele routines, procedures en beperkingen worden zoveel mogelijk voorkomen. Ook wordt bewaakt dat het aantal verschillende personen dat vanuit zorg, begeleiding, behandeling, overleg of begeleide contactmomenten in het gezinshuis aanwezig is, past bij het gezinsgerichte leefklimaat. Wanneer hun aanwezigheid of de frequentie daarvan de rust, privacy, veiligheid of het dagelijks leven van jeugdigen te veel belast, kan worden gekozen voor minder aanwezigheid in het gezinshuis of voor een andere locatie.

Huisregels en dagelijkse afspraken vormen geen zelfstandige grond om rechten of vrijheden van jeugdigen te beperken. Bijzondere afspraken voor een individuele jeugdige hebben een duidelijk doel, zijn gemotiveerd en begrijpelijk voor de jeugdige en worden periodiek geëvalueerd. Wanneer een afspraak feitelijk een recht of vrijheid beperkt, gelden de voorwaarden van paragraaf 2.7.

Jeugdigen wordt periodiek gevraagd hoe zij de woon- en leefomgeving en het dagelijks leven ervaren. Hun ervaringen worden betrokken bij aanpassingen en verbeteringen.

2.2 Ondersteuning door de gezinshuisouder

De gezinshuisouder biedt continuïteit in de dagelijkse opvoeding, begeleiding en ondersteuning. De zorg is zo georganiseerd dat jeugdigen 24 x 7 kunnen rekenen op de ondersteuning die zij nodig hebben.

Wanneer de gezinshuisouder niet beschikbaar is, wordt de zorg overgenomen door een toegeruste en voor de jeugdigen bekende vervanger. Is de vervanger niet SKJ- of BIG-geregistreerd, dan wordt voor werkzaamheden en verantwoordelijkheden waarvoor de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional vereist, professionele achtervang georganiseerd. Deze professional is bereikbaar voor overleg en neemt waar nodig de professionele besluitvorming of verantwoordelijkheid over. Ook bij vervanging blijft de norm verantwoorde werktoedeling van toepassing.

De gezinshuisouder volgt de ontwikkeling, het welzijn en de veiligheid van de jeugdigen en stemt het dagelijks handelen af op hun leeftijd, ontwikkeling, achtergrond, mogelijkheden en ondersteuningsbehoeften. De gezinshuisouder handelt sensitief en responsief en past waar nodig traumasensitieve principes toe.

De gezinshuisouder gebruikt professionele kennis, vaardigheden en observaties om signalen te herkennen en gedrag en behoeften te begrijpen. Veranderingen in ontwikkeling, welzijn, gedrag of veiligheid worden besproken en leiden waar nodig tot aanpassing van de ondersteuning. Wanneer aanvullende deskundigheid, diagnostiek of behandeling nodig is, wordt deze georganiseerd.

De gezinshuisouder ondersteunt een veilig en voorspelbaar samenleven tussen jeugdigen en andere bewoners. Daarbij is aandacht voor onderlinge relaties, persoonlijke grenzen, privacy en verschillen tussen bewoners. Positieve contacten worden gestimuleerd, zonder van jeugdigen te verwachten dat zij met elkaar of met andere bewoners een gezins- of familieband ontwikkelen.

2.3 Duurzame balans tussen professionele zorg en het gezamenlijke leven

Gezinshuiszorg wordt geboden binnen een gezamenlijke woon- en leefomgeving waarin professionele zorg en het dagelijks leven nauw met elkaar verbonden zijn. Het gezinshuis is de woonplek van de jeugdigen, maar tegelijkertijd de woon- en leefomgeving van de gezinshuisouder en, waar van toepassing, diens gezinsleden.

Een duurzaam gezinshuis vraagt om een evenwicht tussen de individuele zorg, rechten en ondersteuningsbehoeften van jeugdigen en de mogelijkheid om binnen het gezinshuis een stabiel, herkenbaar en leefbaar dagelijks leven te behouden.

De gezinshuisouder behoudt binnen de professionele verantwoordelijkheid ruimte voor een eigen sociaal en privéleven, waaronder relaties, familiecontacten, sociale activiteiten, hobby's, vrije tijd, rust en vakantie. Deze ruimte is niet uitsluitend een persoonlijk belang van de gezinshuisouder, maar draagt bij aan de duurzame uitvoerbaarheid en continuïteit van gezinshuiszorg en aan het gezinsgerichte karakter van de woon- en leefomgeving.

Bij structurele afspraken over zorg, begeleiding, contact met ouders, behandeling, vervoer of andere activiteiten worden niet alleen de afzonderlijke belangen en behoeften van de jeugdige betrokken, maar ook de gevolgen voor het dagelijks leven van de jeugdige, andere bewoners, het gezamenlijke leefklimaat en de duurzame uitvoerbaarheid van de gezinshuisplaatsing.

Structurele zorg-, contact- en begeleidingsafspraken worden, binnen de geldende juridische kaders, zodanig georganiseerd dat de professionele verplichtingen jegens jeugdigen duurzaam verenigbaar blijven met voldoende rust en herstel, een eigen sociaal en privéleven van de gezinshuisouder en een leefbaar gezamenlijk dagelijks leven in het gezinshuis.

Wanneer tussen deze belangen spanning ontstaat, wordt deze tijdig zichtbaar gemaakt en professioneel besproken. Daarbij wordt gezocht naar organisatorische of inhoudelijke oplossingen die zowel recht doen aan de jeugdige als aan de duurzaamheid en continuïteit van de gezinshuisplaatsing.

Wanneer een bestaande juridische beslissing of verplichting spanning oplevert met de duurzame uitvoerbaarheid van de gezinshuisplaatsing, worden de gevolgen tijdig ingebracht bij de daarvoor verantwoordelijke personen of instanties, zodat waar nodig langs de daarvoor geldende route aanpassing kan worden overwogen.

2.4 Gezinshuis in verbinding

De gezinshuisouder erkent dat ouders, familie en andere voor de jeugdige belangrijke personen een wezenlijke betekenis hebben voor diens ontwikkeling, identiteit, geschiedenis en gevoel van

verbondenheid. De gezinshuisouder ondersteunt de jeugdige bij het onderhouden en, waar passend en gewenst, ontwikkelen van deze relaties.

Contact met ouders en andere belangrijke personen wordt mogelijk gemaakt en vormgegeven op een wijze die aansluit bij de wensen, leeftijd, ontwikkeling, veiligheid en rechtspositie van de jeugdige en bij de afspraken over de hulp. Daarbij wordt rekening gehouden met eventuele rechterlijke beslissingen, afspraken vanuit jeugdbescherming en andere inhoudelijke of juridische kaders. Bij structurele contactafspraken wordt tevens rekening gehouden met de duurzame uitvoerbaarheid binnen de gezamenlijke woon- en leefomgeving, zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3.

De gezinshuisouder ondersteunt de jeugdige bij vragen en gevoelens rond verbondenheid, loyaliteit, afkomst en identiteit. De jeugdige wordt niet in een positie gebracht waarin deze het gevoel krijgt te moeten kiezen tussen het gezinshuis, ouders, familie of andere belangrijke personen.

Ouders, familieleden en andere belangrijke personen kunnen, wanneer dit passend en wenselijk is, betrokken zijn bij het dagelijks leven en bij voor de jeugdige betekenisvolle gebeurtenissen. De wijze waarop dit gebeurt wordt afgestemd met de jeugdige en andere betrokkenen en houdt rekening met de privacy, veiligheid en belangen van andere bewoners van het gezinshuis.

De gezinshuisouder ondersteunt de jeugdige bij het opbouwen en onderhouden van sociale relaties en bij deelname aan de samenleving. Daarbij is aandacht voor school, opleiding of dagbesteding, sport, vrije tijd, vrienden, buurt, familie en culturele, levensbeschouwelijke of andere maatschappelijke verbanden. De gezinshuisouder ondersteunt de jeugdige om verbonden te blijven met het eigen netwerk, de achtergrond en identiteit en om nieuwe relaties en sociale verbanden te ontwikkelen.

2.5 Ontwikkeling, perspectief en toekomst

Het gezinshuis ondersteunt jeugdigen naar een zo zelfstandig mogelijk leven, op een manier die past bij hun mogelijkheden, wensen en ondersteuningsbehoeften. Onderwijs, opleiding, werk of daginvulling, sociale participatie, ontwikkeling van vaardigheden en toekomstperspectief maken daarom integraal deel uit van de gezinshuiszorg.

Iedere jeugdige heeft toegang tot een passende vorm van onderwijs, opleiding, werk of daginvulling, of wordt ondersteund om deze te realiseren. Wanneer een jeugdige onderwijs volgt, werkt de gezinshuisouder waar nodig samen met school en andere betrokken professionals. De gezinshuisouder volgt de ontwikkeling en het functioneren van de jeugdige, deelt relevante observaties en draagt eraan bij dat onderwijs, begeleiding en eventuele behandeling zoveel mogelijk op elkaar aansluiten.

Over het perspectief van de plaatsing wordt zo vroeg mogelijk duidelijkheid nagestreefd. Er wordt onderzocht welk toekomstperspectief past bij de ontwikkeling, behoeften en belangen van de jeugdige. Dit kan terugkeer naar ouders zijn, langdurig verblijf in het gezinshuis of een andere woon- en opvoedplek.

De gezinshuisouder brengt vanuit de dagelijkse gezinshuiszorg professionele observaties en afwegingen in die relevant zijn voor besluiten over het perspectief van de jeugdige. Het perspectiefbesluit zelf wordt genomen door degene die daarvoor bevoegd of verantwoordelijk is.

Wanneer de gezinshuisouder geregistreerde professional is, draagt deze overeenkomstig Bouwsteen I de professionele verantwoordelijkheid en regie voor de gezinshuiszorg en het hulpverleningsplan, voor zover dit binnen het eigen professionele domein en de eigen vakbekwaamheid valt. Aanvullende deskundigheid wordt ingeschakeld wanneer de aard of complexiteit van de zorg daarom vraagt.

Wanneer de gezinshuisouder niet geregistreerd is, brengt deze zelfstandig observaties en professionele afwegingen in die passen bij de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid. Voor werkzaamheden

of verantwoordelijkheden waarvoor op grond van de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional nodig is, wordt deze ingeschakeld.

Formele juridische beslissingen over onder meer gezag, kinderbeschermingsmaatregelen en verblijfplaats blijven bij degene die daarvoor op grond van wet, gezag of rechterlijke beslissing bevoegd is. Deze juridische verantwoordelijkheid staat los van de professionele verantwoordelijkheid van de gezinshuisouder voor de gezinshuiszorg.

De gezinshuisouder helpt de jeugdige om ontwikkelingen en veranderingen in het toekomstperspectief te begrijpen en ondersteunt de jeugdige bij de betekenis die deze kunnen hebben voor relaties, verbondenheid, identiteit en verwachtingen over de toekomst.

Voor jeugdigen die de overgang naar volwassenheid naderen, wordt tijdig gewerkt aan voorbereiding op de volgende levensfase. Daarbij is, afhankelijk van de jeugdige, aandacht voor wonen, onderwijs of werk, inkomen en financiën, gezondheid, sociale relaties en netwerk, praktische vaardigheden, vrije tijd en deelname aan de samenleving. Samen met de jeugdige en andere betrokkenen wordt tijdig in kaart gebracht welke ondersteuning na het bereiken van de volwassen leeftijd nodig is en hoe de continuïteit daarvan kan worden georganiseerd.

2.6 Sociaal leefklimaat in het gezinshuis

Het gezinshuis is een gezamenlijke woon- en leefomgeving waarin jeugdigen en andere bewoners met verschillende achtergronden, behoeften en mogelijkheden samenleven. De gezinshuisouder draagt zorg voor een veilig, respectvol en voorspelbaar sociaal leefklimaat.

Iedere jeugdige wordt als gelijkwaardig persoon benaderd en krijgt ruimte om zichzelf te zijn en de eigen identiteit te ontwikkelen. Er is respect voor verschillen in leeftijd, ontwikkeling, achtergrond, cultuur, levensovertuiging, identiteit, normen en waarden, mogelijkheden en ondersteuningsbehoeften. Gelijkwaardigheid betekent niet dat iedere jeugdige hetzelfde wordt benaderd; verschillen kunnen maatwerk vragen.

De dagelijkse omgang wordt gekenmerkt door respect, aandacht voor elkaar en communicatie die past bij leeftijd en ontwikkeling. De gezinshuisouder bevordert veilige onderlinge relaties en is alert op spanningen, uitsluiting, pesten, discriminatie, machtsongelijkheid en grensoverschrijdend gedrag. Signalen die het welzijn of de sociale veiligheid kunnen bedreigen worden besproken en opgevolgd.

Er is, passend bij leeftijd en ontwikkeling, aandacht voor lichamelijke en seksuele ontwikkeling, relaties, intimiteit, persoonlijke grenzen en weerbaarheid. Jeugdigen krijgen ruimte om hierover vragen te stellen, grenzen aan te geven en de grenzen van anderen te leren respecteren. Signalen van seksuele onveiligheid of grensoverschrijdend gedrag worden herkend en opgevolgd.

Jeugdigen krijgen, passend bij hun leeftijd, ontwikkeling en rechtspositie, ruimte om keuzes te maken, hun mening te geven, invloed uit te oefenen en verantwoordelijkheid te dragen. Zij worden betrokken bij afspraken over het dagelijks samenleven en kunnen wensen, grenzen en onvrede kenbaar maken.

De gezinshuisouder biedt structuur en duidelijkheid. Afspraken en grenzen worden begrijpelijk uitgelegd, zijn pedagogisch te verantwoorden en sluiten aan bij de leeftijd, ontwikkeling en behoeften van de jeugdige. Daarbij worden de rechten, privacy en autonomie van de jeugdige gerespecteerd.

Bij keuzes voor een individuele jeugdige worden ook de veiligheid, het welzijn, de privacy en de belangen van andere jeugdigen en bewoners meegewogen. Maatwerk voor één jeugdige mag niet zonder afweging ten koste gaan van het leefklimaat of de veiligheid van anderen.

Wanneer spanningen, onderlinge dynamiek of veiligheidsrisico’s niet binnen de eigen deskundigheid of professionele verantwoordelijkheid kunnen worden aangepakt, wordt aanvullende deskundigheid

ingeschakeld. Als de veiligheid of kwaliteit van het leefklimaat ondanks ondersteuning onvoldoende kan worden geborgd, wordt beoordeeld welke aanpassing van de zorg of organisatie nodig is en of voortzetting van de plaatsing verantwoord is.

2.7 Vrijheid, privacy en rechtsbescherming

Jeugdigen in een gezinshuis hebben recht op vrijheid, privacy, lichamelijke integriteit en communicatie. Zij krijgen, passend bij hun leeftijd, ontwikkeling en rechtspositie, ruimte voor eigen keuzes, autonomie en zeggenschap. Uitgangspunt is dat opvoeding, begeleiding en ondersteuning plaatsvinden zonder dwang of vrijheidsbeperking.

Huisregels en dagelijkse afspraken geven duidelijkheid over het samenleven en sluiten aan bij de leeftijd, ontwikkeling en situatie van de jeugdigen. Zij zijn begrijpelijk, hebben een pedagogisch of veiligheidsdoel en respecteren de rechten en persoonlijke levenssfeer van jeugdigen. Huisregels vormen geen zelfstandige grond voor het beperken van bewegingsvrijheid, privacy, communicatie, sociale contacten of andere rechten.

Wanneer met een jeugdige afspraken worden gemaakt die gevolgen hebben voor diens vrijheid of privacy, is duidelijk wat het doel daarvan is. Instemming wordt vrijwillig en op basis van begrijpelijke informatie gegeven en kan worden heroverwogen. Een afspraak is niet vrijwillig wanneer de jeugdige door druk, dreiging of andere omstandigheden feitelijk niet kan weigeren.

In een open gezinshuis worden vrijheidsbeperkende maatregelen niet tegen de wil van een jeugdige toegepast, tenzij daarvoor een wettelijke grondslag bestaat. Opname in het hulpverleningsplan, toestemming van ouders, instemming van een gedragswetenschapper, multidisciplinair overleg of een besluit van de jeugdhulpaanbieder geeft op zichzelf geen bevoegdheid om de vrijheid van een jeugdige te beperken.

Wanneer zorgen over veiligheid of ontwikkeling aanleiding geven om een beperking te overwegen, wordt eerst gezocht naar minder ingrijpende pedagogische, relationele of organisatorische alternatieven. De gezinshuisouder kent de grenzen van de eigen professionele en wettelijke bevoegdheden en schakelt deskundigheid in bij twijfel over de rechtmatigheid of proportionaliteit van het handelen.

Wanneer in een acute noodsituatie direct handelen nodig is om ernstig gevaar af te wenden, wordt gehandeld binnen de grenzen van de wet en de professionele bevoegdheid. Het handelen is gericht op het beëindigen van het gevaar, duurt niet langer dan nodig en is zo min mogelijk ingrijpend. De situatie, afwegingen en het handelen worden vastgelegd en geëvalueerd.

2.8 Lerend gezinshuis

De gezinshuisouder en zorgaanbieder evalueren periodiek hoe jeugdigen en andere direct betrokkenen het leefklimaat, de dagelijkse zorg en de samenwerking ervaren. Daarbij wordt, passend bij leeftijd, ontwikkeling en positie, besproken wat goed gaat, wat verbetering vraagt en welke aanpassingen nodig zijn.

Een gezinshuis is voortdurend in ontwikkeling. Nieuwe plaatsingen, vertrek van jeugdigen, veranderingen in ondersteuningsbehoeften, incidenten en andere ingrijpende gebeurtenissen kunnen invloed hebben op de veiligheid, stabiliteit, onderlinge verhoudingen en het functioneren van het gezinshuis als geheel.

De gezinshuisouder signaleert veranderingen in het leefklimaat, de professionele belastbaarheid en de beschikbare deskundigheid, capaciteit en ondersteuning binnen het gezinshuis en bespreekt deze tijdig

met de betrokkenen. Waar nodig worden afspraken, begeleiding, ondersteuning of de organisatie van de zorg aangepast.

Ervaringen, signalen, incidenten, klachten, feedback en evaluaties worden benut om het professioneel handelen en het leefklimaat te verbeteren. Waar mogelijk wordt gebruikgemaakt van passende en bruikbare methoden of instrumenten om ervaringen en kwaliteit systematisch in beeld te brengen.

Wanneer veranderingen, spanningen of risico's de deskundigheid of professionele verantwoordelijkheid van de gezinshuisouder overstijgen, wordt tijdig aanvullende professionele ondersteuning ingeschakeld.

Verbetermaatregelen worden gevolgd en geëvalueerd, zodat zichtbaar is of zij daadwerkelijk bijdragen aan een veiliger en stabieler leefklimaat dat de ontwikkeling en het welzijn van jeugdigen beter ondersteunt.

2.9 Eigen kinderen van gezinshuisouders

Eigen kinderen van gezinshuisouders maken deel uit van de dagelijkse woon- en leefomgeving waarin gezinshuiszorg wordt geboden. Het bieden van professionele jeugdhulp in de eigen woonomgeving kan ook voor hen gevolgen hebben. Hun veiligheid, ontwikkeling, privacy, welzijn en mogelijkheden om een eigen leven te leiden worden daarom expliciet meegewogen bij de organisatie van het gezinshuis.

Eigen kinderen maken geen deel uit van de professionele zorgstructuur van het gezinshuis. Van hen wordt niet verwacht dat zij een begeleidende, toezichthoudende, signalerende of andere professionele rol vervullen ten opzichte van de jeugdigen die in het gezinshuis wonen. Zij worden niet structureel belast met verantwoordelijkheden die voortvloeien uit de professionele zorgtaak van de gezinshuisouder.

De gezinshuisouder heeft aandacht voor de ervaringen, wensen en grenzen van de eigen kinderen en bespreekt met hen, passend bij leeftijd en ontwikkeling, hoe zij het samenleven in het gezinshuis ervaren. Daarbij wordt hun privacy gerespecteerd en wordt voorkomen dat zij meer informatie over geplaatste jeugdigen ontvangen dan voor het dagelijks samenleven nodig is.

Signalen van onveiligheid, overbelasting, verlies van privacy, aanhoudende spanning of beperking van de eigen ontwikkeling en het sociale leven worden serieus genomen. Waar nodig leidt dit tot aanvullende ondersteuning, aanpassing van de organisatie van de zorg, heroverweging van afspraken of beoordeling van de passendheid van de plaatsing.

Bij matching, nieuwe plaatsingen en andere wezenlijke veranderingen in de samenstelling of zorgzwaarte van het gezinshuis wordt rekening gehouden met de mogelijke gevolgen voor de eigen kinderen en voor het functioneren van het gezinshuis als geheel.

Eigen kinderen behouden voldoende ruimte voor hun eigen ontwikkeling, sociale relaties, vrije tijd, hobby's, privacy en relatie met hun ouder(s). De gezinshuisouder bewaakt dat het professionele karakter van de gezinshuiszorg niet ertoe leidt dat het privéleven en de ouder-kindrelatie structureel volledig in het teken van de zorg komen te staan.

Wanneer eigen kinderen te maken krijgen met grensoverschrijdend, bedreigend of anderszins belastend gedrag van jeugdigen die in het gezinshuis wonen, wordt dit niet genormaliseerd of gebagatelliseerd vanuit de professionele zorgtaak. De gezinshuisouder en zorgaanbieder zorgen voor passende bescherming, ondersteuning en, waar nodig, aanpassing van de zorg of plaatsingssituatie.

3. Veldnormen leefklimaat

3.1 Woon- en leefomgeving

De gezinshuisouder en zorgaanbieder:

- Zorgen voor een veilige, verzorgde en huiselijke woon- en leefomgeving die aansluit bij de leeftijd, ontwikkeling en ondersteuningsbehoeften van de jeugdigen;
- Zorgen ervoor dat iedere jeugdige als uitgangspunt beschikt over een eigen slaapkamer die voldoende privacy biedt, ruimte geeft om zich terug te trekken en mogelijkheden biedt om persoonlijke bezittingen veilig te bewaren;
- Het delen van een slaapkamer vindt alleen plaats wanneer dit op basis van een gemotiveerde afweging passend en verantwoord is. Daarbij worden de belangen, wensen, ontwikkeling, privacy, veiligheid en behoefte aan rust en persoonlijke ruimte van alle betrokken jeugdigen meegewogen. De afweging wordt vastgelegd en geëvalueerd.
- Waarborgen de persoonlijke levenssfeer van jeugdigen en zorgen dat hun kamer, persoonlijke ruimte en bezittingen worden gerespecteerd;
- Zorgen ervoor dat jeugdigen toegang hebben tot onderwijs, opleiding of passende daginvulling en mogelijkheden hebben om deel te nemen aan sport, hobby's, vrijetijdsactiviteiten, sociale contacten en het maatschappelijk leven buiten het gezinshuis;
- Bieden jeugdigen, binnen redelijke en voor alle bewoners passende afspraken, ruimte om vrienden, familie en andere voor hen belangrijke personen te ontvangen;
- Organiseren het dagelijks leven zoveel mogelijk vanuit gewone gezins- en leefpatronen en voorkomen onnodige institutionele routines, procedures en beperkingen;
- Bewaken dat het aantal verschillende personen dat vanuit zorg, begeleiding, behandeling, overleg of begeleide contactmomenten in het gezinshuis aanwezig is, past bij het gezinsgerichte leefklimaat. Wanneer de aanwezigheid of frequentie van personen de rust, privacy, veiligheid of het dagelijks leven van jeugdigen onevenredig belast, kan de gezinshuisouder gemotiveerd aangeven dat aanwezigheid in het gezinshuis moet worden beperkt of dat een activiteit op een andere locatie plaatsvindt.
- Gebruiken huisregels en dagelijkse afspraken niet als zelfstandige grond voor het beperken van rechten of vrijheden. Bijzondere afspraken voor een individuele jeugdige zijn gemotiveerd, begrijpelijk en worden periodiek geëvalueerd; voor beperkingen van rechten of vrijheden geldt paragraaf 3.7;
- Vragen jeugdigen periodiek hoe zij de woon- en leefomgeving en het dagelijks leven ervaren en benutten hun ervaringen bij verbetering.

3.2 Ondersteuning door de gezinshuisouder

De gezinshuisouder en zorgaanbieder:

- Organiseren de dagelijkse opvoeding, begeleiding en ondersteuning met zoveel mogelijk continuïteit en een beperkt aantal voor de jeugdigen bekende personen en voorkomen onnodige wisselingen;
- Zorgen ervoor dat bij afwezigheid van de gezinshuisouder duidelijk is wie de dagelijkse zorg overneemt en dat jeugdigen kunnen rekenen op een bekende en toegeruste vervanger;

- Organiseren, wanneer een vervanger niet SKJ- of BIG-geregistreerd is, professionele achtervang voor werkzaamheden en verantwoordelijkheden waarvoor de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional vereist; deze professional is bereikbaar voor overleg en neemt waar nodig professionele besluiten;
- Herkennen signalen, emoties, gedrag en ondersteuningsbehoeften van jeugdigen en reageren daarop op een manier die past bij hun leeftijd, ontwikkeling, achtergrond, mogelijkheden en ervaringen; de gemaakte professionele afwegingen kunnen worden toegelicht;
- Passen traumasensitieve uitgangspunten toe wanneer de ervaringen of zorgvraag van een jeugdige daarom vragen;
- Zorgen ervoor dat jeugdigen weten bij wie zij terechtkunnen met vragen, zorgen of behoefte aan ondersteuning en vragen periodiek hoe zij de beschikbaarheid en ondersteuning van de gezinshuisouder en eventuele vervangers ervaren;
- Signaleren veranderingen in ontwikkeling, gedrag, welzijn en veiligheid en handelen daarop binnen de eigen professionele verantwoordelijkheid;
- Schakelen aanvullende deskundigheid, diagnostiek, behandeling of andere professionele ondersteuning in wanneer de zorgvraag de eigen deskundigheid of verantwoordelijkheid overstijgt.

3.3 Duurzame uitvoerbaarheid van gezinshuiszorg

De gezinshuiszorg is zodanig georganiseerd dat:

- De individuele zorg, rechten en ondersteuningsbehoeften van jeugdigen kunnen worden gerealiseerd binnen een stabiele en duurzame woon- en leefsituatie;
- Structurele zorg-, contact- en begeleidingsafspraken worden beoordeeld op hun gevolgen voor de jeugdige, andere bewoners, het gezamenlijke leefklimaat en de continuïteit van de plaatsing;
- De gezinshuisouder voldoende ruimte behoudt voor rust, herstel, sociale relaties, familie, vrije tijd, hobby’s en vakantie;
- De gezinshuisouder niet voortdurend persoonlijk beschikbaar hoeft te zijn en passende vervanging en ondersteuning en, waar nodig, professionele achtervang zijn georganiseerd;
- Bij structurele spanning tussen individuele afspraken en de uitvoerbaarheid van de gezinshuiszorg tijdig overleg plaatsvindt met de jeugdige, ouders en betrokken professionals of organisaties;
- Bij dreigende overbelasting of aantasting van de continuïteit wordt onderzocht welke aanpassing van organisatie, ondersteuning, planning of zorgafspraken mogelijk is voordat de duurzaamheid van de plaatsing in gevaar komt;
- Bij spanning tussen een geldende juridische beslissing en de duurzame uitvoerbaarheid van de plaatsing de gevolgen tijdig worden ingebracht bij de daarvoor verantwoordelijke personen of instanties;
- Beslissingen hierover navolgbaar worden onderbouwd vanuit zowel de rechten en belangen van de jeugdige als de kwaliteit en continuïteit van de gezinshuiszorg.

Van duurzame gezinshuiszorg is alleen sprake wanneer professionele verplichtingen jegens jeugdigen verenigbaar zijn met een leefbare en duurzame woon-, werk- en leefsituatie voor de gezinshuisouder en de overige bewoners van het gezinshuis.

3.4 Gezinshuis in verbinding

De gezinshuisouder:

- Ondersteunt de jeugdige, waar passend en mogelijk, bij het onderhouden van relaties met ouders, familie en andere voor de jeugdige belangrijke personen;
- Stemt het handelen rond contact met ouders en andere belangrijke personen af op de wensen, leeftijd, ontwikkeling, veiligheid en rechtspositie van de jeugdige, de afspraken over de hulp en eventuele rechterlijke beslissingen of andere juridische kaders;
- Ondersteunt de jeugdige bij gevoelens rond verbondenheid, loyaliteit, afkomst en identiteit en brengt de jeugdige niet in een positie waarin deze het gevoel krijgt te moeten kiezen tussen het gezinshuis, ouders, familie of andere belangrijke personen;
- Biedt, wanneer dit passend en wenselijk is, ruimte aan ouders, familie en andere belangrijke personen om betrokken te zijn bij het dagelijks leven en bij voor de jeugdige betekenisvolle momenten, met inachtneming van de privacy, veiligheid en belangen van andere bewoners;
- Onderhoudt binnen de eigen professionele rol zorgvuldig en tijdig contact met relevante personen uit het netwerk van de jeugdige en legt afspraken, observaties en ontwikkelingen vast voor zover deze relevant zijn voor de hulp en continuïteit daarvan;
- Ondersteunt de jeugdige bij het opbouwen en onderhouden van sociale contacten,
- Signaleert wanneer contactafspraken of netwerkrelaties gevolgen hebben voor het welzijn, de ontwikkeling, veiligheid of het dagelijks functioneren van de jeugdige en brengt deze observaties tijdig in bij de daarvoor verantwoordelijke betrokkenen;
- Handelt bij vragen of spanningen rond contact, loyaliteit, veiligheid of netwerk binnen de eigen professionele verantwoordelijkheid en betrekt aanvullende deskundigheid wanneer de situatie de eigen deskundigheid of verantwoordelijkheid overstijgt.

3.5 Ontwikkeling, perspectief en toekomst

De gezinshuisouder:

- Draagt eraan bij dat iedere jeugdige beschikt over onderwijs, opleiding, werk of een andere daginvulling die past bij diens ontwikkeling en mogelijkheden en stemt hierover waar nodig af met betrokken voorzieningen;
- Volgt de ontwikkeling en het functioneren van de jeugdige en brengt relevante observaties en professionele afwegingen over ontwikkeling, behoeften, mogelijkheden en veiligheid in bij de betrokkenen;
- Weet welk perspectief voor verblijf en opgroeien is vastgesteld of welke stappen worden gezet om daar duidelijkheid over te krijgen;
- Brengt vanuit de dagelijkse gezinshuiszorg professionele observaties en afwegingen in die relevant zijn voor de beoordeling en evaluatie van het perspectief, binnen de eigen professionele verantwoordelijkheid;
- Ondersteunt de jeugdige bij het begrijpen van het perspectief en van veranderingen die gevolgen hebben voor verblijf, relaties, identiteit en toekomst;
- Betrekt de jeugdige, passend bij leeftijd, ontwikkeling en rechtspositie, bij beslissingen over onderwijs, verblijf, toekomst en ondersteuning en betrekt ouders of vertegenwoordigers overeenkomstig hun positie;
- Houdt bij perspectiefbesluiten rekening met de professionele en juridische verantwoordelijkheden van andere betrokkenen; formele juridische besluiten blijven bij degene die daarvoor bevoegd of verantwoordelijk is;

- Bespreekt bij een verandering van woonplek of de overgang naar volwassenheid welke relaties, sociale verbindingen en vormen van ondersteuning behouden moeten blijven;
- Zorgt er samen met de jeugdige en andere betrokkenen voor dat de overgang naar volwassenheid wordt voorbereid en dat duidelijk is welke ondersteuning nodig is, wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe de continuïteit wordt geregeld.

3.6 Sociaal leefklimaat in het gezinshuis

De gezinshuisouder:

- Draagt zorg voor een veilig, respectvol en voorspelbaar sociaal leefklimaat;
- Benadert jeugdigen als gelijkwaardige personen en kan verschillen in afspraken, ondersteuning, verwachtingen of begrenzing uitleggen vanuit leeftijd, ontwikkeling, behoeften, veiligheid, rechtspositie of afspraken over de hulp;
- Maakt samen met jeugdigen begrijpelijke afspraken over het dagelijks samenleven en betrekt hen, passend bij leeftijd en ontwikkeling, bij het maken en evalueren daarvan;
- Geeft jeugdigen, passend bij leeftijd, ontwikkeling en rechtspositie, ruimte om keuzes te maken, hun mening te geven, invloed uit te oefenen en verantwoordelijkheid te dragen;
- Bevordert respectvolle omgang en veilige onderlinge relaties en is alert op uitsluiting, discriminatie, pesten, machtsongelijkheid, grensoverschrijdend gedrag en spanningen tussen bewoners;
- Besteedt, passend bij leeftijd en ontwikkeling, aandacht aan lichamelijke en seksuele ontwikkeling, relaties, intimiteit, persoonlijke grenzen en weerbaarheid en handelt bij signalen van seksuele onveiligheid of grensoverschrijdend gedrag;
- Brengt bij plaatsing en bij veranderingen risico’s in het samenleven in beeld en betrekt daarbij de onderlinge dynamiek tussen jeugdigen en andere bewoners;
- Weegt bij keuzes voor een individuele jeugdige ook de veiligheid, het welzijn, de privacy en de belangen van andere jeugdigen en bewoners mee en zoekt bij spanningen naar pedagogische, relationele of organisatorische oplossingen;
- Bespreekt met jeugdigen hoe zij het samenleven, de sociale veiligheid en de afspraken ervaren en stelt deze waar nodig bij;
- Schakelt aanvullende deskundigheid in wanneer spanningen, onderlinge dynamiek of veiligheidsrisico’s de eigen deskundigheid of verantwoordelijkheid overstijgen;
- Beoordeelt, wanneer de veiligheid of kwaliteit van het leefklimaat onvoldoende kan worden geborgd, welke aanpassing van de zorg of organisatie nodig is en of voortzetting van de plaatsing verantwoord is.

3.7 Vrijheid, privacy en rechtsbescherming

De gezinshuisouder en zorgaanbieder:

- Respecteren de vrijheid, lichamelijke integriteit, privacy, communicatie en autonomie van iedere jeugdige;
- Bieden jeugdigen, passend bij leeftijd, ontwikkeling en rechtspositie, ruimte voor eigen keuzes en zeggenschap en betrekken hen bij afspraken en beslissingen die hen aangaan;
- Onderscheiden huisregels en pedagogische afspraken van vrijwillige individuele afspraken en van maatregelen die rechten of vrijheden beperken;

- Zorgen ervoor dat individuele afspraken die gevolgen hebben voor vrijheid of privacy een doel hebben, begrijpelijk zijn en alleen als vrijwillig gelden wanneer de jeugdige vrij kan instemmen, weigeren en de afspraak kan heroverwegen;
- Gebruiken huisregels niet als zelfstandige grond voor het beperken van bewegingsvrijheid, privacy, communicatie, sociale contacten of andere rechten;
- Passen in een open gezinshuis geen vrijheidsbeperkende maatregelen tegen de wil van een jeugdige toe zonder wettelijke grondslag; opname in het hulpverleningsplan, toestemming van ouders of vertegenwoordigers, instemming van een gedragswetenschapper of multidisciplinair overleg, een besluit van de zorgaanbieder of een veiligheidsargument vormt op zichzelf geen wettelijke grondslag;
- Zoeken bij zorgen over veiligheid, gedrag of begeleiding eerst naar vrijwillige, pedagogische, relationele of organisatorische alternatieven die de rechten en vrijheden van de jeugdige zo min mogelijk beperken;
- Passen geen cameratoezicht toe in woon-, slaap- of andere leefruimten van jeugdigen zonder wettelijke grondslag;
- Gaan zorgvuldig om met andere vormen van toezicht en monitoring, zoals locatiegegevens, digitale communicatie, apparaten, internetgebruik en technische hulpmiddelen, en wegen daarbij doel, noodzaak, proportionaliteit, privacy en rechtspositie;
- Respecteren de kamer, persoonlijke bezittingen en digitale gegevens van de jeugdige en doorzoeken deze niet of nemen eigendommen niet in zonder toestemming of andere rechtmatige grond;
- Zorgen ervoor dat jeugdigen weten welke afspraken gelden, welke rechten zij hebben en waar zij terechtkunnen met vragen, bezwaren of klachten; signalen en bezwaren over privacy, toezicht of beperkingen worden besproken en leiden waar nodig tot aanpassing van het handelen;
- Kennen de grenzen van de eigen professionele en wettelijke bevoegdheid en schakelen professionele of juridische deskundigheid in bij twijfel over vrijheid, privacy, dwang, toezicht of andere beperkingen van rechten.

Toelichting: Niet de benaming van een afspraak of maatregel is bepalend, maar het feitelijke effect ervan op de jeugdige. Een afspraak die als huisregel, veiligheidsafspraak of pedagogische afspraak wordt aangeduid, kan in de praktijk toch een vrijheidsbeperkend karakter hebben wanneer een jeugdige hier niet daadwerkelijk van kan afwijken.

3.8 Lerend gezinshuis

De gezinshuisouder en zorgaanbieder:

- Brengen periodiek en systematisch in kaart hoe jeugdigen het leefklimaat en de dagelijkse zorg ervaren, op een wijze die past bij hun leeftijd, ontwikkeling en communicatiemogelijkheden;
- Gebruiken de uitkomsten om samen met jeugdigen te bespreken wat goed gaat, wat verbetering vraagt en welke aanpassingen nodig zijn;
- Leggen relevante verbeterpunten, besluiten en afspraken vast en volgen of afgesproken verbeteringen daadwerkelijk worden uitgevoerd en het beoogde effect hebben;
- Maken, waar een passend en bruikbaar instrument beschikbaar is, gebruik van een gevalideerd of anderszins onderbouwd instrument om ervaringen met het leefklimaat systematisch in beeld te brengen;
- Signaleren tijdig veranderingen in veiligheid, leefklimaat, onderlinge verhoudingen, professionele belastbaarheid, beschikbare capaciteit en ondersteuning;

- Beoordelen na ingrijpende gebeurtenissen welke gevolgen deze hebben voor de jeugdigen, het leefklimaat, de beschikbare professionele capaciteit en de continuïteit van de zorg;
- Nemen naar aanleiding van evaluaties, signalen of gebeurtenissen waar nodig maatregelen om veiligheid, stabiliteit, kwaliteit en continuïteit te herstellen of te versterken;
- Betrekken tijdig aanvullende professionele deskundigheid of ondersteuning wanneer veranderingen, spanningen of risico's de eigen deskundigheid, capaciteit of professionele verantwoordelijkheid overstijgen;
- Benutten evaluaties, incidenten, signalen, klachten, ervaringen en andere relevante informatie aantoonbaar voor het leren en verbeteren van de kwaliteit van de gezinshuiszorg;
- Evalueren genomen verbetermaatregelen en stellen deze bij wanneer blijkt dat zij onvoldoende bijdragen aan een veiliger en stabieler leefklimaat dat de ontwikkeling en het welzijn van jeugdigen ondersteunt.

3.9 Eigen kinderen van gezinshuisouders

De gezinshuisouder:

- Betrekt, passend bij leeftijd en ontwikkeling, de ervaringen, wensen en grenzen van de eigen kinderen bij keuzes die van invloed zijn op het dagelijks samenleven in het gezinshuis;
- Bespreekt periodiek met de eigen kinderen hoe zij het samenleven ervaren en is alert op signalen van onveiligheid, aanhoudende spanning, verlies van privacy of beperkingen in hun ontwikkeling, sociale leven of relatie met hun ouder(s);
- Zorgt ervoor dat eigen kinderen geen professionele zorgtaken of verantwoordelijkheden krijgen en niet structureel worden ingezet of belast om de zorg voor geplaatste jeugdigen mogelijk te maken;
- Beschermt de privacy van de eigen kinderen en zorgt ervoor dat zij niet meer informatie over geplaatste jeugdigen ontvangen dan voor het dagelijks samenleven noodzakelijk is;
- Houdt bij matching, nieuwe plaatsingen, veranderingen in zorgzwaarte en andere wezenlijke veranderingen rekening met de mogelijke gevolgen voor de veiligheid, het welzijn, de privacy en de ontwikkeling van de eigen kinderen en voor het functioneren van het gezinshuis als geheel;
- Zorgt ervoor dat eigen kinderen voldoende ruimte behouden voor hun eigen ontwikkeling, sociale relaties, vrije tijd, hobby's, privacy en relatie met hun ouder(s);
- Organiseert bewust tijd, aandacht en gezamenlijke activiteiten met de eigen kinderen die niet in het teken staan van de professionele zorgtaak;
- Signaleert wanneer gedrag van een geplaatste jeugdige de veiligheid, grenzen of het welzijn van eigen kinderen aantast, neemt deze signalen serieus en zorgt voor maatregelen die verdere belasting of onveiligheid voorkomen;
- Beoordeelt bij aanhoudende of ernstige belasting welke aanpassing van de zorg, ondersteuning, organisatie of plaatsingssituatie nodig is.

Bouwsteen III: Positie van de jeugdige en diens ouders

1. Context Positie van de jeugdige en diens ouders

Iedere jeugdige in een gezinshuis heeft een individueel hulpverleningsplan waarin de doelen van de gezinshuiszorg, ondersteuningsbehoeften, afspraken, verantwoordelijkheden en evaluatiemomenten zijn vastgelegd. Het plan komt tot stand met de jeugdige en, afhankelijk van leeftijd, ontwikkeling, gezag en rechtspositie, diens ouders of vertegenwoordigers. Waar nodig worden andere belangrijke personen en betrokken professionals betrokken.

De jeugdige en diens ouders of vertegenwoordigers worden overeenkomstig hun positie betrokken bij beslissingen over de hulp. Hun ervaringen, wensen en doelen worden meegewogen. Dit betekent niet dat alle betrokkenen dezelfde professionele of juridische verantwoordelijkheid of beslissingsbevoegdheid hebben.

Wanneer de gezinshuisouder geregistreerde professional is, draagt deze overeenkomstig Bouwsteen I in beginsel de professionele verantwoordelijkheid en regie voor het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg. Een gedragswetenschapper of andere professional neemt deze verantwoordelijkheid niet automatisch over. Een andere verdeling van professionele verantwoordelijkheden wordt inhoudelijk gemotiveerd en vastgelegd.

Wanneer de gezinshuisouder niet geregistreerd is, draagt deze vanuit de dagelijkse gezinshuiszorg bij aan het hulpverleningsplan binnen de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid. Voor werkzaamheden of verantwoordelijkheden waarvoor de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional vereist, wordt deze ingeschakeld.

Gezinshuiszorg vindt plaats in een gezamenlijke woon- en leefomgeving. De wensen, rechten en ondersteuningsbehoeften van een jeugdige worden daarom ook afgewogen tegen diens veiligheid en ontwikkeling en de rechten en belangen van andere bewoners. Deze afwegingen worden gemotiveerd en met respect voor de rechtspositie van de jeugdige gemaakt.

Deze bouwsteen beschrijft hoe participatie, zeggenschap en rechtspositie van jeugdigen en ouders worden geborgd en hoe professionele en juridische verantwoordelijkheden van elkaar worden onderscheiden.

2. Beschrijving van kwaliteit: positie, participatie en rechtsbescherming van jeugdige en ouders

2.1 Basisrechten, informatie en participatie

Iedere jeugdige in een gezinshuis heeft recht op veilige en verantwoorde jeugdhulp, respect voor de persoonlijke levenssfeer, lichamelijke integriteit, identiteit en autonomie en op een bejegening die aansluit bij leeftijd, ontwikkeling, achtergrond en ondersteuningsbehoefte. De uitwerking van privacy, autonomie, vrijheid en het woon- en leefklimaat is opgenomen in Bouwsteen II – Leefklimaat in gezinshuizen.

De jeugdige wordt betrokken bij beslissingen over de eigen hulp en het dagelijks leven. Informatie wordt tijdig en begrijpelijk gegeven. De jeugdige krijgt ruimte om wensen, ervaringen, zorgen,

voorkeuren en bezwaren kenbaar te maken en krijgt uitleg over wat met deze inbreng wordt gedaan. Deze ervaringen worden ook benut bij het evalueren en verbeteren van de hulp.

Ouders of andere wettelijke vertegenwoordigers worden betrokken overeenkomstig hun juridische positie. De rechten op informatie, inspraak, toestemming, dossierinzage en besluitvorming hangen onder meer samen met de leeftijd en ontwikkeling van de jeugdige, het gezag en de juridische situatie. De jeugdige en diens ouders of vertegenwoordigers worden geïnformeerd over de rechten die voor hen gelden bij de hulp, het hulpverleningsplan, toestemming en het dossier.

Wanneer een verzoek niet kan worden gehonoreerd of van de inbreng van de jeugdige, ouder of vertegenwoordiger wordt afgeweken, wordt dit begrijpelijk toegelicht voor zover de betrokkene recht heeft op die informatie. Participatie betekent niet dat alle betrokkenen dezelfde professionele, organisatorische of juridische verantwoordelijkheid of beslissingsbevoegdheid hebben.

2.2 Onafhankelijke vertrouwenspersoon en klachten

Iedere jeugdige en ouder die met gezinshuiszorg te maken heeft, wordt tijdig en begrijpelijk geïnformeerd over het recht op ondersteuning door de onafhankelijke vertrouwenspersoon voor de jeugdhulp en over de wijze waarop deze rechtstreeks kan worden bereikt.

De onafhankelijke vertrouwenspersoon is zonder onnodige drempels toegankelijk. Een jeugdige of ouder heeft geen toestemming van de gezinshuisouder of zorgaanbieder nodig om contact op te nemen en krijgt hiervoor passende privacy en gelegenheid.

Een jeugdige kan daarnaast een eigen vertrouwd persoon uit familie, netwerk of omgeving hebben. Deze persoonlijke vertrouwensfiguur kan de jeugdige ondersteunen, maar vervangt niet de onafhankelijke vertrouwenspersoon die vanuit de jeugdhulp beschikbaar is.

Jeugdigen en ouders worden tevens geïnformeerd over de geldende klachtenregeling, de wijze waarop zij onvrede of een klacht kenbaar kunnen maken en de mogelijkheden om daarbij onafhankelijke ondersteuning te ontvangen. Het indienen van een klacht of het benaderen van een vertrouwenspersoon heeft geen negatieve gevolgen voor de bejegening of hulpverlening.

2.3 Passende zorg en zorgvuldige matching

Een plaatsing in een gezinshuis vindt plaats na een professionele afweging of de ontwikkelings- en ondersteuningsbehoeften, het perspectief en de risico’s van de jeugdige aansluiten bij de deskundigheid, capaciteit, ondersteuning, samenstelling en uitvoerbaarheid van het gezinshuis. Daarbij wordt ook beoordeeld welke begeleiding, behandeling, deskundigheid of samenwerking nodig is om verantwoorde gezinshuiszorg te bieden.

Bij de matching worden de gevolgen van een plaatsing voor andere jeugdigen en bewoners, eigen kinderen van de gezinshuisouder, de onderlinge dynamiek, veiligheid en het functioneren van het gezinshuis als geheel meegewogen.

Een gezinshuis biedt als uitgangspunt plaats aan maximaal zes geplaatste jeugdigen. Het verantwoorde aantal wordt mede bepaald door de ondersteuningsbehoeften van de jeugdigen, de samenstelling van het gezinshuis, de aanwezigheid van eigen kinderen, de beschikbare capaciteit en ondersteuning, de personele inzet en de mogelijkheid om iedere jeugdige aandacht, nabijheid en continuïteit te bieden.

Van het uitgangspunt van maximaal zes geplaatste jeugdigen kan gemotiveerd worden afgeweken wanneer de kwaliteit en veiligheid van de zorg, de aandacht voor iedere jeugdige, de continuïteit van relaties en het gezinsgerichte karakter gewaarborgd blijven. Bij meer dan zes geplaatste jeugdigen wordt beoordeeld of de omvang, samenstelling en personele inzet nog passen bij gezinshuiszorg en of de dagelijkse opvoeding, begeleiding en ondersteuning nog hoofdzakelijk vanuit duurzame relaties en

het gezamenlijke gezinsgerichte leven worden geboden, en niet het karakter krijgen van groepsgerichte residentiële zorg.

De jeugdige en, overeenkomstig leeftijd, ontwikkeling en juridische positie, diens ouders worden betrokken bij de voorbereiding en besluitvorming over de plaatsing. Zij krijgen begrijpelijke informatie over het gezinshuis, de samenstelling, het dagelijks leven en de zorg. Waar mogelijk vindt vooraf een kennismaking plaats.

Een plaatsing vindt alleen plaats wanneer de benodigde gezinshuiszorg verantwoord kan worden geboden of wanneer noodzakelijke aanvullende deskundigheid en ondersteuning zijn georganiseerd. Matching is daarmee een kwaliteits- en veiligheidsafweging en niet alleen de vraag of een jeugdige bij een gezinshuis ‘past’.

De passendheid van de plaatsing wordt opnieuw beoordeeld wanneer de zorgvraag, samenstelling, veiligheid, capaciteit of andere omstandigheden veranderen.

2.4 Positie van ouders en netwerk

Ouders en familie maken deel uit van de levensgeschiedenis en identiteit van de jeugdige en kunnen, ook wanneer de jeugdige niet bij hen woont, van belangrijke betekenis zijn voor diens ontwikkeling, verbondenheid en welzijn. De gezinshuisouder erkent deze betekenis en werkt, binnen de juridische en inhoudelijke kaders rond de jeugdige, waar mogelijk met ouders en andere belangrijke personen samen.

De jeugdige en diens ouders worden overeenkomstig hun positie betrokken bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van de hulp. Hun kennis, ervaringen, wensen, zorgen en perspectieven worden serieus meegewogen.

Gezamenlijke besluitvorming wordt zoveel mogelijk nagestreefd. Daarbij wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen informatie ontvangen, meepraten, instemmen en formeel beslissen. Wie bevoegd is een besluit te nemen, hangt af van de aard van het besluit, de leeftijd en rechtspositie van de jeugdige, het gezag en de professionele en wettelijke verantwoordelijkheid van de betrokkenen.

Met ouders worden, waar passend, duidelijke afspraken gemaakt over hun rol bij de opvoeding en begeleiding, informatie-uitwisseling, contact met de jeugdige, deelname aan belangrijke gebeurtenissen en samenwerking met het gezinshuis. Deze afspraken zijn voor alle betrokkenen begrijpelijk en worden aangepast wanneer omstandigheden of juridische posities wijzigen.

De jeugdige wordt niet in een positie gebracht waarin deze het gevoel krijgt te moeten kiezen tussen ouders, familie, het gezinshuis of andere belangrijke personen. Verschillen van inzicht tussen volwassenen worden zoveel mogelijk buiten de jeugdige om professioneel besproken.

2.5 Hulpverleningsplan en gezamenlijke besluitvorming

Iedere jeugdige beschikt over een actueel individueel hulpverleningsplan voor de gezinshuiszorg. Het hulpverleningsplan komt tot stand in samenspraak met de jeugdige en, overeenkomstig leeftijd, ontwikkeling, gezag en rechtspositie, diens ouders of vertegenwoordigers. De inbreng van de jeugdige en ouders wordt zichtbaar meegewogen. Waar relevant worden andere belangrijke personen en betrokken professionals bij het plan betrokken.

De jeugdige krijgt uitleg over de doelen en afspraken in het plan en over wat van de verschillende betrokkenen wordt verwacht. Het plan wordt periodiek en bij relevante veranderingen in ontwikkeling, zorgvraag, risico’s, perspectief of omstandigheden geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

Wanneer een professioneel of juridisch besluit afwijkt van de wens van de jeugdige of diens ouders, wordt dit begrijpelijk toegelicht en is duidelijk wie bevoegd en verantwoordelijk is voor het besluit.

Wanneer de gezinshuisouder geregistreerde professional is, draagt deze overeenkomstig Bouwsteen I in beginsel de professionele verantwoordelijkheid en regie voor het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg. De gezinshuisouder stelt het plan binnen de eigen professionele verantwoordelijkheid op, stelt het vast, evalueert het en stelt het waar nodig bij. Aanvullende specialistische deskundigheid wordt betrokken wanneer de aard of complexiteit van de zorg, de grenzen van de eigen vakbekwaamheid of de ondersteuningsbehoeften van de jeugdige daarom vragen.

De betrokkenheid van een gedragswetenschapper, behandelaar of andere professional leidt niet automatisch tot overdracht van de professionele verantwoordelijkheid voor het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg. Wanneer deze verantwoordelijkheid vanwege inhoudelijke redenen anders wordt belegd, is duidelijk waarom, bij wie en voor welke werkzaamheden of beslissingen.

Wanneer de gezinshuisouder niet geregistreerd is, levert deze vanuit de dagelijkse professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning zelfstandig een inhoudelijke bijdrage aan het opstellen, uitvoeren, evalueren en bijstellen van het hulpverleningsplan. Voor werkzaamheden en professionele verantwoordelijkheden waarvoor op grond van de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional noodzakelijk is, wordt deze betrokken.

Wanneer een gecertificeerde instelling betrokken is, worden het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg en het plan of kader waarvoor de gecertificeerde instelling verantwoordelijk is inhoudelijk op elkaar afgestemd. De onderscheiden professionele en juridische verantwoordelijkheden blijven daarbij herkenbaar. De wettelijke verantwoordelijkheid of regierol van de gecertificeerde instelling leidt binnen dit kwaliteitskader niet automatisch tot overdracht van de professionele verantwoordelijkheid voor het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg aan de gecertificeerde instelling, een gedragswetenschapper of een andere professional.

2.6 Perspectief, continuïteit en overgangen

Voor iedere jeugdige wordt zo vroeg mogelijk duidelijkheid nagestreefd over het perspectief van verblijf en opgroeien. Dit kan onder meer terugkeer naar ouders, langdurig verblijf in het gezinshuis of een andere passende woon- en opvoedplek betreffen.

Perspectiefbesluiten worden zorgvuldig voorbereid en genomen binnen de daarvoor geldende professionele en juridische verantwoordelijkheden. De jeugdige en diens ouders worden hierbij passend bij hun positie betrokken. De gezinshuisouder levert vanuit de dagelijkse professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning een wezenlijke inhoudelijke bijdrage door observaties en professionele afwegingen over ontwikkeling, behoeften, relaties, veiligheid en mogelijkheden van de jeugdige in te brengen.

Professionele oordelen vanuit de gezinshuiszorg en formele juridische besluiten over bijvoorbeeld verblijf, gezag of kinderbeschermingsmaatregelen worden van elkaar onderscheiden. De gezinshuisouder neemt geen juridische beslissingen waarvoor een andere persoon, organisatie of rechter bevoegd is.

Continuïteit van opvoeding, relaties, onderwijs, behandeling en ondersteuning weegt zwaar bij besluiten over voortzetting, wijziging of beëindiging van een plaatsing. Een wijziging van verblijf vindt plaats op basis van een zorgvuldige afweging van de behoeften, veiligheid, ontwikkeling en het perspectief van de jeugdige en niet uitsluitend vanwege organisatorische of financiële overwegingen.

Wanneer voortzetting van een plaatsing onder druk staat, wordt tijdig onderzocht welke aanvullende ondersteuning, deskundigheid, aanpassing van de zorg of organisatorische oplossing kan bijdragen aan

het verantwoord voortzetten van de plaatsing. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de duurzame uitvoerbaarheid zoals beschreven in Bouwsteen II.

Wanneer beëindiging of overplaatsing noodzakelijk is, wordt deze zorgvuldig en zoveel mogelijk tijdig voorbereid. Er wordt naar een passende vervolgplek gezocht, relevante kennis en afspraken worden zorgvuldig overgedragen en de jeugdige wordt op een bij leeftijd en ontwikkeling passende wijze voorbereid en ondersteund.

Wanneer acute veiligheid onmiddellijk handelen vereist, kan een versnelde overgang noodzakelijk zijn. Ook dan worden noodzakelijke zorg, informatieoverdracht en ondersteuning zo goed mogelijk geborgd.

Waar mogelijk wordt aandacht besteed aan het behouden van voor de jeugdige betekenisvolle relaties na vertrek uit het gezinshuis, waaronder relaties met de gezinshuisouder, andere bewoners en personen uit het netwerk, wanneer dit passend en gewenst is.

2.7 Duidelijkheid over gezag, regie en professionele verantwoordelijkheid

Voor iedere jeugdige is duidelijk wie het gezag uitoefent, wie welke juridische beslissingen mag nemen en welke gevolgen dit heeft voor informatie, toestemming en betrokkenheid bij de hulp. Deze informatie is bekend bij de jeugdige, diens ouders of vertegenwoordigers, de gezinshuisouder en andere relevante professionals.

Het bieden van dagelijkse professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning geeft de gezinshuisouder op zichzelf geen ouderlijk gezag. Gezag, juridische beslissingsbevoegdheid, professionele verantwoordelijkheid van individuele professionals en organisatorische verantwoordelijkheid van de zorgaanbieder zijn verschillende verantwoordelijkheden en worden niet met elkaar verward.

Voor de jeugdige en diens ouders is duidelijk welke professional professionele verantwoordelijkheid en regie draagt voor de gezinshuiszorg en het hulpverleningsplan en welke andere professionals voor specifieke onderdelen verantwoordelijk zijn.

Wanneer de gezinshuisouder geregistreerde professional is, draagt deze overeenkomstig Bouwsteen I in beginsel professionele verantwoordelijkheid en regie voor het hulpverleningsplan en de gezinshuiszorg. De norm verantwoorde werktoedeling brengt niet op zichzelf mee dat een gedragswetenschapper of andere geregistreerde professional inhoudelijk boven de gezinshuisouder staat of diens professionele beslissingen standaard moet goedkeuren.

Wanneer de gezinshuisouder niet geregistreerd is, is duidelijk welke werkzaamheden en professionele afwegingen deze zelfstandig uitvoert binnen de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid en voor welke werkzaamheden of verantwoordelijkheden een geregistreerde professional noodzakelijk is. Taakverdeling, professionele regie, overleg, achtervang en bereikbaarheid zijn duidelijk georganiseerd.

Wanneer meerdere professionals of organisaties betrokken zijn, worden verantwoordelijkheden niet onnodig gestapeld of dubbel belegd. Voor de jeugdige, ouders en professionals is duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk en aanspreekbaar is, wie welke beslissingen mag nemen en hoe wordt gehandeld bij verschil van inzicht.

3. Veldnormen positie, participatie en rechtsbescherming

3.1 Basisrechten, informatie en participatie

De gezinshuisouder en zorgaanbieder:

- Respecteren de rechten, persoonlijke levenssfeer, lichamelijke integriteit, identiteit en autonomie van iedere jeugdige;
- Informeren de jeugdige tijdig en op een wijze die past bij leeftijd, ontwikkeling en communicatiemogelijkheden over de hulp, gemaakte afspraken en beslissingen die de jeugdige aangaan;
- Betrekken de jeugdige actief bij het opstellen, uitvoeren, evalueren en bijstellen van de hulp en geven ruimte om wensen, zorgen, voorkeuren, bezwaren en ervaringen kenbaar te maken;
- Maken voor de jeugdige inzichtelijk wat met diens mening en inbreng is gedaan en lichten het begrijpelijk toe wanneer hiervan wordt afgeweken;
- Betrekken ouders of andere wettelijke vertegenwoordigers overeenkomstig hun juridische positie bij informatie, overleg, toestemming en besluitvorming;
- Maken voor jeugdige en ouders duidelijk welke rechten op informatie, toestemming en toegang tot het dossier voor hen gelden en wie op grond van leeftijd, gezag en rechtspositie bevoegd is beslissingen te nemen;
- Zorgen ervoor dat jeugdige en ouders weten bij wie zij terechtkunnen met vragen, zorgen, onvrede of klachten;
- Benutten ervaringen en inbreng van jeugdige en ouders aantoonbaar bij evaluatie en verbetering van de gezinshuiszorg.

3.2 Onafhankelijke vertrouwenspersoon en klachten

De gezinshuisouder en zorgaanbieder:

- Informeren iedere jeugdige en ouder tijdig en begrijpelijk over het recht op ondersteuning door de onafhankelijke vertrouwenspersoon voor de jeugdhulp en over de wijze waarop deze rechtstreeks kan worden bereikt;
- Zorgen ervoor dat de jeugdige zonder toestemming van de gezinshuisouder of zorgaanbieder contact kan opnemen met de onafhankelijke vertrouwenspersoon en daarvoor voldoende privacy en gelegenheid krijgt;
- Werken mee aan de toegang van de onafhankelijke vertrouwenspersoon tot jeugdigen en belemmeren het onafhankelijke vertrouwenswerk niet;
- Respecteren dat een jeugdige daarnaast een eigen vertrouwd persoon uit familie, netwerk of omgeving kan betrekken;
- Maken duidelijk dat een persoonlijke vertrouwensfiguur uit het netwerk niet in de plaats treedt van de onafhankelijke vertrouwenspersoon voor de jeugdhulp;
- Informeren jeugdigen en ouders over de geldende klachtenregeling, de wijze waarop een klacht kan worden ingediend en de mogelijkheden om daarbij ondersteuning te ontvangen;
- Waarborgen dat het uiten van onvrede, het indienen van een klacht of het benaderen van een vertrouwenspersoon niet leidt tot benadeling in de hulpverlening of bejegening.

3.3 Passende zorg en zorgvuldige matching

De gezinshuisouder en zorgaanbieder:

- Zorgen ervoor dat voor iedere plaatsing een zorgvuldige en aantoonbare matching plaatsvindt tussen de ontwikkelings- en ondersteuningsbehoeften, het perspectief en relevante risico's van de jeugdige en de beschikbare deskundigheid, professionele capaciteit, ondersteuning, samenstelling en duurzame uitvoerbaarheid van het gezinshuis;
- Brengen voorafgaand aan de plaatsing relevante krachten, behoeften, risico's en omstandigheden van de jeugdige in beeld en vertalen deze naar benodigde begeleiding, deskundigheid, behandeling en aanvullende ondersteuning;
- Beoordelen bij een nieuwe plaatsing tevens de mogelijke gevolgen voor andere jeugdigen en bewoners, eventuele eigen kinderen, de onderlinge dynamiek, veiligheid en het functioneren van het gezinshuis als geheel;
- Hanteren als uitgangspunt dat een gezinshuis aan maximaal zes geplaatste jeugdigen gezinshuiszorg biedt;
- Bepalen het verantwoorde aantal jeugdigen mede op basis van zorgzwaarte, samenstelling, beschikbare deskundigheid en professionele capaciteit, benodigde personele inzet, veiligheid, individuele aandacht en duurzame uitvoerbaarheid;
- Motiveren en leggen vast wanneer van het uitgangspunt van maximaal zes geplaatste jeugdigen wordt afgeweken en beoordelen daarbij of kwaliteit, veiligheid, relationele continuïteit, individuele aandacht, het gezinsgerichte karakter en de organisatie en personele inzet voldoende zijn geborgd om van gezinshuiszorg te kunnen blijven spreken en niet van groepsgerichte residentiële zorg;
- Betrekken de jeugdige en, overeenkomstig leeftijd, ontwikkeling en rechtspositie, diens ouders bij kennismaking en besluitvorming over de plaatsing;
- Geven vooraf begrijpelijke en realistische informatie over het gezinshuis, de bewonerssamenstelling, het dagelijks leven en de aard van de professionele zorg;
- Organiseren waar mogelijk een passende kennismaking voorafgaand aan de plaatsing;
- Laten een plaatsing alleen doorgaan wanneer de benodigde zorg verantwoord kan worden geboden of noodzakelijke aanvullende deskundigheid en ondersteuning aantoonbaar zijn georganiseerd;
- Beoordelen de passendheid van een plaatsing opnieuw bij wezenlijke veranderingen in de zorgvraag, veiligheid, samenstelling, professionele capaciteit of andere relevante omstandigheden.

3.4 Positie van ouders en netwerk

De gezinshuisouder:

- Kent de voor de jeugdige belangrijke personen en betrekt hun mogelijke betekenis voor identiteit, ontwikkeling, verbondenheid en welzijn bij de dagelijkse begeleiding;
- Respecteert de positie en rechtspositie van ouders en werkt, binnen de juridische en inhoudelijke kaders rond de jeugdige, waar mogelijk actief met hen samen;
- Maakt met jeugdige en ouders duidelijke afspraken over contact, informatie-uitwisseling, betrokkenheid bij de opvoeding en begeleiding en de verdeling van verantwoordelijkheden;
- Betrekt de wensen, ervaringen, kennis en perspectieven van jeugdige en ouders zichtbaar bij het opstellen, uitvoeren, evalueren en bijstellen van de hulp;
- Maakt bij besluiten duidelijk wie inspraak heeft en wie formeel bevoegd is het besluit te nemen;

- Licht een besluit dat afwijkt van de wens van de jeugdige of ouders begrijpelijk toe;
- Voorkomt dat de jeugdige in een positie wordt gebracht waarin deze het gevoel krijgt te moeten kiezen tussen ouders, familie, gezinshuis of andere belangrijke personen.

3.5 Hulpverleningsplan en gezamenlijke besluitvorming

De gezinshuisouder en zorgaanbieder:

- Zorgen ervoor dat voor iedere jeugdige een actueel individueel hulpverleningsplan voor de gezinshuiszorg beschikbaar is;
- Betrekken de jeugdige en diens ouders of vertegenwoordigers, passend bij leeftijd, ontwikkeling, gezag en rechtspositie, bij het opstellen, uitvoeren, evalueren en bijstellen van het plan;
- Zorgen ervoor dat de jeugdige begrijpt welke doelen en afspraken gelden en weet wie waarvoor verantwoordelijk is;
- Evalueren het hulpverleningsplan periodiek en bij relevante veranderingen in ontwikkeling, zorgvraag, veiligheid, perspectief of omstandigheden;
- Hanteren als uitgangspunt dat een gezinshuisouder die geregistreerde professional is overeenkomstig Bouwsteen I de professionele verantwoordelijkheid en regie voor het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg draagt en het plan vanuit die verantwoordelijkheid opstelt, vaststelt, evalueert en waar nodig bijstelt;
- Dragen de professionele verantwoordelijkheid van de geregistreerde gezinshuisouder niet automatisch over vanwege de betrokkenheid van een gedragswetenschapper, behandelaar of andere professional;
- Leggen een afwijking van dit uitgangspunt inhoudelijk en navolgbaar vast wanneer de aard of complexiteit van de zorg, benodigde specialistische deskundigheid of grenzen van vakbekwaamheid daartoe aanleiding geven;
- Zorgen ervoor dat een niet-geregistreerde gezinshuisouder zelfstandig bijdraagt aan het hulpverleningsplan binnen de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid en dat een geregistreerde professional wordt betrokken bij werkzaamheden en verantwoordelijkheden waarvoor de norm verantwoorde werktoedeling dit vereist;
- Stemmen bij betrokkenheid van een gecertificeerde instelling het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg af op het plan en de juridische kaders waarvoor de gecertificeerde instelling verantwoordelijk is, zonder de onderscheiden professionele en juridische verantwoordelijkheden te vermengen;
- Zorgen ervoor dat de wettelijke of regisserende positie van een gecertificeerde instelling niet op zichzelf leidt tot overdracht van de professionele verantwoordelijkheid voor het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg.

3.6 Perspectief, continuïteit en overgangen

De gezinshuisouder en zorgaanbieder:

- Zorgen ervoor dat voor iedere jeugdige duidelijk is welk perspectief van verblijf en opgroeien wordt nagestreefd of welke stappen worden gezet om daar zo spoedig mogelijk duidelijkheid over te verkrijgen;
- Brengen vanuit de dagelijkse professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning relevante informatie en professionele afwegingen over ontwikkeling, relaties, veiligheid, behoeften en mogelijkheden van de jeugdige in bij perspectiefbesluiten;

- Onderscheiden professionele besluitvorming over de gezinshuiszorg van formele juridische besluitvorming over onder meer gezag, kinderbeschermingsmaatregelen en verblijfplaats;
- Wegen continuïteit van opvoeding, betekenisvolle relaties, onderwijs, behandeling en ondersteuning aantoonbaar mee bij besluiten over voortzetting, wijziging of beëindiging van een plaatsing;
- Baseren een wijziging van verblijf op een zorgvuldige afweging van behoeften, veiligheid, ontwikkeling en perspectief van de jeugdige en niet uitsluitend op organisatorische of financiële overwegingen;
- Onderzoeken bij een dreigende beëindiging van de plaatsing tijdig welke aanvullende ondersteuning, deskundigheid, aanpassing van zorg of organisatorische oplossing kan bijdragen aan het verantwoord voortzetten van de plaatsing;
- Zoeken, wanneer overplaatsing noodzakelijk is, tijdig naar een passende vervolgplek en bereiden de overgang zorgvuldig voor;
- Dragen relevante kennis, afspraken, risico-informatie en informatie over benodigde ondersteuning zorgvuldig over;
- Waarborgen ook bij een onverwachte of vanwege acute veiligheid versnelde overgang zoveel mogelijk de continuïteit van noodzakelijke zorg en ondersteuning;
- Bespreken met de jeugdige welke betekenisvolle relaties na vertrek behouden kunnen blijven en ondersteunen dit waar passend en gewenst.

3.7 Duidelijkheid over gezag, regie en professionele verantwoordelijkheid

De gezinshuisouder en zorgaanbieder:

- Zorgen ervoor dat voor iedere jeugdige is vastgelegd wie het gezag uitoefent en welke gevolgen dit heeft voor informatie, toestemming en besluitvorming;
- Maken voor jeugdige, ouders en betrokken professionals duidelijk welke professional professionele verantwoordelijkheid en regie draagt voor de gezinshuiszorg en het hulpverleningsplan;
- Onderscheiden ouderlijk gezag, juridische beslissingsbevoegdheid, professionele verantwoordelijkheid van individuele professionals en organisatorische verantwoordelijkheid van de zorgaanbieder;
- Maken duidelijk dat het bieden van dagelijkse professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning de gezinshuisouder op zichzelf geen ouderlijk gezag geeft;
- Hanteren als uitgangspunt dat een gezinshuisouder die geregistreerde professional is overeenkomstig Bouwsteen I in beginsel zelf de professionele verantwoordelijkheid en regie voor de gezinshuiszorg en het hulpverleningsplan draagt;
- Gaan er niet van uit dat de norm verantwoorde werktoedeling op zichzelf inhoudelijk toezicht, goedkeuring of verantwoordelijkheid van een tweede geregistreerde professional of gedragswetenschapper vereist wanneer het werk verantwoord aan een geregistreerde gezinshuisouder is toebedeeld;
- Maken bij een niet-geregistreerde gezinshuisouder duidelijk welke professionele werkzaamheden deze zelfstandig uitvoert binnen de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid en voor welke werkzaamheden of verantwoordelijkheden een geregistreerde professional noodzakelijk is;
- Organiseren bij gecombineerde inzet een duidelijke verdeling van taken en verantwoordelijkheden en zorgen voor passende mogelijkheden voor overleg, achtervang en bereikbaarheid;

- Maken bij betrokkenheid van meerdere professionals of organisaties duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk en aanspreekbaar is, wie welke beslissingen mag nemen en wie bij verschil van inzicht de regie voert;
- Voorkomen dat dezelfde professionele verantwoordelijkheid onnodig bij meerdere personen tegelijk wordt belegd, waardoor voor jeugdige, ouders of professionals onduidelijkheid ontstaat over wie daadwerkelijk verantwoordelijk is.

Bouwsteen IV: Professionele organisatie, kwaliteit en verantwoording

1. Context Professionele organisatie, kwaliteit en verantwoording

Een gezinshuis is een kleinschalige, gezinsgerichte vorm van professionele jeugdhulp. De huiselijke woon- en leefomgeving is kenmerkend voor gezinshuiszorg, maar doet niet af aan de professionele, organisatorische en wettelijke verantwoordelijkheden die aan het bieden van jeugdhulp zijn verbonden.

De gezinshuiszorg is zo georganiseerd dat jeugdigen en ouders kunnen rekenen op veilige, verantwoorde en continue zorg. Duidelijk is wie waarvoor verantwoordelijk is, welke professional welke werkzaamheden uitvoert, hoe professionele beslissingen tot stand komen en hoe kwaliteit, veiligheid en continuïteit worden geborgd.

Professionele en organisatorische verantwoordelijkheid worden onderscheiden. De jeugdhulpaanbieder is verantwoordelijk voor de organisatorische voorwaarden voor verantwoorde hulp, waaronder verantwoorde werktoedeling, vakbekwame inzet, continuïteit, veiligheid en kwaliteitsborging. De gezinshuisouder is binnen de eigen beroepskwalificatie, vakbekwaamheid, bevoegdheid en toebedeelde verantwoordelijkheid zelf verantwoordelijk voor het professionele handelen.

De organisatievorm bepaalt niet welke verantwoordelijkheden gelden, maar wel bij wie deze zijn belegd. Wanneer het gezinshuis zelf als jeugdhulpaanbieder optreedt, rusten de organisatorische verantwoordelijkheden van het aanbieder schap rechtstreeks op deze aanbieder. Wanneer de gezinshuisouder als zelfstandig ondernemer aan een andere jeugdhulpaanbieder is verbonden, is duidelijk welke partij als jeugdhulpaanbieder optreedt en hoe de organisatorische en professionele verantwoordelijkheden zijn verdeeld. In alle gevallen blijft de gezinshuisouder binnen de eigen beroepskwalificatie, vakbekwaamheid en toebedeelde verantwoordelijkheid aanspreekbaar voor het eigen professionele handelen.

Wanneer de gezinshuisouder geregistreerde professional is, draagt deze overeenkomstig Bouwsteen I in beginsel de professionele verantwoordelijkheid voor werkzaamheden binnen het eigen professionele domein en de eigen vakbekwaamheid en de professionele regie over het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg. De betrokkenheid van een gedragswetenschapper, behandelaar of andere professional leidt niet automatisch tot overdracht van deze verantwoordelijkheid. Een andere verdeling van professionele verantwoordelijkheden vindt alleen plaats wanneer de aard of complexiteit van de zorg, de benodigde specialistische deskundigheid of de grenzen van de vakbekwaamheid daartoe aanleiding geven en wordt gemotiveerd en vastgelegd.

Wanneer de gezinshuisouder niet geregistreerd is, voert deze zelfstandig de werkzaamheden en professionele afwegingen uit die passen bij de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid. Voor werkzaamheden of verantwoordelijkheden waarvoor de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional vereist, wordt deze betrokken.

De jeugdhulpaanbieder borgt de voorwaarden die nodig zijn voor verantwoorde gezinshuiszorg, waaronder verantwoorde werktoedeling, privacy en informatiebeveiliging, dossiervoering, medicatieveiligheid, klachten en rechtsbescherming, incidenten en calamiteiten, personele continuïteit en professionele ontwikkeling.

Gezinshuiszorg wordt vaak geboden in een woonomgeving die voor de gezinshuisouder en eventuele gezinsleden ook de privéomgeving is. Professionele verantwoording, kwaliteitsbeoordeling en toezicht richten zich daarom op aspecten die relevant zijn voor kwaliteit, veiligheid, continuïteit, rechtmatigheid en de rechtspositie van jeugdigen. Zij geven geen algemene bevoegdheid om het privéleven van de gezinshuisouder of diens gezinsleden te beoordelen.

De inrichting van bestuur, toezicht, medezeggenschap en verantwoording sluit aan bij de omvang, rechtsvorm, complexiteit en risico's van de jeugdhulpaanbieder. Kleinschaligheid vermindert de verantwoordelijkheid voor kwaliteit en verantwoording niet, maar vraagt om een proportionele inrichting daarvan.

Deze bouwsteen beschrijft de voorwaarden voor de professionele organisatie van gezinshuiszorg en de wijze waarop kwaliteit, veiligheid, verantwoordelijkheden, professionele autonomie, bestuur en continuïteit worden geborgd.

2. Beschrijving van kwaliteit: professionele organisatie, kwaliteit en verantwoording

2.1 Professionele organisatie van de zorg

2.1.1 Vakbekwaamheid en aanvullende deskundigheid

De gezinshuisouder voert de dagelijkse professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning uit binnen de eigen beroepskwalificatie, vakbekwaamheid, bevoegdheid en professionele verantwoordelijkheid.

Welke aanvullende professionals of deskundigheid nodig zijn, wordt bepaald door de zorg- en ondersteuningsbehoeften van de jeugdigen, de aard en complexiteit van de zorg, relevante risico's, de vakbekwaamheid van de gezinshuisouder en de verdeling van werkzaamheden overeenkomstig de norm verantwoorde werktoedeling. Wanneer diagnostiek, behandeling of specialistische deskundigheid nodig is, wordt hiervoor een bevoegde en vakbekwame professional betrokken.

Wanneer de gezinshuisouder geregistreerde professional is, draagt deze overeenkomstig Bouwsteen I in beginsel de professionele verantwoordelijkheid voor werkzaamheden binnen het eigen professionele domein en de vakbekwaamheid.

Wanneer de gezinshuisouder niet geregistreerd is, is duidelijk welke werkzaamheden deze zelfstandig uitvoert en voor welke werkzaamheden of professionele verantwoordelijkheden een geregistreerde professional nodig is.

Alle ingezette professionals en medewerkers beschikken over de kwalificatie en vakbekwaamheid die passen bij hun werkzaamheden en verantwoordelijkheden.

2.1.2 Diagnostiek en behandeling

Gezinshuiszorg bestaat uit professionele dagelijkse opvoeding, begeleiding en ondersteuning. Wanneer specialistische diagnostiek of behandeling nodig is, wordt deze uitgevoerd door een daarvoor bevoegde en vakbekwame professional. De gezinshuisouder werkt waar nodig met deze professional samen en vertaalt relevante behandeldoelen, adviezen en interventies, voor zover passend bij de eigen professionele rol, naar het dagelijks leven van de jeugdige.

De professionele verantwoordelijkheden van gezinshuisouder, behandelaar en andere betrokken professionals zijn duidelijk en worden niet onnodig samengevoegd. Betrokkenheid van een behandelaar leidt niet automatisch tot overdracht van de professionele regie over de gezinshuiszorg.

2.1.3 Professionele ontwikkeling en reflectie

De gezinshuisouder onderhoudt de eigen vakbekwaamheid en neemt structureel deel aan deskundigheidsbevordering en professionele reflectie.

Voor geregistreerde gezinshuisouders sluit dit aan bij de eisen die voortvloeien uit het betreffende beroepsregister. Voor niet-geregistreerde gezinshuisouders wordt structurele professionele ontwikkeling geborgd overeenkomstig Bouwsteen I – De vakbekwame gezinshuisouder.

Intervisie, supervisie en andere passende vormen van professionele reflectie worden benut om het handelen verder te ontwikkelen, grenzen van de eigen deskundigheid te herkennen, van ervaringen en incidenten te leren en de gezinshuiszorg duurzaam uit te voeren.

2.1.4 Personele ondersteuning

Naast de gezinshuisouder kunnen andere professionals en medewerkers worden ingezet voor dagelijkse begeleiding of specifieke ondersteuning. Hun inzet sluit aan bij hun opleiding, beroepskwalificatie, vakbekwaamheid, rol en verantwoordelijkheid.

Voor jeugdigen wordt het aantal verschillende personen dat structureel bij de dagelijkse zorg is betrokken zoveel mogelijk beperkt. Continuïteit, vertrouwdheid en voorspelbaarheid wegen mee bij de personele organisatie.

Taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en aansturing van medewerkers zijn duidelijk. De gezinshuisouder is niet automatisch persoonlijk professioneel verantwoordelijk voor alle werkzaamheden die door andere professionals worden uitgevoerd.

2.1.5 Vervanging en professionele achtervang

De zorg is zodanig georganiseerd dat jeugdigen gedurende het etmaal kunnen rekenen op passende ondersteuning. Dit betekent niet dat één gezinshuisouder persoonlijk 24 uur per dag beschikbaar moet zijn.

Wanneer de gezinshuisouder niet beschikbaar is, wordt de dagelijkse zorg overgenomen door een voldoende toegeruste en bij voorkeur voor jeugdigen bekende vervanger.

Wanneer een vervanger niet geregistreerd is, wordt voor werkzaamheden of professionele verantwoordelijkheden waarvoor de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional vereist passende professionele achtervang georganiseerd. De geregistreerde professional is bereikbaar voor overleg, ruggespraak en, waar nodig, professionele besluitvorming en verantwoordelijkheid.

Bij ziekte, verlof, scholing, tijdelijke uitval of andere afwezigheid is duidelijk hoe zowel de dagelijkse zorg als de noodzakelijke professionele verantwoordelijkheid worden voortgezet. De gezinshuisouder heeft voldoende mogelijkheden voor rust, herstel, vrije tijd, vakantie, scholing en professionele reflectie zonder dat de continuïteit van de zorg in gevaar komt.

2.2 Professionele samenwerking en ketensamenwerking

2.2.1 Samenwerking rond de jeugdige

De gezinshuisouder maakt als volwaardig professional deel uit van het multidisciplinaire team rond de jeugdige. Welke disciplines worden betrokken en de aard en intensiteit van hun inzet worden bepaald door de zorg- en ondersteuningsbehoeften van de jeugdige. Professionals brengen vanuit hun deskundigheid, rol en verantwoordelijkheid hun perspectief in. Samenwerking verandert de onderscheiden professionele, organisatorische en juridische verantwoordelijkheden niet.

Wanneer de gezinshuisouder geregistreerde professional is en professionele regie voert over de gezinshuiszorg, leidt samenwerking met andere professionals of organisaties niet automatisch tot overdracht van deze regie.

Professionals kunnen elkaar aanspreken op het professionele handelen. Tegenspraak, consultatie en reflectie maken deel uit van de samenwerking en vormen op zichzelf geen hiërarchische of toezichthoudende verhouding.

Continuïteit in betrokken professionals wordt zoveel mogelijk behouden. Bij wisselingen wordt de benodigde informatie overgedragen.

2.2.2 Toegang tot aanvullende expertise

Het gezinshuis beschikt, zelfstandig of via de jeugdhulpaanbieder, over een structurele samenwerkingsmogelijkheid met een gedragswetenschapper of andere daarvoor passend gekwalificeerde specialist. Deze deskundigheid is voldoende bereikbaar en beschikbaar voor consultatie, casuïstiekbespreking en advisering en supervisie.

De aard en intensiteit van deze betrokkenheid sluiten aan bij de ondersteuningsbehoeften en risico's van de jeugdige en bij de beroepskwalificatie en vakbekwaamheid van de gezinshuisouder. De beschikbaarheid van gedragswetenschappelijke expertise betekent niet automatisch dat de gedragswetenschapper inhoudelijk toezicht houdt op de gezinshuisouder of professionele verantwoordelijkheid voor de gezinshuiszorg of het hulpverleningsplan overneemt.

Wanneer de gedragswetenschapper of een andere specialist voor bepaalde werkzaamheden of beslissingen professionele verantwoordelijkheid draagt, is duidelijk vastgelegd voor welke onderdelen dit geldt.

Daarnaast heeft de gezinshuisouder, zelfstandig of via de jeugdhulpaanbieder, tijdig toegang tot een professioneel netwerk en andere aanvullende deskundigheid die aansluit bij de zorg- en ondersteuningsbehoeften van de jeugdigen.

De gezinshuisouder weet wanneer en hoe aanvullende deskundigheid, diagnostiek, behandeling, juridische expertise of andere professionele ondersteuning kan worden betrokken en werkt waar nodig samen met onder andere verwijzers, gecertificeerde instellingen, gemeenten, onderwijs, behandelaren en andere relevante professionals.

Naar verwijzers en opdrachtgevers is transparant welke zorg het gezinshuis kan bieden, waar grenzen van deskundigheid en capaciteit liggen en welke aanvullende ondersteuning noodzakelijk is om verantwoorde zorg te kunnen bieden.

2.2.3 Matching en informatievoorziening

De inhoudelijke eisen aan matching zijn uitgewerkt in Bouwsteen III. Vanuit de organisatorische verantwoordelijkheid wordt het plaatsingsproces zo ingericht dat de gezinshuisouder daadwerkelijk vanuit de eigen professionele verantwoordelijkheid kan beoordelen of een plaatsing binnen het gezinshuis passend en verantwoord kan worden uitgevoerd.

Voorafgaand aan de plaatsing beschikt het gezinshuis tijdig over de informatie die redelijkerwijs noodzakelijk is voor een verantwoorde matching, veiligheidsinschatting en voorbereiding van de zorg. Het kan daarbij gaan om relevante informatie over ontwikkeling, ondersteuningsbehoeften, gezondheid, veiligheid, eerdere hulpverlening, betekenisvolle relaties en bekende risico's.

2.2.4 Informele ondersteuning en professionele grenzen

Een persoonlijk netwerk van familie, vrienden, buren of collega-gezinshuisouders kan voor een gezinshuisouder ondersteunend zijn, maar een bepaald privé-netwerk is geen voorwaarde voor professionele vakbekwaamheid of verantwoorde gezinshuiszorg.

Wanneer personen uit het informele netwerk werkzaamheden in of rond het gezinshuis verrichten, is hun rol duidelijk. Zij nemen zonder passende beroepskwalificatie, vakbekwaamheid of registratie geen professionele werkzaamheden of verantwoordelijkheden over waarvoor deze vereist zijn.

De aanwezigheid van informele ondersteuners ontslaat de jeugdhulpaanbieder niet van de verantwoordelijkheid om professionele continuïteit, veiligheid en verantwoorde werktoedeling te organiseren.

2.3 Kwaliteit en veiligheid

2.3.1 Systematische kwaliteitsverbetering

Het gezinshuis en de jeugdhulpaanbieder werken systematisch en aantoonbaar aan kwaliteit en veiligheid.

Er is een passende kwaliteitscyclus waarin wordt gesignaleerd, geëvalueerd, geleerd, verbeterd en opnieuw beoordeeld. Verbeterpunten worden vastgelegd en vertaald naar concrete acties. Er wordt gevolgd of deze acties daadwerkelijk worden uitgevoerd en het beoogde effect hebben.

Terugkerende signalen worden niet uitsluitend als individueel probleem behandeld, maar worden waar nodig vertaald naar verbetering van de organisatie, werkwijze of randvoorwaarden van de gezinshuiszorg.

2.3.2 Veiligheidsmanagement

Het gezinshuis beschikt over een actuele en passende werkwijze voor het signaleren, beoordelen en beheersen van relevante veiligheidsrisico's.

Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen risico's op organisatieniveau en risico's die samenhangen met de individuele behoeften en situatie van een jeugdige.

Op organisatieniveau gaat het onder meer om brandveiligheid, medicatieveiligheid, informatiebeveiliging, personele bezetting, vervanging, bereikbaarheid en handelen bij noodsituaties en calamiteiten.

Op individueel niveau kunnen onder meer risico's rond agressie, weglopen, zelfbeschadiging, suïcidaliteit, seksuele veiligheid, middelengebruik, medicatie of andere voor de betreffende jeugdige relevante risico's aan de orde zijn.

Risico's worden niet uitsluitend op vaste momenten beoordeeld, maar opnieuw wanneer zich wezenlijke veranderingen voordoen, bijvoorbeeld bij een nieuwe plaatsing, verandering van zorgvraag, incident, verandering in bewonerssamenstelling of tijdelijke uitval van een gezinshuisouder.

Voor relevante risico's zijn afspraken gemaakt over preventie, signalering, handelen, professionele opschaling en verantwoordelijkheid. Veiligheidsmaatregelen zijn passend en proportioneel en worden niet zonder individuele noodzaak als algemene beperking op alle jeugdigen toegepast.

2.3.3 Screening en wettelijke voorwaarden voor inzet

De jeugdhulpaanbieder waarborgt dat personen die beroepsmatig of niet-incidenteel als vrijwilliger in contact kunnen komen met jeugdigen of ouders voldoen aan de voor hun inzet geldende wettelijke voorwaarden.

Voor personen voor wie wettelijk een verklaring omtrent het gedrag is vereist, beschikt de aanbieder tijdig over de vereiste VOG en wordt opnieuw een VOG verlangd wanneer daarvoor overeenkomstig de wet aanleiding bestaat.

Deze wettelijke screening vervangt niet de beoordeling of iemand beroepsmatig voldoende gekwalificeerd en vakbekwaam is voor de werkzaamheden die worden uitgevoerd. Omgekeerd vormt zij geen grond voor een onbeperkte beoordeling van het privéleven van de gezinshuisouder.

2.3.4 Meldcode, incidenten, calamiteiten en geweld

De jeugdhulpaanbieder beschikt over een actuele meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De Jeugdwet verplicht jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen een dergelijke meldcode vast te stellen.

Incidenten, bijna-incidenten, klachten en andere relevante veiligheids- of kwaliteitssignalen worden onderzocht en benut om de zorg te verbeteren. Daarbij wordt gekeken naar wat is gebeurd, welke omstandigheden een rol speelden, of professioneel handelen of de organisatie van de zorg moet worden aangepast en welke maatregelen herhaling kunnen voorkomen.

Calamiteiten en geweld bij de verlening van jeugdhulp worden herkend en overeenkomstig de geldende wettelijke meldplicht onverwijld gemeld aan de bevoegde toezichthouder. Het melden van een incident wordt benut voor leren, veiligheid en kwaliteitsverbetering.

2.3.5 Dossiervoering, privacy en informatiebeveiliging

Professionele informatie over jeugdigen wordt zorgvuldig, actueel, relevant en navolgbaar vastgelegd. Informatie wordt uitsluitend verwerkt, ingezien en gedeeld voor zover daarvoor een professionele en rechtmatige grond bestaat.

De jeugdhulpaanbieder organiseert passende bescherming van persoonsgegevens en zorgt voor veilige toegang tot dossiers, digitale systemen en andere professionele informatie.

Er is een passende werkwijze voor informatiebeveiligingsincidenten en datalekken en voor het beperken en herstellen van eventuele gevolgen daarvan.

Professionele dossiers, zakelijke gegevens en informatie over jeugdigen worden zodanig georganiseerd dat zij voldoende zijn beschermd tegen onbevoegde toegang door huisgenoten, bezoekers of anderen die geen professionele toegang behoren te hebben.

De omstandigheid dat gezinshuiszorg in een private woning wordt geboden vermindert de eisen aan privacy, geheimhouding en informatiebeveiliging niet.

2.3.6 Professionele belastbaarheid en continuïteit

De professionele belastbaarheid van de gezinshuisouder wordt betrokken bij de kwaliteitsbewaking voor zover deze invloed heeft op de duurzame, veilige en verantwoorde uitvoering van de zorg.

Het gaat daarbij niet om een algemene beoordeling van de persoonlijkheid of het privéleven van de gezinshuisouder. Wanneer de professionele belastbaarheid, beschikbare capaciteit of continuïteit van de professionele inzet onder druk staat, worden tijdig passende maatregelen getroffen, zoals aanvullende ondersteuning, vervanging, tijdelijke vermindering van belasting of aanpassing van de zorgorganisatie.

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder wachten niet tot sprake is van uitval of acute onveiligheid wanneer structurele signalen wijzen op een niet-duurzame situatie.

2.3.7 Interne en externe kwaliteitstoetsing

Kwaliteit en veiligheid worden beoordeeld aan de hand van vooraf kenbare en navolgbare criteria en op basis van meerdere relevante informatiebronnen.

Jeugdigen worden op begrijpelijke wijze geïnformeerd over het doel en de werkwijze van gesprekken of onderzoek en krijgen, waar passend, gelegenheid zich te laten ondersteunen door iemand die zij vertrouwen.

Een eerste professioneel signaal, observatie of vermoeden kan aanleiding geven tot nader onderzoek. Conclusies over kwaliteit, veiligheid of professioneel handelen worden navolgbaar onderbouwd op basis van voldoende relevante en verifieerbare informatie.

Interne of externe toetsing respecteert de onderscheiden professionele verantwoordelijkheden en gaat niet verder dan noodzakelijk is voor het doel van de toetsing.

2.4 Verantwoordelijkheid en professionele autonomie

2.4.1 Verantwoordelijkheid van de jeugdhulpaanbieder

Gezinshuiszorg kan worden aangeboden door gezinshuisouders in dienstverband, gezinshuisouders die als zelfstandig ondernemer aan een zorgorganisatie zijn verbonden of gezinshuizen die zelf als jeugdhulpaanbieder optreden.

Bij iedere organisatievorm is duidelijk welke natuurlijke persoon of rechtspersoon als jeugdhulpaanbieder optreedt en wie voor welke onderdelen van de zorg organisatorisch verantwoordelijk en aanspreekbaar is.

Professionele werkzaamheden en verantwoordelijkheden kunnen worden uitgevoerd door individuele professionals, maar daarmee wordt de organisatorische verantwoordelijkheid van de jeugdhulpaanbieder niet overgedragen.

Wanneer een gezinshuis zelf als jeugdhulpaanbieder optreedt, rusten de verantwoordelijkheden die bij de rol als jeugdhulpaanbieder horen bij het gezinshuis.

2.4.2 Professionele verantwoordelijkheid van de gezinshuisouder

De gezinshuisouder is binnen de eigen beroepskwalificatie, vakbekwaamheid, bevoegdheid en toebedeelde professionele verantwoordelijkheid zelfstandig verantwoordelijk en aanspreekbaar voor het eigen professionele handelen.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de organisatorische verantwoordelijkheid van de jeugdhulpaanbieder, de professionele verantwoordelijkheid van individuele professionals, de professionele regie over de hulp en juridische verantwoordelijkheden, zoals ouderlijk gezag of verantwoordelijkheden vanuit een kinderbeschermingsmaatregel.

Wanneer de gezinshuisouder geregistreerde professional is, draagt deze overeenkomstig Bouwsteen I in beginsel de professionele verantwoordelijkheid voor de gezinshuiszorg en de professionele regie over het hulpverleningsplan, voor zover de werkzaamheden binnen het eigen professionele domein en de eigen vakbekwaamheid vallen.

Wanneer de gezinshuisouder niet geregistreerd is, blijft deze zelfstandig professioneel verantwoordelijk voor de werkzaamheden en afwegingen die binnen de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid aan hem of haar zijn toebedeeld. Voor werkzaamheden of professionele verantwoordelijkheden waarvoor de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional vereist, wordt een geregistreerde professional betrokken. Daarbij is vastgelegd welke

werkzaamheden en verantwoordelijkheden bij ieder van hen liggen, wie de professionele regie voert en hoe overleg, bereikbaarheid en achtervang zijn georganiseerd.

De betrokkenheid van een geregistreerde professional betekent niet dat deze automatisch verantwoordelijk is voor al het professionele handelen van de niet-geregistreerde gezinshuisouder. Iedere professional is aanspreekbaar op de werkzaamheden en verantwoordelijkheden die aan hem of haar zijn toebedeeld.

2.4.3 Vastlegging van verantwoordelijkheden van de gezinshuisouder

De verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden is schriftelijk, actueel en navolgbaar vastgelegd op een wijze die past bij de organisatievorm. Dit kan bijvoorbeeld plaatsvinden in een professioneel statuut, kwaliteitshandboek, samenwerkingsovereenkomst of andere passende regeling.

2.4.4 Professionele zorg in een private woonomgeving

Kenmerkend voor gezinshuiszorg is dat professionele jeugdhulp kan worden geboden in een woonomgeving die voor gezinshuisouders en eventuele gezinsleden tevens hun private leefomgeving is.

Het volledige privéleven van de gezinshuisouder is daarom niet zonder meer onderwerp van professionele beoordeling, verantwoording of toezicht.

Aspecten van de woon- en leefsituatie zijn wel toetsbaar wanneer zij aantoonbaar en concreet relevant zijn voor de kwaliteit, veiligheid, continuïteit of rechtspositie van jeugdigen. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op fysieke veiligheid van de woning, privacy van jeugdigen, aanwezigheid of rol van andere personen, professionele grenzen of omstandigheden die de uitvoering van de zorg daadwerkelijk beïnvloeden.

Toezicht en kwaliteitsbeoordeling zijn doelgericht, proportioneel en beperkt tot wat voor het betreffende kwaliteits- of veiligheidsdoel noodzakelijk is.

Persoonlijke relaties, levensovertuiging, leefstijl, vrijetijdsbesteding en andere privéaangelegenheden zijn niet op zichzelf onderwerp van professionele beoordeling. Zij worden alleen betrokken voor zover aantoonbaar en concreet relevant voor de kwaliteit, veiligheid, continuïteit of rechtspositie van jeugdigen.

2.5 Goed bestuur, medezeggenschap en intern toezicht

2.5.1 Goed bestuur

Gezinshuiszorg heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid. De inrichting van bestuur, besluitvorming, toezicht en verantwoording past bij de omvang, rechtsvorm, complexiteit en risico's van de jeugdhulpaanbieder.

Goed bestuur richt zich onder meer op duidelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden, kwaliteit en veiligheid, integere en navolgbare besluitvorming, het voorkomen en beheersen van belangenverstrengeling, financiële en organisatorische continuïteit en het organiseren van kritische tegenspraak.

Binnen deze kwaliteitscriteria wordt de Governancecode Zorg 2022 gebruikt als richtinggevend referentiekader voor goed bestuur. De toepassing wordt afgestemd op de aard en omvang van de organisatie, zoals de Governancecode beschrijft voor kleine zorgorganisaties met minder dan vijftig medewerkers of zzp'ers.

2.5.2 Medezeggenschap en collectieve invloed

Binnen het gezinshuis krijgen jeugdigen en ouders op een laagdrempelige wijze gelegenheid om ervaringen, wensen en opvattingen over onderwerpen van gemeenschappelijk belang in te brengen. De wijze waarop dit wordt georganiseerd sluit aan bij de kleinschalige, huiselijke setting en bij de leeftijd, ontwikkeling en mogelijkheden van de jeugdigen.

Inspraak kan plaatsvinden tijdens dagelijkse gesprekken, regelmatige keukentafel overleggen of andere passende contactmomenten. Daarbij is ruimte om mee te denken over het dagelijks samenleven, gezamenlijke afspraken en verbetering van de gezinshuiszorg. Jeugdigen krijgen ook gelegenheid om hun inbreng afzonderlijk te delen.

Ouders krijgen een toegankelijke mogelijkheid om ervaringen en verbeterpunten in te brengen, ook wanneer zij op afstand betrokken zijn. Dit kan tijdens bestaande contacten of via afzonderlijke telefonische of digitale gesprekken. Gezamenlijke fysieke aanwezigheid is hiervoor niet noodzakelijk.

De gezinshuisouder betrekt relevante signalen bij de dagelijkse praktijk en kwaliteitsverbetering en koppelt begrijpelijk terug wat daarmee wordt gedaan. De wijze waarop de inbreng en opvolging inzichtelijk worden gemaakt, past bij de omvang en organisatievorm van het gezinshuis.

De jeugdhulpaanbieder stelt vast welke wettelijke verplichtingen voor cliënten medezeggenschap van toepassing zijn en voldoet daaraan. Wanneer een cliëntenraad wettelijk verplicht is, wordt deze overeenkomstig de geldende eisen ingericht.

2.5.3 Intern toezicht

De jeugdhulpaanbieder stelt vast of de wettelijke verplichting tot onafhankelijk intern toezicht op de organisatie van toepassing is.

Bij de beoordeling of de wettelijke drempel wordt bereikt, wordt gekeken naar de jeugdhulpaanbieder als organisatie en niet uitsluitend naar één afzonderlijk gezinshuis wanneer meerdere gezinshuizen onder dezelfde aanbieder vallen.

Wanneer onafhankelijk intern toezicht wettelijk verplicht is, wordt dit onafhankelijk en overeenkomstig de geldende eisen ingericht. De verantwoordelijkheidsverdeling tussen bestuur en intern toezichthouder is schriftelijk vastgelegd en de toezichthouder beschikt over voldoende informatie om de taak daadwerkelijk te kunnen uitvoeren.

Intern toezicht richt zich op bestuur, kwaliteit, veiligheid, continuïteit en de algemene gang van zaken binnen de organisatie. De interne toezichthouder neemt geen individuele professionele verantwoordelijkheid of beslissingen over de hulp aan een jeugdige over.

2.6 Financiën en bedrijfscontinuïteit

De financiële bedrijfsvoering van het gezinshuis is zodanig ingericht dat kwaliteit, veiligheid en continuïteit van de gezinshuiszorg duurzaam kunnen worden gewaarborgd.

De jeugdhulpaanbieder heeft voldoende inzicht in de financiële positie en kan verantwoorden hoe middelen voor de gezinshuiszorg worden ingezet. De zakelijke administratie is actueel, navolgbaar en controleerbaar.

Zakelijke middelen en verplichtingen die samenhangen met de gezinshuiszorg zijn voldoende te onderscheiden van de privéfinanciën van de gezinshuisouder. Dit betekent niet dat het volledige privévermogen of de volledige privé-administratie onderdeel wordt van kwaliteitsverantwoording.

Wanneer een gezinshuis onderdeel is van of contractueel is verbonden aan een zorgorganisatie, zijn afspraken over tarieven, vergoedingen, inhoudingen, geleverde diensten, risico's en verantwoordelijkheden transparant en uitlegbaar.

Financiële of bedrijfsmatige overwegingen zijn niet leidend bij professionele besluiten over plaatsing, voortzetting of beëindiging van zorg. Een nieuwe plaatsing vindt alleen plaats wanneer deze professioneel verantwoord is en past bij de beschikbare deskundigheid, samenstelling, capaciteit en mogelijkheden van het gezinshuis.

Wanneer de zorgbehoeften of samenstelling veranderen, wordt beoordeeld of de beschikbare personele, professionele, organisatorische en financiële middelen nog toereikend zijn.

Financiële risico's die de continuïteit van wonen en zorg kunnen bedreigen worden tijdig gesignaleerd en beheerst. Wanneer financiële belangen en zorginhoudelijke belangen met elkaar botsen, zijn veiligheid, verantwoorde zorg en de rechten en belangen van de jeugdige leidend.

De aanbieder voldoet steeds aan de op dat moment geldende wettelijke eisen op het gebied van financiële bedrijfsvoering, openbare verantwoording en goed bestuur.

3. Veldnormen Professionele organisatie, kwaliteit en verantwoording

3.1 Professionele organisatie van de zorg

3.1.1 Vakbekwaamheid en aanvullende deskundigheid

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder zorgen ervoor dat werkzaamheden aansluiten bij de beroepskwalificatie, vakbekwaamheid, het professioneel domein en, waar van toepassing, de beroepsregistratie;
- Hanteren als uitgangspunt dat een geregistreerde gezinshuisouder professionele verantwoordelijkheid draagt voor werkzaamheden die binnen het eigen professionele domein en de eigen vakbekwaamheid vallen;
- Organiseren geen standaard toezicht of goedkeuring door een gedragswetenschapper of andere geregistreerde professional wanneer de zorgvraag of verantwoordelijkheidsverdeling daartoe geen aanleiding geeft;
- Betrekken aanvullende deskundigheid wanneer de aard of complexiteit van de zorg, risico's of grenzen van de vakbekwaamheid dit vereisen;
- Zorgen bij inzet van een niet-geregistreerde gezinshuisouder dat duidelijk is welke werkzaamheden deze zelfstandig uitvoert en voor welke werkzaamheden of verantwoordelijkheden een geregistreerde professional nodig is;
- Passen de norm verantwoorde werktoedeling toe en kunnen de gemaakte werktoedeling onderbouwen.

3.1.2 Diagnostiek en behandeling

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Zorgen ervoor dat diagnostiek en behandeling worden uitgevoerd door een daarvoor bevoegde en vakbekwame professional;

- Maken duidelijk wie verantwoordelijk is voor diagnostiek of behandeling en wie voor de gezinshuiszorg;
- Vertalen behandeladviezen, voor zover passend bij de rol van de gezinshuisouder, naar afspraken voor de dagelijkse opvoeding, begeleiding en ondersteuning;
- Evalueren de uitvoering en effecten van deze afspraken en stemmen waar nodig af met de behandelaar;
- Bewaken dat iedere professional handelt binnen de eigen bevoegdheid en vakbekwaamheid en dat betrokkenheid van een behandelaar niet automatisch leidt tot overdracht van verantwoordelijkheid voor de gezinshuiszorg.

3.1.3 Professionele ontwikkeling en reflectie

De gezinshuisouder:

- Onderhoudt de vakbekwaamheid overeenkomstig de eisen die voortvloeien uit de toepasselijke beroepsregistratie of Bouwsteen I;
- Neemt deel aan professionele reflectie en deskundigheidsbevordering en benut de uitkomsten voor het professionele handelen;
- Betrekt ervaringen uit incidenten, evaluaties, feedback en kwaliteitsonderzoek bij de professionele ontwikkeling;
- Herkent de grenzen van de eigen deskundigheid en handelt daarnaar.

3.1.4 Personele ondersteuning

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Leggen voor structureel ingezette professionals en medewerkers vast welke werkzaamheden, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zij hebben en op welke kwalificatie en vakbekwaamheid hun inzet is gebaseerd;
- Beperken het aantal verschillende personen dat in de dagelijkse zorg wordt ingezet zoveel mogelijk en wegen daarbij continuïteit en vertrouwdheid voor jeugdigen mee;
- Laten personen zonder de benodigde kwalificatie of vakbekwaamheid geen werkzaamheden uitvoeren waarvoor deskundigheid, bevoegdheid of registratie vereist is;
- Onderscheiden professionele inzet, ondersteunende werkzaamheden en informele hulp.

3.1.5 Vervanging en professionele achtervang

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Beschikken over afspraken voor vervanging, bereikbaarheid en professionele achtervang en maken duidelijk hoe bij afwezigheid of uitval de dagelijkse zorg en professionele verantwoordelijkheden worden voortgezet;
- Zorgen ervoor dat jeugdigen weten bij wie zij terechtkunnen wanneer de gezinshuisouder niet beschikbaar is;
- Zetten vervangers in die vakbekwaam zijn voor de werkzaamheden die zij uitvoeren en zorgen er waar mogelijk voor dat zij bij de jeugdigen bekend zijn;
- Organiseren bij inzet van een niet-geregistreerde vervanger professionele achtervang voor werkzaamheden of verantwoordelijkheden waarvoor een geregistreerde professional nodig is;
- Organiseren de zorg zo dat gezinshuisouders gebruik kunnen maken van rust, herstel, vrije tijd, vakantie, scholing en professionele reflectie zonder dat de continuïteit van de zorg wegvalt.

3.2 Professionele samenwerking en ketensamenwerking

3.2.1 Samenwerking rond de jeugdige

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Zorgen er bij betrokkenheid van meerdere professionals voor dat duidelijk is wie welke werkzaamheden uitvoert, wie professionele regie voert en wie voor onderdelen van de hulp aanspreekbaar is;
- Voorkomen dat een organisatorische of juridische regierol van een andere partij automatisch wordt gelijkgesteld aan professionele verantwoordelijkheid voor de gezinshuiszorg;
- Wisselen informatie uit voor zover dit noodzakelijk en rechtmatig is binnen de geldende privacy-, toestemmings- en geheimhoudingskaders;
- Zorgen ervoor dat besluiten en afspraken die van belang zijn voor de dagelijkse gezinshuiszorg bij de gezinshuisouder bekend zijn;
- Zorgen ervoor dat professionals elkaar kunnen aanspreken op professioneel handelen en zorgen of verschillen van inzicht bespreekbaar kunnen maken;
- Organiseren bij verschil van professioneel inzicht overleg en, wanneer nodig, inhoudelijke of organisatorische opschaling;
- Beperken wisselingen van betrokken professionals waar mogelijk en zorgen bij wisselingen voor overdracht van de benodigde informatie.

3.2.2 Toegang tot expertise

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Zorgen ervoor dat aanvullende deskundigheid, diagnostiek, behandeling, juridische ondersteuning en andere expertise beschikbaar zijn binnen een termijn die past bij de zorgvraag;
- Onderhouden contacten met ketenpartners die nodig zijn voor de uitvoering van de hulp;
- Maken voor verwijzers en opdrachtgevers duidelijk welke zorg het gezinshuis kan bieden, waar grenzen van deskundigheid en capaciteit liggen en welke aanvullende ondersteuning nodig kan zijn;
- Signaleren wanneer benodigde ondersteuning niet beschikbaar is en dit gevolgen kan hebben voor verantwoorde zorg.

3.2.3 Matching en informatievoorziening

De inhoudelijke eisen aan matching zijn uitgewerkt in Bouwsteen III. Vanuit de professionele organisatie geldt aanvullend dat de gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Het plaatsingsproces zo inrichten dat de gezinshuisouder vanuit de eigen professionele verantwoordelijkheid kan beoordelen of een plaatsing passend en verantwoord is;
- Een gemotiveerd professioneel bezwaar van de gezinshuisouder tegen een plaatsing inhoudelijk beoordelen en een plaatsing niet uitsluitend vanwege financiële, contractuele of organisatorische belangen doorzetten;
- Voorafgaand aan de plaatsing beschikken over de informatie die nodig is voor matching, veiligheidsinschatting en voorbereiding van de zorg;
- Ontbrekende informatie die van belang is voor de beoordeling van een plaatsing meenemen in de besluitvorming;
- Informatie alleen delen en ontvangen voor zover dit noodzakelijk en rechtmatig is.

3.2.4 Informele ondersteuning en professionele grenzen

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder stellen een bepaald privénetwerk van de gezinshuisouder niet als voorwaarde voor vakbekwaamheid of verantwoorde gezinshuiszorg;
- Maken bij inzet van personen uit het informele netwerk duidelijk welke rol en werkzaamheden zij hebben;
- Laten informele ondersteuners geen professionele werkzaamheden of verantwoordelijkheden overnemen waarvoor zij niet gekwalificeerd, vakbekwaam of bevoegd zijn;
- Zorgen ervoor dat professionele continuïteit niet afhankelijk is van structurele, niet-professioneel georganiseerde inzet van familie, vrienden of andere privécontacten van de gezinshuisouder.

3.3 Kwaliteit en veiligheid

3.3.1 Systematische kwaliteitsverbetering

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Werken met een kwaliteitsmanagementsysteem en PDCA-cyclus, die past bij de omvang en organisatievorm van de jeugdhulpaanbieder;
- Betrekken ervaringen van jeugdigen en ouders en signalen uit klachten, incidenten, evaluaties en professionele reflectie bij de beoordeling van de kwaliteit;
- Leggen verbeteracties, verantwoordelijkheid en wijze van evalueren vast;
- Volgen de uitvoering en het effect van verbetermaatregelen en vertalen terugkerende signalen naar verbetering op organisatieniveau.

3.3.2 Veiligheidsmanagement

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Brengen veiligheidsrisico's op organisatie- en cliëntniveau in beeld en beoordelen deze opnieuw bij veranderingen;
- Leggen waar nodig preventieve maatregelen, signalen, handelingsafspraken en verantwoordelijkheden vast;
- Beschikken over afspraken voor onder meer brandveiligheid, fysieke veiligheid, medicatieveiligheid, informatiebeveiliging, bereikbaarheid en handelen bij calamiteiten;
- Passen veiligheidsmaatregelen alleen toe wanneer daarvoor een individuele of andere rechtmatige grond bestaat.

3.3.3 Screening en wettelijke voorwaarden voor inzet

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Stelt vast voor welke personen een VOG verplicht is en controleert dat deze bij aanvang aan de wettelijke eisen voldoet;
- Verlangt opnieuw een VOG wanneer dit op grond van de wet vereist is;
- Onderscheidt wettelijke screening van de beoordeling van beroepskwalificatie en vakbekwaamheid;
- Gebruikt de VOG-verplichting niet als grond voor beoordeling van het privéleven buiten wat voor de wettelijke screening van belang is.

3.3.4 Meldcode, incidenten, calamiteiten en geweld

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Kennen en gebruiken de geldende meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Registreren en analyseren incidenten, bijna-incidenten en veiligheidsmeldingen en leggen waar nodig verbetermaatregelen vast;
- Beoordelen terugkerende patronen ook op organisatieniveau en benutten deze voor leren en verbeteren;
- Herkennen calamiteiten en geweld bij de verlening van jeugdhulp en melden deze overeenkomstig de wettelijke meldplicht;
- Beschouwen een incidentmelding op zichzelf niet als bewijs van professioneel tekortschieten.

3.3.5 Dossiervoering, privacy en informatiebeveiliging

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Zorgen voor actuele en navolgbare dossiervoering;
- Verwerken en delen persoonsgegevens alleen wanneer daarvoor een rechtmatige grond bestaat;
- Beperken toegang tot dossiers en professionele informatie tot personen die deze voor hun werkzaamheden nodig hebben;
- Treffen organisatorische en technische maatregelen voor informatiebeveiliging;
- Beschikken over een werkwijze voor informatiebeveiligingsincidenten en datalekken;
- Beschermen professionele informatie in de woning tegen onbevoegde toegang door huisgenoten, bezoekers of andere derden;
- Onderscheiden professionele dossiers en zakelijke informatie van privé-administratie en privécommunicatie.

3.3.6 Professionele belastbaarheid en continuïteit

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Signaleren wanneer belastbaarheid, capaciteit of continuïteit van de zorg onder druk staat en organiseren dan ondersteuning, vervanging, achtervang of aanpassing van de zorg;
- Betrekken structurele belasting en ruimte voor herstel bij de organisatie van gezinshuiszorg;
- Beoordelen belastbaarheid vanuit de professionele uitvoerbaarheid en niet vanuit een algemene beoordeling van persoonlijkheid of privéleven;
- Treffen maatregelen wanneer verantwoorde uitvoering van de zorg niet meer kan worden geborgd.

3.3.7 Interne en externe kwaliteitstoetsing

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Organiseert kwaliteitstoetsing op basis van vooraf kenbare criteria en meerdere informatiebronnen;
- Geeft jeugdigen en ouders gelegenheid hun ervaringen rechtstreeks te delen;
- Informeert jeugdigen begrijpelijk over doel en werkwijze van gesprekken of onderzoek en biedt waar passend de mogelijkheid zich te laten ondersteunen door iemand die zij vertrouwen;
- Zorgt ervoor dat conclusies over kwaliteit en veiligheid herleidbaar zijn tot feiten, observaties, documenten en gesprekken;

- Beschouwt een signaal, observatie of vermoeden als mogelijke aanleiding voor nader onderzoek en niet als voldoende grond voor een definitieve conclusie;
- Organiseert onafhankelijke of externe toetsing wanneer dit wettelijk vereist is of vanuit kwaliteitsborging nodig is.

3.4 Verantwoordelijkheid en professionele autonomie

3.4.1 Verantwoordelijkheid van de jeugdhulpaanbieder

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Legt vast welke natuurlijke persoon of rechtspersoon als jeugdhulpaanbieder optreedt;
- Draagt de organisatorische verantwoordelijkheid voor kwaliteit, veiligheid, continuïteit, verantwoorde werktoedeling, kwaliteitsbewaking, vervanging en professionele achtervang;
- Behoudt deze organisatorische verantwoordelijkheid wanneer professionele werkzaamheden door individuele professionals worden uitgevoerd;
- Organiseert deze verantwoordelijkheden zelf wanneer het gezinshuis zelfstandig jeugdhulpaanbieder is.

3.4.2 Professionele verantwoordelijkheid van de gezinshuisouder

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Maken duidelijk welke werkzaamheden en professionele verantwoordelijkheden de gezinshuisouder draagt en borgen dat deze daarbinnen zelfstandig professionele afwegingen kan maken;
- Hanteren bij een geregistreerde gezinshuisouder als uitgangspunt dat deze overeenkomstig Bouwsteen I de professionele verantwoordelijkheid en regie draagt voor de gezinshuiszorg en het hulpverleningsplan, voor zover dit binnen het eigen professionele domein en de vakbekwaamheid valt;
- Leggen een afwijking van dit uitgangspunt gemotiveerd vast;
- Erkennen dat beroepsregistratie niet automatisch verantwoordelijkheid geeft voor werkzaamheden buiten het professionele domein of de vakbekwaamheid;
- Organiseren geen standaard toezicht of goedkeuring door een gedragswetenschapper of tweede geregistreerde professional wanneer daarvoor vanuit zorgvraag, wet of vakbekwaamheid geen grond bestaat;
- Leggen bij betrokkenheid van een andere geregistreerde of specialistische professional vast voor welke werkzaamheden en beslissingen deze verantwoordelijkheid draagt;
- Maken bij een niet-geregistreerde gezinshuisouder duidelijk welke werkzaamheden deze zelfstandig uitvoert en voor welke werkzaamheden of verantwoordelijkheden een geregistreerde professional nodig is.

3.4.3 Vastlegging van verantwoordelijkheden

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Legt schriftelijk en actueel vast wie aanbieder is, wie professionele regie voert, wie verantwoordelijk is voor het hulpverleningsplan en hoe consultatie, opschaling, vervanging en professionele achtervang zijn georganiseerd;
- Maakt de verantwoordelijkheidsverdeling in begrijpelijke vorm beschikbaar voor jeugdigen en ouders;
- Zorgt bij samenwerking met meerdere organisaties dat duidelijk is welke organisatie voor welk onderdeel verantwoordelijk en aanspreekbaar is;
- Signaleert en herstelt onduidelijkheid, tegenstrijdigheid of overlap in verantwoordelijkheden.

3.4.4 Professionele zorg in een private woonomgeving

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Beperken toezicht en kwaliteitsbeoordeling tot aspecten die relevant zijn voor kwaliteit, veiligheid, continuïteit, rechtmatigheid of de rechtspositie van jeugdigen;
- Respecteren de privacy en persoonlijke levenssfeer van de gezinshuisouder en andere gezinsleden;
- Betrekken privéomstandigheden alleen bij een kwaliteits- of veiligheidsbeoordeling wanneer een concrete relatie met de professionele zorg bestaat;
- Beschouwen de woning en woonomgeving als toetsbaar voor zover deze onderdeel zijn van de zorgomgeving van jeugdigen;
- Gebruiken persoonlijke relaties, levensovertuiging, leefstijl, vrijetijdsbesteding of andere privéaangelegenheden niet als zelfstandige selectie- of beoordelingscriteria;
- Zorgen ervoor dat toezicht proportioneel is en niet verder gaat dan voor het kwaliteits- of veiligheidsdoel nodig is.

3.5 Goed bestuur, medezeggenschap en intern toezicht

3.5.1 Goed bestuur

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Legt bestuurlijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden vast;
- Richt bestuur, toezicht en tegenspraak in op een wijze die past bij omvang, rechtsvorm, complexiteit en risico’s van de aanbieder;
- Borgt kwaliteit, veiligheid, financiële continuïteit en integere besluitvorming;
- Signaleert en beheerst belangenverstrengeling;
- Legt bestuurlijke besluiten die gevolgen hebben voor kwaliteit of continuïteit vast;
- Kan uitleggen hoe kritische tegenspraak en reflectie op bestuurlijk handelen zijn georganiseerd.

3.5.2 Medezeggenschap en collectieve invloed

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Stelt vast welke wettelijke medezeggenschapsverplichtingen van toepassing zijn en voldoet daaraan;
- Organiseert een vorm van medezeggenschap of collectieve invloed die past bij de wettelijke verplichtingen, omvang en organisatievorm;
- Biedt ruimte voor de gemeenschappelijke belangen en ervaringen van jeugdigen en ouders;
- Betrekt signalen en adviezen uit medezeggenschap of collectieve invloed bij beleid en kwaliteitsverbetering en maakt zichtbaar wat daarmee wordt gedaan.

3.5.3 Intern toezicht

De jeugdhulpaanbieder:

- Stelt vast of onafhankelijk intern toezicht wettelijk verplicht is en voldoet, wanneer dit het geval is, aan de daarvoor geldende eisen;
- Zorgt ervoor dat intern toezicht over de informatie beschikt die nodig is voor toezicht op bestuur, kwaliteit, veiligheid, continuïteit en bedrijfsvoering;
- Houdt bestuur en intern toezicht functioneel van elkaar onderscheiden en legt hun verantwoordelijkheden en bevoegdheden vast;
- Waarborgt dat intern toezicht geen professionele beslissingen over de hulp aan individuele jeugdigen overneemt;
- Vertaalt uitkomsten van intern toezicht of georganiseerde tegenspraak waar nodig naar verbetermaatregelen.

3.6 Financiën en bedrijfscontinuïteit

De gezinshuisouder en jeugdhulpaanbieder:

- Houdt een actuele en controleerbare zakelijke administratie;
- Onderscheidt zakelijke middelen, inkomsten, kosten en verplichtingen van de gezinshuiszorg van privéfinanciën;
- Kan verantwoorden hoe zorgmiddelen worden ingezet voor de uitvoering, kwaliteit en continuïteit van de gezinshuiszorg;
- Maakt bij samenwerking met een zorgorganisatie tarieven, vergoedingen, inhoudingen, geleverde diensten en financiële verantwoordelijkheden inzichtelijk;
- Volgt de financiële positie en herkent risico’s voor de continuïteit van wonen en zorg;
- Treft maatregelen wanneer financiële of bedrijfsmatige risico’s de continuïteit van de zorg bedreigen;
- Laat financiële belangen niet bepalend zijn voor het aangaan, voortzetten, wijzigen of beëindigen van een plaatsing wanneer dit zorginhoudelijk niet verantwoord is;
- Beoordeelt bij veranderingen in zorgvraag, zorgzwaarte of bewonerssamenstelling of de personele, professionele, organisatorische en financiële middelen nog toereikend zijn;
- Voldoet aan de wettelijke verplichtingen voor financiële bedrijfsvoering, openbare verantwoording en goed bestuur.

Begrippenlijst

Toelichting op de in deze kwaliteitscriteria gehanteerde begrippen.

BEGRIP	BETEKENIS
Aanvullende deskundigheid	Deskundigheid van een andere professional die wordt ingeschakeld wanneer de zorgvraag, risico's of grenzen van de vakbekwaamheid van de gezinshuisouder daarom vragen. Dit kan bijvoorbeeld gedragswetenschappelijke, diagnostische, medische, juridische of andere specialistische deskundigheid zijn. kwaliteitscriteria 2026
Behandeling	Professionele behandeling die wordt uitgevoerd door een daarvoor bevoegde en vakbekwame professional. Behandeling is niet automatisch onderdeel van iedere gezinshuisplaatsing en staat professioneel onderscheiden van de dagelijkse gezinshuiszorg. kwaliteitscriteria 2026
Beroepskwalificatie	De beroepsopleiding die de basis vormt voor het professioneel uitvoeren van werkzaamheden als gezinshuisouder. Binnen deze kwaliteitscriteria kan dit een relevante SKJ- of BIG-geregistreerde beroepsroute zijn of een relevante opleiding op minimaal mbo-4-niveau. kwaliteitscriteria 2026 kwaliteitscriteria 2026
Continuïteit van zorg	Het zo organiseren van de gezinshuiszorg dat jeugdigen ook bij afwezigheid, verlof of uitval van de gezinshuisouder kunnen rekenen op de benodigde dagelijkse zorg en professionele verantwoordelijkheid. Continuïteit betekent niet dat één gezinshuisouder persoonlijk 24 uur per dag beschikbaar moet zijn. kwaliteitscriteria 2026
Diagnostiek	Professioneel onderzoek of beoordeling gericht op het begrijpen of vaststellen van ontwikkelings-, gedrags-, psychische of andere problematiek. Diagnostiek is niet automatisch onderdeel van gezinshuiszorg en wordt, wanneer nodig, uitgevoerd door een daarvoor bevoegde en vakbekwame professional. kwaliteitscriteria 2026
Duurzame uitvoerbaarheid	De mate waarin de gezinshuiszorg over langere tijd verantwoord kan worden voortgezet, rekening houdend met de behoeften van jeugdigen, veiligheid, beschikbare deskundigheid en capaciteit, continuïteit, het leefklimaat en de belastbaarheid van de gezinshuisouder.
Gedragswetenschapper	Een specialist die vanuit gedragswetenschappelijke deskundigheid kan worden ingezet voor onder meer consultatie, casuïstiekbespreking en advies. De betrokkenheid van een gedragswetenschapper betekent niet automatisch dat deze inhoudelijk toezicht houdt op de gezinshuisouder of de professionele verantwoordelijkheid voor de gezinshuiszorg of het hulpverleningsplan overneemt. kwaliteitscriteria 2026
Geregistreerde professional	Een professional die voor de toepassing van de norm verantwoorde werktoedeling als geregistreerde professional geldt. Binnen deze kwaliteitscriteria betreft dit een daarvoor relevante SKJ- of BIG-geregistreerde professional. kwaliteitscriteria 2026
Gezinsgericht	De manier waarop wonen, opvoeding en begeleiding zijn georganiseerd rond een gezamenlijk dagelijks leven, duurzame relaties en continuïteit, in plaats van hoofdzakelijk vanuit groepsgerichte routines en wisselende professionele diensten.

BEGRIP	BETEKENIS
Gezinshuis	Een kleinschalige, gezinsgerichte vorm van professionele jeugdhulp waarin jeugdigen wonen en worden opgevoed in een zo gewoon mogelijke leefomgeving en waarin professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning zijn geïntegreerd in het dagelijks samenleven. kwaliteitscriteria 2026
Gezinshuisouder	De beroepsmatig gekwalificeerde jeugdprofessional die de dagelijkse professionele opvoeding, begeleiding en ondersteuning van jeugdigen in het gezinshuis vormgeeft. De gezinshuisouder handelt binnen de eigen vakbekwaamheid, bevoegdheid en toebedeelde professionele verantwoordelijkheid. kwaliteitscriteria 2026
Gezinshuiszorg	Professionele jeugdhulp waarin dagelijkse opvoeding, begeleiding en ondersteuning worden geboden binnen een gezinsgerichte woon- en leefomgeving en verweven zijn met het dagelijks samenleven. kwaliteitscriteria 2026
Huiselijk	Een woon- en leefomgeving die het karakter van een woning heeft en waarin ruimte is voor privacy, persoonlijke bezittingen, eigenheid en het gewone dagelijks leven.
Huisregels	Algemene afspraken over het dagelijks samenleven in het gezinshuis. Huisregels kunnen een pedagogisch of veiligheidsdoel hebben, maar vormen geen zelfstandige grond voor het beperken van rechten of vrijheden van jeugdigen. kwaliteitscriteria 2026
Hulpverleningsplan	Het individuele plan voor de gezinshuiszorg waarin onder meer doelen, ondersteuningsbehoeften, afspraken, verantwoordelijkheden en evaluatie zijn vastgelegd. Het plan komt tot stand met de jeugdige en, afhankelijk van diens positie, ouders of vertegenwoordigers. kwaliteitscriteria 2026
Jeugdhulpaanbieder	De natuurlijke persoon of rechtspersoon die als aanbieder verantwoordelijk is voor de organisatorische voorwaarden waaronder gezinshuiszorg wordt geboden, waaronder kwaliteit, veiligheid, continuïteit, werktoedeling, professionele inzet, klachtenafhandeling, vervanging en kwaliteitsbewaking. kwaliteitscriteria 2026
Juridische verantwoordelijkheid	Verantwoordelijkheid die voortvloeit uit bijvoorbeeld gezag, wet, een kinderbeschermingsmaatregel of een rechterlijke beslissing. Deze verantwoordelijkheid wordt onderscheiden van de professionele verantwoordelijkheid voor de gezinshuiszorg. kwaliteitscriteria 2026
Leefklimaat	De sociale en dagelijkse omgeving waarin jeugdigen en andere bewoners samenleven. Het leefklimaat omvat onder meer veiligheid, omgang met elkaar, structuur, privacy, autonomie, relaties en ruimte voor ontwikkeling. kwaliteitscriteria 2026
Matching	De professionele afweging of de behoeften, het perspectief en de risico's van een jeugdige aansluiten bij de deskundigheid, capaciteit, samenstelling, ondersteuning en uitvoerbaarheid van het gezinshuis. Daarbij worden ook de gevolgen voor andere bewoners en het gezinshuis als geheel meegewogen. kwaliteitscriteria 2026

BEGRIP	BETEKENIS
Niet-geregistreerde gezinshuisouder	Een beroepsmatig gekwalificeerde gezinshuisouder die niet als SKJ- of BIG-geregistreerde professional geldt. Deze kan zelfstandig werkzaamheden uitvoeren die passen bij de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid. Voor werkzaamheden waarvoor de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional vereist, wordt deze georganiseerd. kwaliteitscriteria 2026
Onafhankelijke vertrouwenspersoon	De onafhankelijke vertrouwenspersoon voor de jeugdhulp tot wie jeugdigen en ouders zich rechtstreeks en zonder toestemming van de gezinshuisouder of jeugdhulpaanbieder kunnen wenden voor ondersteuning. kwaliteitscriteria 2026
Organisatorische verantwoordelijkheid	De verantwoordelijkheid van de jeugdhulpaanbieder voor de voorwaarden waaronder verantwoorde gezinshuiszorg kan worden geboden. Deze verantwoordelijkheid blijft bij de jeugdhulpaanbieder, ook wanneer professionele werkzaamheden aan individuele professionals zijn toebedeeld. kwaliteitscriteria 2026
Perspectief	De richting waarin voor de jeugdige wordt gewerkt wat betreft verblijf en opgroeien, bijvoorbeeld terugkeer naar ouders, langdurig verblijf in het gezinshuis of een andere woon- en opvoedplek. De gezinshuisouder brengt hierover professionele observaties en afwegingen in; het perspectiefbesluit wordt genomen door degene die daarvoor bevoegd of verantwoordelijk is. kwaliteitscriteria 2026
Professionele achtervang	Een beschikbare geregistreerde professional die kan worden geraadpleegd en, wanneer nodig, professionele besluitvorming of verantwoordelijkheid op zich neemt voor werkzaamheden waarvoor een geregistreerde professional vereist is. kwaliteitscriteria 2026
Professionele autonomie	De ruimte en verantwoordelijkheid van een professional om toebedeelde werkzaamheden binnen het eigen professionele domein en de eigen vakbekwaamheid zelfstandig uit te voeren volgens de geldende professionele standaard. kwaliteitscriteria 2026
Professionele regie	De professionele verantwoordelijkheid voor samenhang, afstemming en besluitvorming binnen de gezinshuiszorg en het hulpverleningsplan. Bij een geregistreerde gezinshuisouder ligt deze regie binnen de kwaliteitscriteria in beginsel bij de gezinshuisouder, voor zover dit binnen het eigen professionele domein en de vakbekwaamheid valt. kwaliteitscriteria 2026
Professionele verantwoordelijkheid	De verantwoordelijkheid van een professional voor het eigen professionele handelen en voor de werkzaamheden en beslissingen die aan deze professional zijn toebedeeld, binnen de eigen beroepskwalificatie, vakbekwaamheid en bevoegdheid. kwaliteitscriteria 2026
Rechtspositie van de jeugdige	De positie van de jeugdige die bepaalt welke rechten deze heeft op onder meer informatie, participatie, toestemming, privacy, vrijheid, dossierinzage en ondersteuning. Leeftijd, ontwikkeling, gezag en de juridische situatie spelen daarbij een rol. kwaliteitscriteria 2026

BEGRIP	BETEKENIS
Registerplein	Register waarin binnen deze kwaliteitscriteria niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders worden geregistreerd om blijvende professionele ontwikkeling en het onderhouden van vakbekwaamheid aantoonbaar te borgen. Registratie bij Registerplein maakt iemand niet tot geregistreerde professional in de zin van de norm verantwoorde werktoedeling en vervangt geen SKJ- of BIG-registratie. kwaliteitscriteria 2026
Vakbekwaamheid	De kennis, vaardigheden, ervaring en professionele ontwikkeling die nodig zijn om de toebedeelde werkzaamheden verantwoord uit te voeren. Vakbekwaamheid wordt onderhouden door professionele ontwikkeling, deskundigheidsbevordering en reflectie.
Verantwoorde werktoedeling	Het kader voor de verdeling van werkzaamheden en professionele verantwoordelijkheden tussen geregistreerde en niet-geregistreerde professionals. Bij de werktoedeling wordt bepaald welke professional welke werkzaamheden zelfstandig kan uitvoeren en waar inzet of verantwoordelijkheid van een geregistreerde professional nodig is. kwaliteitscriteria 2026
Vervanger	De persoon die bij afwezigheid van de gezinshuisouder de dagelijkse zorg overneemt. De vervanger is toegerust voor de werkzaamheden en is waar mogelijk vooraf bekend bij de jeugdigen. De geldende eisen voor werktoedeling blijven ook bij vervanging van toepassing. kwaliteitscriteria 2026
Vrijheidsbeperking	Een afspraak, maatregel of handelwijze die feitelijk de vrijheid of andere rechten van een jeugdige beperkt. In een open gezinshuis wordt een vrijheidsbeperkende maatregel niet tegen de wil van de jeugdige toegepast zonder wettelijke grondslag. kwaliteitscriteria 2026
Vrijwillige afspraak	Een individuele afspraak waarmee de jeugdige op basis van begrijpelijke informatie vrij kan instemmen, die de jeugdige kan weigeren en die kan worden heroverwogen. Een afspraak is niet vrijwillig wanneer de jeugdige feitelijk niet kan weigeren. kwaliteitscriteria 2026
Zeggenschap en participatie	De mogelijkheid van de jeugdige om informatie te ontvangen, wensen en zorgen kenbaar te maken, invloed uit te oefenen en betrokken te worden bij beslissingen die de hulp en het dagelijks leven aangaan. Participatie betekent niet dat de jeugdige, ouders en professionals dezelfde verantwoordelijkheid of beslissingsbevoegdheid hebben. kwaliteitscriteria 2026

Bijlage A – Vraag-voor-vraag verwerking van de enquête

1. Leeswijzer

Deze bijlage beschrijft per enquêtevraag hoe de uitkomsten en open opmerkingen zijn betrokken bij de herziening van de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026.

Per vraag wordt onderscheid gemaakt tussen:

- **Uitkomst:** de kwantitatieve resultaten;
- **Opmerkingen:** de belangrijkste lijnen uit de open antwoorden;
- **Besluit:** de afweging die bij de herziening is gemaakt;
- **Verwerking:** de plaats waar het onderwerp in de kwaliteitscriteria terugkomt.

De enquête is gebruikt als consultatiebron en niet als stemming. Een meerderheid voor een antwoordoptie leidt daarom niet automatisch tot een kwaliteitsnorm. Uitkomsten zijn gewogen tegen wet- en regelgeving, professionele normen, de norm verantwoorde werktoedeling, rechtsbescherming van jeugdigen en de aard van gezinshuiszorg.

Niet iedere vraag is door hetzelfde aantal respondenten beantwoord en bij verschillende vragen waren meerdere antwoorden mogelijk. Percentages moeten daarom steeds binnen de betreffende vraag worden gelezen.

2. Achtergrond van de respondenten

De enquête bevatte eerst een aantal vragen om inzicht te krijgen in de achtergrond en werksituatie van de respondenten. Deze vragen hebben niet rechtstreeks tot kwaliteitsnormen geleid, maar waren van belang bij de interpretatie van de inhoudelijke antwoorden.

Vraag	Uitkomst	Betekenis voor de herziening
Volgens welke constructie werkt jouw gezinshuis?	Respondenten werkten onder verschillende constructies: 16,67% vrijgevestigd, 10,42% vrijgevestigd met personeel, 22,92% als onderaannemer, 2,08% in loondienst, 21,88% als franchisenemer, 17,71% als franchisenemer én onderaannemer en 8,33% als franchisenemer en zelfstandig. Meerdere antwoorden waren mogelijk.	De verschillen maakten duidelijk dat kwaliteitscriteria niet vanuit één organisatiemodel kunnen worden geschreven. In Bouwsteen IV is daarom scherper onderscheiden tussen de professionele verantwoordelijkheid van de gezinshuisouder en de organisatorische verantwoordelijkheid van de jeugdhulpaanbieder.
Wat is je hoogst afgeronde opleiding?	25,81% mbo-4, 9,68% hbo-associate degree, 54,84% hbo-bachelor, 1,08% wo-bachelor en 8,60% wo-master.	De variatie ondersteunde de keuze om niet uit te gaan van één opleidingsniveau voor alle gezinshuisouders, maar beroepskwalificatie, vakbekwaamheid, registratie en werktoedeling van elkaar te onderscheiden.
In welke richting is deze opleiding afgerond?	Opleidingsrichtingen waren onder meer jeugdzorg, pedagogiek, Social Work, SPH, verpleegkunde, psychologie en onderwijs. Daarnaast werden andere opleidingen en EVC-routes genoemd.	In Bouwsteen I is gekozen voor relevante beroepskwalificaties en niet uitsluitend voor één specifieke opleidingstitel.

Vraag	Uitkomst	Betekenis voor de herziening
Heb je een geldige SKJ- en/of BIG-registratie?	66,67% SKJ, 5,88% BIG, 2,94% beide en 24,51% geen SKJ/BIG-registratie.	De criteria moesten bruikbaar zijn voor zowel geregistreerde als niet-geregistreerde gezinshuisouders. Dit heeft geleid tot een expliciete uitwerking van beide professionele posities.
Als twee gezinshuisouders actief zijn: hebben beiden een relevante beroepsopleiding en/of registratie?	36,27%: beiden; 53,92%: één van beiden; 1,96%: geen van beiden; 7,84%: niet van toepassing.	Dit bevestigde dat kwalificatie en registratie per persoon en per toebedeelde verantwoordelijkheid moeten worden beoordeeld en niet alleen op het niveau van het gezinshuis als geheel.

Verwerking: met name Bouwsteen I – Vakbekwaamheid van de gezinshuisouder en Bouwsteen IV – Professionele organisatie, verantwoordelijkheid en professionele autonomie.

3. Vrijheid, veiligheid en pedagogische begrenzing

Vraag 1 – Hoe duidelijk is het verschil tussen een pedagogische afspraak en een vrijheidsbeperkende maatregel?

Antwoord	Percentage
Heel duidelijk	39,22%
Redelijk duidelijk	24,51%
Soms lastig te beoordelen	30,39%
Vaak onduidelijk	3,92%
Helemaal niet duidelijk	1,96%

Opmerkingen

Hoewel bijna twee derde het onderscheid heel of redelijk duidelijk vindt, ervaart ruim een derde in meer of mindere mate onduidelijkheid. Dit bleek vooral samen te hangen met de vraag wanneer gewone opvoeding, begrenzing of een huisregel overgaat in een beperking van een recht.

Besluit

Het onderscheid tussen pedagogisch handelen, huisregels, vrijwillige afspraken en vrijheidsbeperking moest in de herziene criteria duidelijker worden gemaakt.

Verwerking

Bouwsteen II – **2.7 Vrijheid, privacy en rechtsbescherming** en de bijbehorende veldnormen.

Vraag 2 – In welke situaties is het lastig te bepalen wat wel en niet is toegestaan?

Situatie	Percentage
Telefoongebruik beperken	50,00%
Internet/sociale media beperken	42,16%
Cameratoezicht/elektronische hulpmiddelen	21,57%
Op kamer blijven/afzondering	14,71%

Situatie	Percentage
Contact met personen beperken	16,67%
Weinig onduidelijkheid	36,27%

Opmerkingen

In de open antwoorden werden daarnaast voeding, kledingkeuze en vrijetijdsbesteding genoemd. Een terugkerend thema was de spanning tussen wat gezinshuisouders als normale opvoeding ervaren en wat binnen professionele jeugdhulp een beperking van autonomie of vrijheid kan betekenen.

Besluit

Niet iedere pedagogische grens is een vrijheidsbeperkende maatregel, maar een pedagogisch doel maakt een feitelijke beperking van een recht ook niet automatisch rechtmatig. De criteria moeten daarom uitgaan van de feitelijke gevolgen van een afspraak en van vrijwilligheid, rechtspositie en wettelijke bevoegdheid.

Verwerking

Bouwsteen II – **2.7 Vrijheid, privacy en rechtsbescherming**. Daarin is onder meer verduidelijkt dat huisregels geen zelfstandige grond vormen voor beperking van vrijheid, privacy, communicatie of sociale contacten.

Vraag 3 – Wat gebeurt er bij een ernstig veiligheidsrisico en een overwogen ingrijpende maatregel?

Antwoord	Percentage
Altijd overleg gedragswetenschapper	73,40%
Niet geregistreerd; overleg geregistreerde verantwoordelijke	2,13%
Meestal overleg, afhankelijk van situatie	11,70%
Eerst eigen afweging, daarna overleg	12,77%
Geen duidelijke werkwijze	0%

Opmerkingen

Respondenten beschreven vaak een bredere vorm van overleg: multidisciplinair overleg, gedragswetenschapper, gezinsvoogd, behandelaren, ouders en waar mogelijk de jeugdige zelf.

Besluit

Beschikbaarheid van consultatie en specialistische expertise is belangrijk. Tegelijk mag uit de veel voorkomende praktijk van overleg niet worden afgeleid dat de gedragswetenschapper automatisch professioneel eindverantwoordelijk is voor de gezinshuiszorg.

Verwerking

Bouwsteen I – **verantwoorde werktoedeling**; Bouwsteen II – **vrijheid en rechtsbescherming**; Bouwsteen IV – **professionele samenwerking** en **professionele verantwoordelijkheid**.

Vraag 4 – Lukt het om bij veiligheidsrisico's voor minder ingrijpende alternatieven te kiezen?

Antwoord	Percentage
Altijd	27,45%
Meestal	63,73%
Nauwelijks	7,84%
Niet	0,98%

Besluit

De uitkomst ondersteunt het uitgangspunt dat bij zorgen over veiligheid eerst wordt gezocht naar minder ingrijpende pedagogische, relationele of organisatorische alternatieven.

Verwerking

Bouwsteen II – **2.7 Vrijheid, privacy en rechtsbescherming**. In de criteria is opgenomen dat bij een mogelijke beperking eerst minder ingrijpende alternatieven worden onderzocht.

Vraag 5 – Wat is nodig om beter om te gaan met dilemma's rond vrijheid, veiligheid en begrenzing?

Gewenste ondersteuning	Percentage
Praktische voorbeelden	36,27%
Beslisboom/stappenplan	33,33%
Duidelijkere landelijke richtlijnen	32,35%
Scholing/training	11,76%
Juridische ondersteuning	10,78%
Betere achterwacht	7,84%
Sneller overleg gedragswetenschapper	6,86%
Overige	29,41%

Opmerkingen

Naast behoefte aan duidelijkheid vroegen respondenten nadrukkelijk om professionele ruimte, vertrouwen en het voorkomen van regels die gewone opvoeding onmogelijk maken. Een deel gaf aan dat de bestaande kaders al werkbaar zijn wanneer professionals deze goed kennen en onderbouwen.

Besluit

De kwaliteitscriteria moeten de professionele en juridische grenzen aangeven, maar niet voor iedere opvoedingssituatie een gedetailleerd handelingsvoorschrift bevatten. Praktische voorbeelden en een beslisboom zijn eerder geschikt als aanvullend implementatie-instrument dan als kwaliteitsnorm.

Verwerking

Bouwsteen II – **2.7 Vrijheid, privacy en rechtsbescherming** en de bijbehorende veldnormen.

4. Veiligheid en screening

Vraag 1 – Moet veiligheid breder en doorlopend worden getoetst?

Antwoord	Percentage
Huidige VOG voldoende	38,14%
VGB toevoegen	20,62%
Doorlopende justitiële screening	8,25%
VGB én doorlopende screening	32,99%

Opmerkingen

De reacties liepen sterk uiteen. Een deel wilde verdergaande screening; anderen benadrukten dat VOG, VGB en formele controles geen garantie bieden voor veiligheid. Andere genoemde waarborgen waren zicht op de praktijk, gesprekken met jeugdigen, betrokkenheid van ketenpartners en een cultuur waarin signalen worden besproken.

Besluit

Geen nieuwe gezinshuis specifieke screeningseis opnemen zonder een duidelijke wettelijke of sector brede basis. Screening is één element van veiligheid en mag niet worden gelijkgesteld aan kwaliteitsborging als geheel.

Verwerking

Bouwsteen IV – **3.3 Kwaliteit en veiligheid – Screening en wettelijke voorwaarden voor inzet**. De VOG-verplichting is onderscheiden van beroepskwalificatie en vakbekwaamheid.

Vraag 2 – Zou aanvullende screening alleen voor gezinshuizen moeten gelden?

Antwoord	Percentage
Alleen gezinshuizen	3,92%
Alle jeugdhulp met verblijf	26,47%
Hele jeugdzorgketen	42,16%
Geen wijziging nodig	27,45%

Besluit

De enquête geeft weinig steun voor een aanvullende maatregel die uitsluitend gezinshuizen betreft.

Verwerking

Geen afzonderlijke gezinshuis specifieke aanvullende screeningsnorm opgenomen.

Vraag 3 – Open opmerkingen veiligheid en screening

Hoofdlijnen uit de reacties

De open opmerkingen laten vijf lijnen zien:

- veiligheid kan niet uitsluitend met screening en papier worden geborgd;

- meer zicht op de dagelijkse praktijk en ervaringen van jeugdigen is nodig;
- eventuele aanvullende screening zou breder dan alleen gezinshuizen moeten gelden;
- privacy en proportionaliteit moeten worden bewaakt;
- verantwoordelijkheid van zorgaanbieders en ketenpartners voor kwaliteit en signalering verdient aandacht.

Besluit en verwerking

Deze reacties zijn verwerkt in de bredere benadering van kwaliteit en veiligheid in Bouwsteen IV, waaronder veiligheidsmanagement, incidenten, kwaliteitscyclus, interne en externe kwaliteitstoetsing en duidelijke organisatorische verantwoordelijkheid.

5. Seksuele ontwikkeling en sociale veiligheid

Vraag 1 – In hoeverre is gezonde seksuele ontwikkeling onderdeel van de dagelijkse begeleiding?

Antwoord	Percentage
Structureel	43,56%
Regelmatig wanneer onderwerp zich aandient	52,48%
Af en toe	2,97%
Nauwelijks	0,99%

Besluit

Aandacht voor seksuele ontwikkeling hoort bij het gewone pedagogische en sociale leefklimaat en niet alleen bij incidenten.

Verwerking

Bouwsteen II – **2.6 Sociaal leefklimaat**. Daarin is expliciet aandacht opgenomen voor lichamelijke en seksuele ontwikkeling, relaties, intimiteit, grenzen en weerbaarheid.

Vraag 2 – Hoe vaak is sprake geweest van seksueel grensoverschrijdend gedrag?

Antwoord	Percentage
Nooit	50,98%
Een enkele keer	40,20%
Meerdere malen	6,86%
Regelmatig	1,96%
Vaak	0%

Besluit

De uitkomst laat zien dat seksueel grensoverschrijdend gedrag niet in ieder gezinshuis voorkomt, maar voldoende voorkomt om signalering en professioneel handelen expliciet onderdeel van de criteria te maken.

Vraag 3 – Zijn er afspraken of een werkwijze voor het voorkomen en signaleren van seksueel grensoverschrijdend gedrag?

Antwoord	Percentage
Duidelijk en vastgelegd	67%
In praktijk aanwezig, niet vastgelegd	23%
Gedeeltelijk	7%
Nee	3%

Besluit

De kwaliteitscriteria stellen het gewenste professionele resultaat centraal: signalen herkennen, bespreekbaar maken en opvolgen. Niet ieder gezinshuis hoeft daarvoor hetzelfde protocol of instrument te gebruiken.

Verwerking

Bouwsteen II – **Sociaal leefklimaat** en Bouwsteen IV – **Kwaliteit en veiligheid**.

Vraag 4 – Wordt gebruikgemaakt van de richtlijn seksuele ontwikkeling?

Antwoord	Percentage
Ja	57,84%
Bekend, maar niet gebruikt	20,59%
Niet bekend	21,57%

Besluit

De richtlijn kan een belangrijke professionele bron zijn, maar er is niet gekozen om één richtlijn of methode als verplichte werkwijze in de kwaliteitscriteria voor te schrijven.

Vraag over gebruikte methoden en instrumenten

Uit de open antwoorden blijkt dat respondenten verschillende methoden gebruiken om seksueel gedrag te beoordelen en bespreekbaar te maken.

Het Vlaggensysteem wordt verreweg het vaakst genoemd. Daarnaast worden onder meer voorlichtingsboeken, spelmethodieken, therapie, scholing, eigen materialen en overleg met gedragswetenschappers genoemd.

Besluit

Geen verplichte methodiek voorschrijven. Het professionele handelen moet aansluiten bij leeftijd, ontwikkeling, situatie en zorgvraag.

Open opmerkingen seksuele ontwikkeling

Hoofdlijnen

Respondenten benadrukken:

- normaliseren en bespreekbaar maken van seksualiteit;

- aansluiten bij leeftijd en ontwikkeling;
- beschikbaarheid van praktische materialen;
- deskundigheid bij trauma of seksueel misbruik;
- specialistische ondersteuning wanneer de problematiek daarom vraagt;
- voorkomen van een te protocollaire benadering.

Verwerking

De criteria formuleren de inhoudelijke opdracht, maar laten ruimte voor verschillende professionele methodieken.

6. Omvang van het gezinshuis

Vraag 1 – Hoeveel geplaatste jeugdigen wonen in het gezinshuis?

Aantal	Percentage
1	6,32%
2	5,26%
3	16,84%
4	31,58%
5	14,74%
6	25,26%

Daarnaast werden in open antwoorden aantallen boven zes genoemd, soms in combinatie met zelfstandigheidsvoorzieningen of andere organisatorische constructies.

Betekenis

Vier en zes geplaatste jeugdigen waren binnen de antwoordcategorieën het meest voorkomend. De antwoorden maakten tevens zichtbaar dat feitelijke organisatievormen uiteenlopen.

Vraag 2 – Wordt goede gezinshuiszorg moeilijker naarmate meer jeugdigen in het gezinshuis wonen?

Antwoord	Percentage
Ja	43,84%
Nee	56,16%

Opmerkingen

De open antwoorden nuanceren deze tweedeling sterk. Genoemd worden zorgzwaarte, leeftijd, combinatie van jeugdigen, onderlinge dynamiek, eigen kinderen, personeel, aantal gezinshuisouders, beschikbare tijd en matching.

Meerdere respondenten geven aan dat een kleiner aantal jeugdigen met complexe zorg zwaarder kan zijn dan een groter aantal met minder intensieve zorgvragen. Andere respondenten wijzen erop dat bij grotere aantallen de persoonlijke aandacht en het gezinsgerichte karakter onder druk kunnen komen te staan.

Besluit

Niet uitsluitend het aantal jeugdigen bepaalt of gezinshuiszorg verantwoord kan worden uitgevoerd.

Vraag 3 – Moet maximaal zes een harde landelijke norm worden?

Antwoord	Percentage
Ja, zonder uitzonderingen	21,57%
Ja, maar uitzonderingen mogelijk	32,35%
‘Pas toe of leg uit’ voldoende	40,20%
Geen landelijk maximum	5,88%

Besluit

Zes wordt als **uitgangspunt** opgenomen en niet als absolute grens.

Verwerking

Bouwsteen III – **Passende zorg en zorgvuldige matching**. Een gezinshuis biedt als uitgangspunt plaats aan maximaal zes geplaatste jeugdigen. Afwijking moet worden gemotiveerd en beoordeeld op onder andere kwaliteit, veiligheid, individuele aandacht, relationele continuïteit en gezinsgericht karakter.

Vraag 4 – Wanneer kan meer dan zes aanvaardbaar zijn?

Situatie	Percentage
Broertjes en zusjes bijeen houden	81,37%
Tijdelijke crisis/overbrugging	66,67%
Extra professionele bezetting	47,06%
Lage zorgzwaarte	42,16%

Opmerkingen

Daarnaast werden draagkracht, aantal gezinshuisouders, leeftijd, zelfstandigheid van jongeren en de specifieke inrichting van het gezinshuis genoemd.

Besluit

Geen limitatieve uitzonderingsgronden opnemen. Een afwijking moet worden gebaseerd op een professionele afweging van de concrete situatie.

Vraag 5 – Open opmerkingen over omvang

Hoofdlijnen

De 31 open reacties laten drie hoofdposities zien:

- een deel vindt zes of zelfs vier de grens om het gezinsgerichte karakter en individuele aandacht te behouden;
- een deel vindt zes een goed uitgangspunt mits uitzonderingen mogelijk zijn;

- een deel vindt een numerieke grens te simplistisch en wil vooral beoordelen op zorgzwaarte, draagkracht, personele inzet, eigen kinderen en organisatie.

Ook werd verschillende malen opgemerkt dat bij een grotere groep en veel personele inzet de vraag ontstaat of nog van gezinshuiszorg kan worden gesproken of eerder van groepsgerichte residentiële zorg.

Verwerking

Deze opmerkingen zijn rechtstreeks herkenbaar in de uiteindelijke norm: bij meer dan zes wordt niet alleen gekeken of de zorg veilig kan worden uitgevoerd, maar ook of het **karakter van gezinshuiszorg** behouden blijft.

7. Opleiding, beroepskwalificatie en registratie

Vraag 1 – Wat zou de minimale opleidingseis moeten zijn?

Antwoord	Percentage
Geen formele opleidingseis	4,55%
Relevante mbo-4-opleiding	57,95%
Relevante hbo-opleiding	37,50%
Relevante wo-opleiding	0%

Opmerkingen

Veel respondenten benadrukten dat naast opleiding ook werkervaring, werk- en denkniveau, pedagogische kwaliteiten, persoonlijke geschiktheid, reflectie en bijscholing belangrijk zijn. Sommigen pleitten voor hbo; anderen waarschuwden dat een hbo-eis goede mbo-4-gezinshuisouders zou uitsluiten.

Besluit

Geen algemene hbo-verplichting invoeren. Minimaal een relevante beroepskwalificatie op mbo-4-niveau blijft mogelijk.

Verwerking

Bouwsteen I – **3.1.2 Niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouder**. Een niet-geregistreerde gezinshuisouder beschikt ten minste over een relevante erkende mbo-4-beroepskwalificatie of relevante hbo-/wo-opleiding.

Vraag 2 – Moet minimaal één gezinshuisouder SKJ- of BIG-geregistreerd zijn?

Antwoord	Percentage
Ja	63,73%
Nee	32,35%
Beide gezinshuisouders	3,92%

Besluit

De meerderheid ondersteunt registratie van minimaal één gezinshuisouder, maar de kwaliteitscriteria koppelen registratie niet uitsluitend aan de aanwezigheid van “één geregistreerde persoon in het gezinshuis”. De norm verantwoorde werktoedeling bepaalt voor welke werkzaamheden en verantwoordelijkheden registratie nodig is.

Verwerking

Bouwsteen I – **3.1.4 Borging verantwoorde werktoedeling**.

Vraag 3 – Kan aantoonbare werkervaring een ontbrekende beroepsopleiding vervangen?

Antwoord	Percentage
Ja, volledig	28,42%
Ja, mits officieel vormgegeven	65,26%
Nee	6,32%

Opmerkingen

Genoemd werden EVC, ervaringsportfolio’s, assessments, aanvullende scholing, coaching en begeleiding. Een deel van de respondenten vond dat altijd een basisopleiding nodig blijft.

Besluit

Deze meerderheidsuitkomst is **niet één-op-één overgenomen**. Beroepskwalificatie blijft een afzonderlijke voorwaarde voor professionele gezinshuiszorg. Werkervaring, scholing en professionele ontwikkeling dragen bij aan vakbekwaamheid, maar een algemene competentie- of geschiktheidstoets vervangt een ontbrekende beroepskwalificatie niet.

Verwerking

Bouwsteen I – **3.1.3 Beroepskwalificatie is een voorwaarde voor professionele gezinshuiszorg**.

Vraag 4 – Overige opmerkingen over opleiding en registratie

Hoofdlijnen

De reacties laten een breed debat zien over:

- de waarde en beperkingen van SKJ-registratie;
- erkenning van mbo-4-professionals;
- EVC en alternatieve opleidingsroutes;
- het belang van praktijkervaring;
- permanente scholing en intervisie;
- professionele status van gezinshuisouders in de keten;
- het verschil tussen formele kwalificatie en persoonlijke geschiktheid;
- Registerplein als mogelijke borging van professionele ontwikkeling.

Er was geen eenduidige visie op de waarde van SKJ-registratie, maar wel breed aandacht voor blijvende professionele ontwikkeling en vakbekwaamheid.

Besluit

Beroepskwalificatie, beroepsregistratie en vakbekwaamheid zijn in de herziene criteria nadrukkelijk van elkaar onderscheiden.

Voor niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders is Registerplein opgenomen als borging van blijvende professionele ontwikkeling. Daarbij is expliciet gemaakt dat Registerplein geen SKJ/BIG-registratie vervangt en de gezinshuisouder niet tot geregistreerde professional maakt in de zin van de norm verantwoorde werktoedeling.

8. Professionele positie en norm verantwoorde werktoedeling

Vraag 1 – Is het verschil tussen een geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouder bekend?

Antwoord	Percentage
Ja	62,75%
Enigszins	21,57%
Nee	15,69%

Besluit

De professionele positie van beide groepen moest duidelijker worden beschreven.

Verwerking

Bouwsteen I – afzonderlijke paragrafen voor **SKJ/BIG-geregistreerde** en **niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders**.

Vraag 2 – Is de norm verantwoorde werktoedeling bekend?

Antwoord	Percentage
Goed bekend	24,51%
Globaal bekend	33,33%
Van gehoord, inhoud niet precies bekend	29,41%
Niet bekend	12,75%

Besluit

Het enkele noemen van de norm is onvoldoende. De kwaliteitscriteria moeten uitleggen wat deze norm voor gezinshuiszorg betekent.

Verwerking

Bouwsteen I – **3.1.4 Borging verantwoorde werktoedeling**: verdeling van werkzaamheden, professionele verantwoordelijkheden, regie, informatie-uitwisseling, overleg, bereikbaarheid en vakbekwaamheid.

Vraag 3 – Open opmerkingen over werktoedeling

Hoofdlijnen

Respondenten benadrukken dat de norm moet aansluiten bij de gezinshuispraktijk en ruimte moet laten voor deskundigheid en ervaring van niet-geregistreerde gezinshuisouders. Tegelijk wordt professionele ondersteuning en duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling belangrijk gevonden.

Besluit

Een niet-geregistreerde gezinshuisouder kan zelfstandig werkzaamheden uitvoeren die passen bij de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid. Voor werkzaamheden of verantwoordelijkheden waarvoor de norm een geregistreerde professional vereist, wordt deze betrokken.

9. Praktische organisatie van verantwoorde werktoedeling

Dit deel van de enquête is alleen door niet SKJ/BIG geregistreerde gezinshuisouders ingevuld.

Vraag 1 – Hoe is de norm verantwoorde werktoedeling georganiseerd?

Vorm	Percentage binnen deze respondentengroep
Vaste SKJ-professional/gedragswetenschapper als achterwacht	80%
24/7 geregistreerde achterwacht	36%
Regelmatige casuïstiekbespreking	36%
Professional kan naar gezinshuis komen	32%
Schriftelijke afspraken verantwoordelijkheden	28%
Achterwacht kantooruren	12%
Schriftelijke afspraken opschaling	8%
Niet bekend hoe formeel geregeld	8%
Alleen administratief geregeld	0%

Meerdere antwoorden waren mogelijk.

Besluit

De herziening legt meer nadruk op het **inhoudelijk regelen én vastleggen** van de werktoedeling en minder op uitsluitend de aanwezigheid van een achterwacht.

Vraag 2 – Is duidelijk wanneer moet worden opgeschaald?

Antwoord	Percentage
Duidelijk en schriftelijk vastgelegd	50,00%
Duidelijk, niet schriftelijk	29,17%
Gedeeltelijk	8,33%
Nee	12,50%

Besluit

Werktoedeling moet voldoende concreet zijn om duidelijk te maken wanneer overleg, consultatie of overdracht van een bepaalde verantwoordelijkheid nodig is.

Vraag 3 – Wat gebeurt er buiten kantooruren bij een ernstige situatie of crisis?

Antwoord	Percentage
Direct geregistreerde professional bereikbaar	66,67%
Iemand organisatie bereikbaar, niet altijd geregistreerd	28,57%
Zelf beoordelen hoe te handelen	4,76%
Niet duidelijk geregeld	0%

Besluit

Bereikbaarheid en achtervang zijn belangrijke organisatorische voorwaarden, maar de precieze vorm kan verschillen afhankelijk van de werkzaamheden, zorgvraag en werktoedeling.

Verwerking

Bouwsteen I – werktoedeling; Bouwsteen IV – **Vervanging en professionele achtervang**.

Vraag 4 – Kan de geregistreerde professional bij ernstige situaties professionele regie overnemen of naar het gezinshuis komen?

Antwoord	Percentage
Fysiek	9,52%
Digitaal/telefonisch	14,29%
Fysiek én digitaal	66,67%
Nee	9,52%

Afweging

Deze vraag heeft bij de herziening aanleiding gegeven tot een belangrijke inhoudelijke precisering. De mogelijkheid dat een geregistreerde professional beschikbaar is of in een bepaalde situatie verantwoordelijkheid overneemt, betekent niet dat deze professional standaard professionele regie voert of verantwoordelijk is voor al het handelen van de gezinshuisouder.

Verwerking

Bouwsteen IV maakt onderscheid tussen:

- professionele verantwoordelijkheid van de gezinshuisouder;
- verantwoordelijkheid van een andere geregistreerde of specialistische professional;
- professionele regie;
- consultatie en achtervang;
- organisatorische verantwoordelijkheid van de jeugdhulpaanbieder.

Vraag 5 – Hoe vaak wordt casuïstiek besproken met een geregistreerde professional?

Frequentie	Percentage
Wekelijks	52%
Maandelijks	44%
Per kwartaal	4%
Minder vaak	0%
Alleen bij problemen	0%
Nooit	0%

Besluit

Regelmatige professionele reflectie en consultatie zijn belangrijke kwaliteitswaarborgen. Er is echter niet gekozen voor één verplichte frequentie voor alle gezinshuizen. De benodigde intensiteit hangt af van zorgvraag, verantwoordelijkheidsverdeling, deskundigheid en organisatie.

10. Samenvattende verantwoordingsmatrix

Onderwerp uit enquête	Hoofdbevinding	Besluit herziening	Belangrijkste verwerking
Organisatievormen	Grote variatie	Criteria organisatievorm-neutraal formuleren	Bouwsteen IV
Opleidingsniveau	Mbo-4 en hbo beide substantieel aanwezig	Geen algemene hbo-plicht, ondergrens relevante MBO-4 opleiding	Bouwsteen I
Registratie	Meeste respondenten geregistreerd, kwart niet	Beide posities expliciet uitwerken	Bouwsteen I
Vrijheid/begrenzing	Praktische grens soms onduidelijk	Begrippen en juridische grenzen verduidelijken	Bouwsteen II 2.7/3.7
Veiligheidsrisico’s	Veel multidisciplinair overleg	Consultatie borgen, niet automatisch gelijkstellen aan toezicht	Bouwsteen I en IV
Minder ingrijpende alternatieven	Worden meestal toegepast	Als uitgangspunt opnemen	Bouwsteen II
Ondersteuningsbehoefte	Vooral voorbeelden, richtlijnen en beslisboom	Criteria principieel houden; praktische instrumenten aanvullend	Implementatie
Extra screening	Verdeelde opvattingen	Geen gezinshuis specifieke extra screening	Bouwsteen IV 3.3
Seksuele ontwikkeling	Bij vrijwel allen onderwerp van begeleiding	Expliciet opnemen in sociaal leefklimaat	Bouwsteen II 2.6/3.6
Methodieken seksuele veiligheid	Grote variatie, vaak Vlaggensysteem	Geen verplichte methode	Bouwsteen II
Maximum zes	Weinig steun voor absoluut maximum	Zes als uitgangspunt; afwijking motiveren	Bouwsteen III 3.3
Zorgzwaarte/draagkracht	Aantal alleen onvoldoende	Brede afweging bij matching en omvang	Bouwsteen III

Onderwerp uit enquête	Hoofdbevinding	Besluit herziening	Belangrijkste verwerking
Mbo-4 als minimale route	Meeste steun voor mbo-4	Relevante mbo-4-route behouden	Bouwsteen I
Werkervaring	Zeer brede steun voor meewegen	Wel meewegen bij vakbekwaamheid, geen generieke vervanging beroepskwalificatie	Bouwsteen I
Registerplein	In opmerkingen genoemd als alternatief voor ontwikkeling	Gebruiken voor borging ontwikkeling niet-SKJ/BIG	Bouwsteen I
Bekendheid werktoedeling	Beperkt	Uitgebreider uitleggen en normeren	Bouwsteen I 3.1.4
Achterwacht	Vaak aanwezig	Bereikbaarheid en achtervang expliciet organiseren	Bouwsteen I en IV
Schriftelijke afspraken	Niet overal aanwezig	Verantwoordelijkheden vastleggen	Bouwsteen IV 3.4
Gedragswetenschapper	Vaak betrokken	Expertise ≠ automatisch toezicht/verantwoordelijkheid	Bouwsteen I en IV
Professionele regie	Praktijk toont verschillende constructies	Regie en verantwoordelijkheid expliciet onderscheiden	Bouwsteen III en IV

11. Slot

De vraag-voor-vraag analyse laat zien dat de enquête op verschillende manieren invloed heeft gehad op de herziening. Op sommige onderwerpen heeft de uitkomst rechtstreeks geleid tot een keuze, zoals het handhaven van mbo-4 als mogelijke beroepskwalificatieroute en het formuleren van maximaal zes geplaatste jeugdigen als uitgangspunt in plaats van als absolute norm.

Op andere onderwerpen heeft de enquête vooral geleid tot **verduidelijking**. Dit geldt bijvoorbeeld voor de norm verantwoorde werktoedeling, de positie van geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouders en het onderscheid tussen consultatie, achtervang, professionele regie en verantwoordelijkheid.

Er zijn ook onderwerpen waarop een meerderheid uit de enquête niet rechtstreeks is gevolgd. Het belangrijkste voorbeeld is de mogelijkheid om werkervaring een ontbrekende beroepsopleiding te laten vervangen. De sterke steun daarvoor is meegenomen, maar is afgewogen tegen het uitgangspunt dat professionele gezinshuiszorg een aantoonbare beroepskwalificatie vereist.

Ten slotte zijn onderwerpen naar voren gekomen die beter via aanvullende implementatie-instrumenten kunnen worden uitgewerkt dan via kwaliteitscriteria zelf. De behoefte aan praktische voorbeelden, een stappenplan of beslisboom rond vrijheid en begrenzing is daarvan het duidelijkste voorbeeld.

De enquête heeft daarmee zowel geleid tot inhoudelijke wijzigingen als tot verduidelijking, nuancering en een scherpere afbakening van verantwoordelijkheden in de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026.

Bijlage B – Registratie van betrokkenheid

Onderstaande registraties uit Lime Survey ondersteunen de aantallen die in hoofdstuk 4 zijn gebruikt. De afbeeldingen tonen uitsluitend bereik en respons binnen de betreffende digitale formulieren; zij worden niet verder geïnterpreteerd dan in de procesverantwoording is beschreven.

B.1 Onderschrijvingen position paper

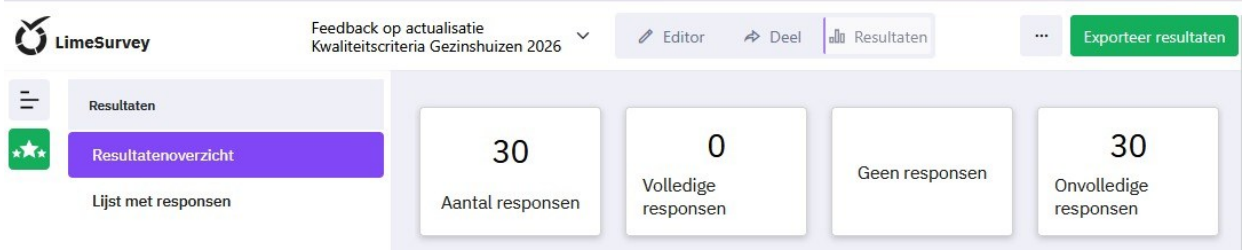
Lime Survey registreerde 178 volledige responsen op de onderschrijving van de position paper. Onvolledige responsen zijn niet als onderschrijving meegeteld.

B.2 Enquête actualisatie kwaliteitscriteria

Lime Survey registreerde 153 responsen, waarvan 102 volledig en 51 onvolledig ingevuld.

B.3 Online feedback op het concept

Voor de feedbackomgeving zijn 30 responsen/accounts geregistreerd. Er zijn geen volledige inhoudelijke feedbackreacties ingediend via dit formulier.